ఆంధ్రమహిళ

AUGUST 1951 ANDHRA MAHILA ANNAS 8

కృతజ్ఞత

శ్రీ జున్ జున్‌వాలా, ఎం. పి., గారు ఆంధ్ర మహిళా సభ పారిశ్రామిక శాఖ కుట్టుపరికరాల నిమిత్తము రూ. 1000/- విరాళముగా నిచ్చిరి. ఒక కుట్టు మిషను, ఒక మేజోళ్లు తయారు చేసే మిషను, యీ విత్తముతో కొన వీలగుచున్నది.

శ్రీ మీర్జాపూరు జమీందారుగారు, పారిశ్రామిక విద్యాలయపు, పదిమంది బీద విద్యార్థినుల భోజన నిమిత్తము, మాసమునకు రూ. 200/- చొప్పున ఒక సంవత్సరపు ఖర్చును భరించుటకు అంగీకరించిరి.

శ్రీ ఘంటసాల బలరామయ్యగారు, మాసమునకు రూ. 20/- చొప్పున, ఒక విద్యార్థిని భోజన నిమిత్తము, గత జనవరినుండి విరాళముగా నిచ్చుచున్నారు.

ఐక్యరాష్ట్ర లెజిస్లేటివ్ కౌన్సిలు అధ్యక్షులైన శ్రీ చంద్రా బాల్జీగారు, సభను సందర్శించి, వారి అభిమాన సూచకముగా రూ. 25/- విరాళముగా నిచ్చిరి.

శ్రీమతి గుడివాడ జయప్రదగారు, శ్రీమతి మాణిక్యం రామస్వామిగారు, ఒక్కొక్కరు రూ. 100 ఇచ్చి, మహిళా సభ యావజ్జీవ సభ్యురాండ్రైరి.

పలు విధములుగా, మా సేవాసంస్థకు విరాళము లిచ్చి, మా కృషిని ప్రోత్సహించుచున్న పై పేర్కొన్న అందరకూ మా హృదయ పూర్వక కృతజ్ఞత.

ఆంధ్ర మహిళా సభ.

9

"ఆగస్టు న"

అన్ని ముఖ్య కేంద్రములలో విడుదల!

అంజలీదేవి...నాగేశ్వరరావు
సూర్యప్రభ...సి.యస్.ఆర్...శివరావు
రేలంగి...గిరిజ...సి.వరలక్ష్మి...రామ్మూర్తి
సీతారామ్...సదాశివరావు
అన్నపూర్ణ...విజయలక్ష్మి
నటించిన

...వినోదా వారి...

స్త్రీ సాహసము

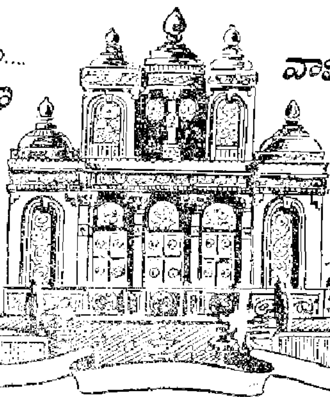
...దర్శకత్వం...
వేదాంతం రాఘవయ్య

...రచన, పర్యవేక్షణ...
సముద్రాల

...సంగీతం...
సుబ్బరామన్

...కళ...
వాలి. గోడగాంకర్

...ఛాయాగ్రహణం...
బి.యస్. రంగా

CH.E. PRASAD MATA

ఆంధ్ర, సీడెడ్, నైజాం	మైసూర్
పూర్ణా రిలీజు	అమృత్ పిక్చర్స్

ఆగష్టు విడుదల

ఆంధ్ర, సీడెడ్ :— నవయుగ ఫిల్మ్స్, విజయవాడ.

మైసూర్ స్టేట్ :— ప్రకాష్ పిక్చర్సు, బెంగుళూరు సిటీ.

నైజామ్ స్టేట్ :— కర్ణాటకా ఫిల్మ్స్ లిమిటెడ్, బెంగుళూరు సిటీ

ప్రకాశ్ వారి

జి. వరలక్ష్మి
రామగోపాల్

ప్రకాశ రావు

PRAKASH PRODUCTIONS . MADRAS . 4

ఆంధ్ర మహిళా సభలో

రంగు వేయుట, అద్దకపు పనులలో శిక్షణ

ఆగష్టు 1-వ తేదీనుండి, భారత ప్రభుత్వ కార్మికశాఖవారు, మహిళా సభ పరిముఖంగా, గుడ్డలకు రంగు వేయుట, అద్దకపు పనులలో శిక్షణ నిచ్చే తరగతిని స్త్రీలకై ప్రారంభించారు. ఈ తరగతులు ప్రస్తుతము, 14, ద్వారక, మైలాపూరులో జరుగుచున్నవి. ఈ శిక్షణ 12 మాసములు జరుగును.

ఇందులో, బ్లాకుల అద్దకమేగాక, స్క్రీన్ ప్రింటింగ్ మొదలైనవి, నవీనపద్ధతులు పరికరాలను ఉపయోగించే విధానంలో నేర్పబడును.

ఇందు ప్రవేశమును కోరు యువతులు

(1) నాల్గవ ఫారము చదివినవారు

(2) 18 ఏండ్లకు తగ్గని, 25 ఏండ్లకు మించని వయస్సుగలవారు

అయి ఉండి, 10 రూపాయలు ధరావత్తు కట్టవలెను. జేరిన తరువాత, మధ్యలో ఏ కారణముచేత మానినాసరే, ప్రభుత్వము ఆ విద్యార్థిపైన వెచ్చించిన మొత్తము అంతా వసూలు చేయబడును.

బీద విద్యార్థినులకు మాసమునకు రూ. 25/- ప్రభుత్వ విద్యార్థి వేతనము యీయబడును.

ఆగష్టు 15-వ తేదీవరకు అడ్మిషన్లు జరుగును.

కరెస్పాండెంటు

ఆంధ్ర మహిళా సభ పారిశ్రామిక శాఖ.

ఆంధ్ర మహిళ

సచిత్ర మాస పత్రిక

సంవత్సర చందా—రూ. 6—0—0 లు.

స్త్రీ రచయితలు ఈ అవకాశమును పురస్కరించుకొని, విజ్ఞాన యుతమైన తమ అమూల్య రచనలను పంపించండి.

స్త్రీ విద్యాభిమానులు—స్త్రీల విద్యా సంస్కృతుల అభివృద్ధికై కృషిచేయుచున్న యీ పత్రికను పోషించండి.

సంపాదకురాలు

ఆంధ్ర మహిళ.

ఆంధ్రమహిళ

సంపుటి 8 :: ఆగస్టు '51 :: సంచిక 4

ఇంకా బాలానందం, హిందీ పాఠం, గ్రంథ సమీక్ష, కథలూ, కబుర్లూ—

సంపాదకురాలు : శ్రీమతి దుర్గాబాయి, యం. యే., బి. యల్.

సహసంపాదకురాలు : శ్రీమతి చన్నఘంటమ్మ, యం. యే. యల్. టి.

ఆంధ్రమహిళా సభ, మైలాపూర్

సంవత్సర చందా — ఆరు రూపాయలు

సంపుటి 8 ఆగస్టు 1951 సంచిక 4

సమాన వేతనాలు

స్త్రీ పురుషులకు సమాన వేతనాలు వుండాలన్న ప్రతిపాదనను అంతర్జాతీయ కార్మిక సంస్థ సూత్రప్రాయంగా అంగీకరించగానే భారత ప్రతినిధికి మనసులో తుపాను రేగింది. చూస్తూ చూస్తూ ఇటు స్త్రీలకు పురుషసింహాలతో సరిసమానంగా జీతాలు ఇవ్వమనటానికి ఆయనకు మనసు ఒప్పకపోగా, అటు బొత్తిగా వనికి రాదంటే నాగరికతకు భంగం వస్తుందేమోననే సమస్య, పచ్చి వెలక్కాయ గొంతున పడ్డట్టు పెద్ద చిక్కే తెచ్చిపెట్టింది. మరి యీ పరిస్థితులలో చేయ గలిగినది లేక భగవంతునిపై భారమువేసి తటస్థంగా ఊరుకోక తప్పింది గాదు. ఐతే భగవంతునికి తన బిడ్డలందటియందుగల సమాన దృష్టిని అంతర్జాతీయ సమితిపై ప్రసరించేటప్పటికి, సమితి ప్రతిపాదనను అంగీకరించకా తప్పింది కాదు.

పురుషులతో సమాన వేతనాలు పుచ్చుకోటానికి స్త్రీలు ఎందువల్ల అర్హులు కారో! ఒక వేళ తెలివితేటలు తక్కువా? స్కూళ్లలో, కాలేజీలలో రికార్డులు చూస్తే, సగటున ఆడపిల్లలే ఎక్కువ మార్కులు తెచ్చుకుని పరీక్షలలో నెగ్గుతున్నారు. ప్రపంచ జ్ఞానం తక్కువా? ఉద్యోగంలో నియమించేముందు పురుషులతోపాటు పోటీ పరీక్ష పెట్టి అందులో నెగ్గినవారినే ఏరుకోవచ్చు—అనుభవజ్ఞానము తక్కువా? కాలేజీనుండి క్రొత్తగా డిగ్రీ పుచ్చుకున్న ఏ వ్యక్తికి మాత్రము అనుభవజ్ఞానముంటూ ఉంది గనుక! పనిలో ప్రవేశించాక, వ్యక్తిగత చాకచక్యాన్నిబట్టి అనుభవజ్ఞానాన్ని ఆర్జించుకుంటారు. నిర్వహణ దక్షతలు, వగైరాల విషయం ఆలోచిస్తే, స్త్రీలచే నిర్వహింపబడే ఏ సంస్థ, ఏ ఉద్యోగము, పురుషుల నిర్వహణకు తీసిపోతున్నది?

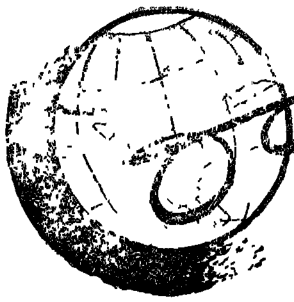
సమాన వేతనాలు

ఇంక శరీరబలం చాలదని యేమో! ఎండనక, వాననక, మోకాటినీళ్ల మురుగుల్లో ఊడ్పులు, కోతలు, దంపులలో, ధాన్యపు మరల్లో, కర్మాగారాలలో, గనులలో, స్త్రీలు వేనవేలుగా బరువు పనులు పురుషులతో సమానంగా చేయటంలేదూ? కుంచెడు బియ్యపుకుండ అమాంతంగా వార్చి వేయగల బలం, కుదురుగా కుర్చీలో కూర్చుని లెక్కలు వ్రాసే గుమాస్తా గిరికి చాలకపోతుందా? వంచిన నడుము ఎత్తకుండానే, నల్గురు బిడ్డలకు నలుగులు పెట్టి, స్నానాలు చేయించి, చమటలు కార్చేశక్తి, నాజూకుగా కాగితము చదివీచదవకుండానే సంత కాలు పెట్టే మేనేజరు పదవికి చాలకపోతుందా? కుండ మీద కుండ పేర్చి, భావినుండో, చెఱువునుండో, ఇంటికి సరిపడ్డ 20 హండాల నీరు జారపోసేశక్తి, గొట్టంకొన చెవులో పెట్టుకొని, మనుష్యుల ఆరోగ్యానారోగ్యాలు పరిశీలించే డాక్టరు గిరికి చాలకపోతుందా? ప్లీడర్లు, టీచర్లు, నర్సులు, బ్యాంకు ఉద్యోగాలు, ఇలాంటివాట్లలో దేనికి మాత్రం కండరబలం కావాలి? నిజంగా కండర బలం కావలసిన రాళ్లమోతల్లో, తక్కువ కూలి అనే కారణంవల్ల, ఎక్కువమంది స్త్రీలనేగా యజమానులు నియమించేది? ఈ విధంగా పురుషులతో సమానంగా పనిచేయించు కుంటూ, స్త్రీలకు వేతనాలు మాత్రం తక్కువ యియ్యటం అధర్మం కాదూ!

నిజానికి వస్తే, జరుగుబాటున్న ఏ స్త్రీ ఉద్యోగం కావాలంటుంది? చక్కగా భర్త సంపా దించి పోస్తుంటే, కడుపులో చల్ల కదలకుండా, సూర్యరశ్మి సోకకుండా, వాన చినుకు తాకకుండా, పిల్లా జల్లాతో కులాసాగా ఇల్లు సవరించు కోవాలని ఏ స్త్రీ మాత్రం ఆశించదు? దురదృష్ట వశాత్తు అనేక అనివార్య కారణాలవల్ల, ఆర్జన అవసరమై, ఒక్కొక్కమారు తను పోషించ వలసిన పిల్లలుగాని, ఇతర బంధువులుగాని ఉన్న పరిస్థితులలో, గత్యంతరములేని స్త్రీలే, ఉద్యోగ మును వాంఛిస్తారు. అట్టి స్త్రీలకు పురుషులతో సమానమైన ఆర్థిక బాధ్యతలున్నవి గనుక, సమానమైన ఉద్యోగ అవకాశములేగాక, సమాన వేతనాలివ్వటం కూడా ధర్మం కాదని ఎవ్వరన గలరు? కొన్ని అసాధారణ పరిస్థితుల్లో మాత్రమే స్త్రీలు ఉద్యోగాన్ని కాంక్షిస్తారు గనుక, నిజానికి, పురుషులకన్న వీరికి మరో నాల్గు రూపాయలు ఎక్కువ యివ్వటమే ధర్మమేమో! పురు షుడు సంపాదించినా, స్త్రీ సంపాదించినా, కుటుంబ పోషణకుకాక మరెందుకు! అయినప్పుడు, పురుషునితో సమానముగా కష్టపడే స్త్రీకి, తక్కువ వేతనమివ్వటం ఏం న్యాయం?

పైగా, దేశసేవకు స్త్రీలు కావాలి, సంఘ ఉద్ధారణకు స్త్రీలు గావాలి, ఎన్నికల పోటీలలో ఓటు ఇవ్వటానికి స్త్రీలు కావాలి—అయితే ఉద్యోగాలలో స్త్రీలు లేకపోతేనే మంచిది, ఎన్నికలకు స్త్రీలు ఎక్కువగా నిల్వరాదు, కష్టపడి పని చేసినా స్త్రీలకు తగిన వేతనమీయరాదు— ఇదేనా న్యాయం!

రాజకీయాలు

* గోళ్లమూడి రామచంద్రరావు *

జూలై నెలలో జరిగిన సంఘటనలను చూస్తే, నాలుగు సం॥ల నుంచీ నివురు కప్పినట్లున్న కాశ్మీర్ వివాదం మళ్లా భగ్గు మంటుందేమోననిపిస్తున్నది. కొండ జాతివాళ్ల పేరుతో కాశ్మీర్‌ను మింగివేద్దామనుకున్న పాకీస్థాన్, భారత సైన్యాలు అడ్డుపడేటప్పటికి ఆ పప్పులుడక్క, సొంత సేనలను పంపి చేతికి చిక్కినంతవరకూ ఆక్రమించుకున్నది. అంతర్జాతీయ వివాదాలను శాంతి యుతంగా, న్యాయంగా పరిష్కరిస్తామని పెద్ద పేరు పెట్టుకున్న ఐక్య రాజ్యసమితి, దీనిని ఆక్షేపించటానికి బదులు హర్షించే టప్పటికి, మొత్తం కాశ్మీర్‌నే సైనికబలంతో ఆక్రమించాలన్న దుర్బుద్ధి పాకీస్థానుకు కలిగింది.

భారత సరిహద్దుల సమీపంలో పాకిస్థాన్ సేనలు విపరీతంగా జేర్చబడుతున్నవి. ఎంతో కాలంనుంచీ ఇండియా మీద ద్వేషప్రచారం జరుగుతున్నది. కాశ్మీర ముస్లింలను 'హిందూస్థాన్' అధికారంనుంచి విముక్తి చేయటం కోసం 'మతయుద్ధం' సాగించాలని ప్రచారం జరుగుతున్నది. దేశమంతటా యుద్ధోన్మాదాన్ని అధికారులే రెచ్చ గొట్టుతున్నారు. ప్రధాని లియాకత్ అలీ స్వయంగా యుద్ధోన్మాదాన్ని పెచ్చరిల్లేట్లు చేస్తున్నారు. అస్సాం సరిహద్దుల్లో ఎవరికి చెందాలో ఇంకా నిర్ణయం జరగని మూడు గ్రామాలను పాకీస్థాన్ ఆక్రమించుకున్నది.

పాకీస్థాన్ ఇన్ని పనులనూ చేస్తూ, ఇండియా తన సరిహద్దుల్లో సేనను జేర్చి కయ్యానికి కాలు దువ్వు తున్నదని ప్రచారం మొదలు పెట్టింది. అయితే ఈ ప్రచారానికి మోసపోయే పిచ్చివాళ్లెవ్వరూ లేరని అరబ్ లీగ్ (7 అరబ్ రాజ్యాల సహకారంతో ఏర్పడ్డ అఖిల అరబ్ జాతీయ సంస్థ) కార్యదర్శి అజం పాషా స్పష్టం చేశారు. పాకీస్థాన్ మీద దాడి చెయ్యాలన్న భావం ఇండియాకు ఉన్నదంటే తాను నమ్మలేననీ, పండిత నెహ్రూ ఆధ్వర్యాన నడుస్తున్న ఆదేశం పొరుగు దేశాల మీద ఎప్పటికీ దాడి చేయదనీ, అజం పాషా జూలై 21వ తేదీన కైరోలో మాట్లాడుతూ స్పష్టపరిచారు. నిజంగా పాకీస్థాన్ శ్రేయస్సును కోరేవారిలో అరబ్ నాయకులు అగ్రగణ్యులని అంగీకరించక తప్పదు.

జాగ్రత్తగా గమనిస్తే పాకీస్థాన్ను ఎవరో సూత్రధారులు ఆడిస్తున్నట్లు తెలుస్తుంది. బ్రిటన్, అమెరికాలే పాకీస్థాన్‌కి పురెక్కించి ఆడిస్తున్నవని జూన్ నెలలో పండిత నెహ్రూ చేసిన ఆరోపణను బలపరిచే సంగతులు కొన్ని ఇప్పుడు తెలుస్తున్నవి. అవిభక్త భారత దేశానికి కొంత కాలం సర్వసేనానిగా పని చేసినవాడూ, బ్రిటిష్ ముఖ్య సేనానుల్లో ఒకడూ అయిన ఫీల్డ్ మార్షల్ ఆషిన్ వెక్ వెనక పాకీస్థాన్ సర్వసేనానిగా ఉన్న జనరల్ గ్రేసీ నెలల తరబడిగా, పాకీస్థాన్ సైన్యాధికారులతో మంతనాలు జరుపుతున్నారు. పాకీస్థాన్ సైనిక సన్నాహాలను వీరేనడిపిస్తున్నట్లు వార్తలు వస్తున్నవి. అందువల్ల ప్రధాని నెహ్రూ 16వ తేదీన బెంగళూరులో మాట్లాడుతూ పాకీస్థాన్‌లో బ్రిటిష్ సైనికోద్యోగుల చర్యలు చాల ఆందోళన కలిగిస్తున్నవని అన్నారు.

నెహ్రూ ప్రకటనకు బ్రిటిష్ అధికార్లు గగ్గోలు పడ్డారు. ఆషిన్ వెక్ ఉనికిని సమర్థించటం కోసం, తాడి చెట్టు ఎందుకు ఎక్కావంటే దూడమేత కోసం అన్నట్లుగా, ఆయన ఒక తివాచీల కంపెనీ పెట్టేందుకు వచ్చినట్లు ఒక ప్రకటన జరిగింది కాని ఈ కంపెనీ చివరకు అల్లా ఉద్దీన్ మాజిక్ తివాచీనిచేసి మొత్తం కాశ్మీరును మాయం చేస్తుందేమోనని భయం వేస్తున్నది.

పాకిస్థాన్ యుద్ధ ప్రచారాల ఫలితంగా ఇండియా సిద్ధపరచిన రక్షణబలాలను వెనక్కు తప్పించి తనతో మాట్లాడేందుకు కరాచీ రమ్మని లియాకత్ ఆలీ భారత ప్రధానికి సూచించాడు. లియాకత్ ఆలీ కోరిక సబబుగానే ఉన్నదని బ్రిటిష్ ప్రముఖ పత్రిక టైమ్స్ సూచిస్తున్నది.

* * *

బ్రిటిష్ అధికారులు ఇండియాకు ద్రోహం చేయ తలపెట్టటం ఇది మొదటి సారికాదు. 1947 ఆగస్టులోనే గిల్గిట్ (ఉత్తర కాశ్మీర్) లో ఉన్న బ్రిటిష్ సైనికోద్యోగి మేజర్ బ్రౌన్ తిరుగుబాటుచేసి, పాకిస్థాన్ ప్రభుత్వాన్ని అక్కడికి ఆహ్వానించాడు. కాశ్మీర్ యుద్ధ శాఖాధిపతిగా ఉన్న బ్రిటిష్ ఉద్యోగి, కొండజాతుల దాడి నాటికి ఎక్కడి బలాల నక్కడ చెల్లాచెదరు చేసి ఉంచాడు. బ్రిటిష్ జాతీయుల వైఖరికి మరొక మచ్చుతునక సిడ్నీకాటన్ వ్యవహారం. ఈ ప్రబుద్ధుడు నిజాముకు ఇండియా మీద యుద్ధం చేయటానికి విమానంలో ఆయుధాలను సప్లయి చేశాడు.

బ్రిటిష్ ప్రధాని అట్లీ, అమెరికా అధ్యక్షుడు ట్రూమన్ ఈ ఏడాది మొదట్లో పాకిస్థాన్‌తో, 'రాజీ' పడమని ఇండియాకు 'సూచన' చేశారు. దానిని పండిత నెహ్రూ నిరాకరించినప్పటి నుంచీ, ఆ రెండు దేశాలూ, పాకిస్థానుకు శివమెత్తిస్తున్నవి.

* * *

కొరియాలో యుద్ధ విరమణ సంప్రదింపులు జరుగుతునే ఉన్నవి. 'కాలికివొదిత్తే మెడకు, మెడకు వొదిత్తే కాలికీ' అన్నట్లుగా అమెరికన్ ప్రతినిధులు ఎన్నో ప్రతిబంధకాలు పెట్టినప్పటికీ, కమ్యూనిస్టులు ఇంతకు ముందెన్నడూ చూపించని ఓర్పుతో అన్నిటినీ సర్దుకుని వస్తున్నారు. కాని అసలు యుద్ధ విరమణ సరిహద్దు విషయంలోనే పెద్ద పేచీ వచ్చేట్లు కనిపిస్తున్నది.

కొరియా యుద్ధంవల్ల బ్రిటన్ మొదలైన దేశాల్లో అధికార పక్షాలకు మొహమాటపు పరిస్థితి ఏర్పడటమే కాక, అమెరికాలో కూడా కదిలిక ప్రారంభమయింది. అచ్చగా నీగ్రోలు మాత్రమే ఉండే అమెరికన్ పటాలం ఒకటి కొరియాలో పోరాటంలో పాల్గొన్నది. దీని నిప్పుడు రద్దుచేయ బోతున్నామనీ, నీగ్రోలను విడిగా ఉంచటం కన్నా, తెల్లవాళ్లతో కలిపి ఉంచితేనే బాగా పోరాడతారని తెలుసుకున్నామనీ అమెరికన్ సైన్యశాఖ జూలై 27న ప్రకటించింది. నీగ్రోలను చేరనివ్వని యూనివర్సిటీలు కూడా ఉన్న అమెరికాలో అధికారులకి ఈ చర్య తీసుకోవలసి వచ్చిందంటే, నీగ్రోలమీద కొరియా యుద్ధ ప్రభావం ఏమిటో అంతా ఊహించుకోవచ్చు.

* * *

మధ్య ప్రాచ్యరంగంలో బ్రిటన్ ఇబ్బందులు మరీ పెరిగిపోయినవి. పర్షియా నూనె సమస్య ఏమీ తేలకపోగా, వారికి అత్యంత ఆప్తమిత్రుడయిన జోర్డాన్ రాజు అబ్దుల్లా హత్య చేయబడ్డాడు. పాలస్తీనా యుద్ధంలో ఇతడు అక్రమంగా పాలస్తైనాలోని అరబ్ ప్రాంతాన్ని జోర్డాన్‌లో కలుపుకున్నాడు. ఆ ప్రాంతపు అరబ్బీ యువకుడొకడు ఇతడిని హత్యచేశాడు. ఆఫ్రికా రక్షణ సమావేశానికి రావలసిందని బ్రిటన్ పంపిన ఆహ్వానాన్ని ఈజిప్టు నిరాకరించింది. సూయజ్ నించి బ్రిటిష్ సేనలు వెళ్లేవరకూ బ్రిటన్‌తో సహకరించేది లేదని స్పష్టం చేసింది.

* * *

మన దేశంలో కాంగ్రెసు వ్యవహారాలు ఒక్క అడుగు కూడా ముందుకు సాగినట్లులేదు. కాంగ్రెసును బలపరచటం కోసం బెంగళూరులో జరిగిన అఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘ సమావేశంలో ప్రధాని నెహ్రూ కాంగ్రెసు కార్యవర్గాన్ని సవరించటం అవసరమని సూచించారు కాని, అధ్యక్షుడు టాండన్ ప్రతిఘటించటంతో ఆ ప్రయత్నాన్ని వొదులుకున్నారు. అందువల్ల బయటికి వెళ్లినవారు తిరిగీ రావలసిందని కాంగ్రెస్ సంఘం చేసిన ఆహ్వానం అటువంటివారిని రప్పించలేకపోయింది. అంతే కాదు—ఈ సమావేశంమీద ఆశలు పెట్టుకున్న రఫీ అహ్మద్‌కిద్వాయ్ వంటివారు కాంగ్రెసునుంచి తొలిగిపోయినారుకూడా. కిద్వాయ్ రహదారి సౌకర్యాలశాఖ మంత్రి పదవికీ, ఆయన మిత్రుడు అజిత్ ప్రసాద్ జైన్ కాందిశీకులశాఖ మంత్రి పదవికీ రాజీనామల నిచ్చారు కాని, ప్రధాని కోరికమీద ఉపసంహరించు

(తరువాయి 14వ పేజీలో)

ప్రస్తుత పరిస్థితులు

*** అచ్యుతుని గిరిజ ***

ప్రజా సేవకులు—శపథాలు :

ఈ రోజుల్లో ప్రజలు విరివిగా ఇష్టం వచ్చినట్లు, తనివి తీరా అనుభవిస్తున్నదల్లా కరువు—అనారోగ్యం. వీటికి మాత్రం యే కంట్రోళ్లు, రేషనింగులు, పర్మిట్లు, కులతత్వ భేదాలు, పార్టీ పట్టింపులు లేనే లేవు. అంతా స్వేచ్ఛ. ఓపినంతవరకు అనుభవించవచ్చు. మామూలుగా సుఖం, సంతోషం, స్వేచ్ఛ యిటువంటివన్నీ ఏ నాటికయినా తరిగి పోతాయేమోనని భయపడతాము. కాని వీటి విషయంలో ఆ భయం పిసరంత కూడ అక్కరలేదు. ఎందువల్ల నంటారా? దేశంలో ఒక్క వడ్లగింజయినా ఎక్కువ పండించే అవకాశాలు యిప్పట్లో కాదుగదా యింకో పది సంవత్సరాల వరకయినా లేదని నిక్కచ్చిగా చెప్పగలం. ఇంక బయటి నుంచి వచ్చిపడే ధాన్యం సంగతి చూతామంటే అమెరికా గోధుమల పుట్టి నట్టేట మునిగిపోయింది. పాకిస్తాన్ గోధుమలు దోవలోనే పుచ్చిపోయినవి. సయాం బియ్యం వొచ్చి కూడ ఆకాశాన ఎక్కికూర్చున్నయ్. అందువల్ల కరువు ఇప్పట్లో పొయ్యే సూచనలు బొత్తిగా లేవు. అసలు మనకు కరువు వుంటేనే మంచిది. 16 అవున్సుల బియ్యంనుంచి 6 అవున్సులకు వచ్చాం. అయినా బ్రతికే వున్నాం. రేపటి ఎలెక్షన్లలో వోటు యివ్వబోతున్నాం. అంటే కేవలం మనోసంకల్పముతో, దేశసేవ చేయాలన్న త్యాగబుద్ధితో జీవిస్తున్నామన్న మాట. కరువే లేకపోతే అబ్బిన ఈ సుగుణాలన్నీ మళ్ళీ తగ్గిపోతాయ్. అదీకాక నెలకు మూడు వానలు కురుస్తు, పాడీపంటు సమృద్ధిగా వున్నవనుకోండి. అప్పుడది రామరాజ్య మవుతుంది. రామరాజ్య మనగానే ఖర దూషణాదులు, రావణ కుంభకర్ణులు, శూర్పణఖ దంపతులు అంతా జ్ఞాపకం వస్తారు. అంతకన్న రాముడి తమ్ముకు భరతన్నగారి రాజ్యమయితేనే మేలు. ఏదో సాక్షీగా నడుస్తుంది. పాము చావకుండ బడితె విరక్కుండ జీవచ్ఛవాలల్లే సురక్షితంగా వుండాలంటే కరువు తప్పనిసరిగా కావాలి.

ఇంక అనారోగ్యం సంగతి. అసలు ఇప్పట్లో దేశం అనారోగ్యంగా వుంటేనే మంచిది. ప్రపంచ ఆరోగ్య సమితివారు మనకు ఎంతో ఉపకారం చేయటానికి వీలుంటుంది. మనం ఎన్నో కొత్త జబ్బుల పేర్లు, కొత్త మందుల పేర్లు తెలుసుకోవచ్చు. గొప్ప గొప్ప ప్రపంచ వైద్యులతో కలిసి పని చేయవచ్చు. ఇంతకన్న ఏం కావాలి? ఇంకో ముఖ్య విషయం ఏమిటంటే మనం ఇంగ్లండు అమెరికాల నుంచి కాడ్ లివరాయిలు, మాట్లు, ఇంజక్షన్లు, మందులు, థర్మామీటర్లు, రబ్బరుగుడ్డలు విరివిగా కొంటేనేతప్ప వాళ్లు మనకు అండగా వుండరు. వాళ్లు ఓహో అనకపోతే మరి మోక్షమే లేదు. అందువల్ల ప్రజలు అనారోగ్యంగా వుండటం దేశానికి ఎంత అనువుగావుందో చూశారా? ఇంతే కాదు. ఇంకో చిన్న కిటుకు కూడ వున్నది. ఆరోగ్యం ఇంతింత మాత్రంగా వుంటేనే యీ 6 అవున్సుల బియ్యం చాలటం లేదని గొడవగా వున్నది. ఇంక అందరు ఏనుగల్లే తిని, గుఱ్ఱాలల్లే పూరించుకోగలిగితే యేమిటి చేయటం? బియ్యం వారానికి రెండు పూటలకే సరిపోతాయ్. అప్పుడు ప్రభుత్వం, ప్రజానాయకులు, ప్రజాసేవకులు ఎటువంటి సంధిగ్ధంలో వుండేవాళ్లో ఆలోచించుకోండి. నిజానికి వాళ్లు యిప్పుడు పడుతున్న ఆరాటం చూస్తేనే కష్టంగా వున్నది. మొన్ననీమధ్య దేశంలో వుండే నాయకులు, ప్రజాసేవకులు, అంతా కలిసి ఒక తీవ్ర శపథం చేశారు. వారానికి ఒకపూట పస్తు వుంటామని, ఆ వార బియ్యం తగ్గించి తీసుకుంటామని శపథం చేస్తూ సంతకాలు చేశారు. దేశం యావత్తు యీ విధంగా చేస్తే నూటికి 7 వంతులు ఆహారం కొరత తీరిపోతుందనికూడ వివరించారు. వీళ్లు సంతకాలు చేసిన కాయితం చూస్తే కణ్వాశ్రమ వర్ణన జ్ఞాపకం వస్తున్నది. ఆ ఆశ్రమంలో పులులు-మేకలు, సింహాలు-లేళ్లు అన్నీ సహవాసంగా వుండేవిట. అట్లాగే అన్ని పార్టీలవారు అన్ని కక్షుల నాయకులు తమ తమ అభిప్రాయ భేదాలను దాచుకుని

ప్రస్తుత పరిస్థితులు

యీ విషయంలో మాత్రం ఏకమైనారు. నెహ్రూ టాండన్‌లకు లేని శక్తి ప్రస్తుత వుద్యమానికి వున్నదంటే నిజంగానే దాన్ని అభినందించాలి.

ప్రస్తుతం మన ప్రజాసేవకులు, నాయకులు సరి కొత్త రాజకీయాల్లో ప్రవేశిస్తూ, పార్టీల నిర్మాణంలో, కొత్త పథకాల సృష్టిలో, వచ్చే ఎలెక్షన్ల ఆరాటంలో వున్నారు. తిన్నచోట తినక, వున్నచోట వుండక తిరిగి పనిచేస్తు వుండటాన యింటిదగ్గర వాళ్లకిచ్చే శేషను వాళ్లకు ఎన్ని పూటలకు సరిపోతున్నదీ అంతు పట్టలేదు. బహుశ వారానికి సరిపోతున్నదనుకుని, ఒకపూట పస్తుంటామని శపథం చేశారు. ప్రజలిదివరకే వారానికి రెండు పూటల పస్తుంటున్నారని తెలిస్తే ఒకపూట పస్తుండమని యెందుకు బోధిస్తారు? చేసిన శపథం ఎటూ చేశారు కాబట్టి కాసిని నీళ్లు చల్లుకుని తూచ్ కొట్టుకుని వారానికి మూడు పూటలు వుపవాసముంటామని మళ్ళీశపథం చేస్తే సరి. ఒక స్టేజికి వచ్చిన తర్వాత తిండిమీద, వేషంమీద వ్యామోహం వదలాలి. మనసులో వుత్సాహం, పట్టుదల వుంటే మనిషికి తిండి దేనికి? ప్రజలకు యిప్పుడు ముందు కావలసింది వోటింగు హక్కు, ప్రాథమిక హక్కులు వగైరా అంతే.

(12వ పేజీ తరువాయి)

కున్నారు. ఈ విషయమై కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడికీ, పండిత నెహ్రూకీ సిద్ధాంతరాద్ధాంతాలు జరిగినవి. తుదకు కిద్వాయి రాజీనామా ఖాయమైంది.

*　　　*　　　*

అయితే బెంగుళూరు సభవల్ల ఒక్క నికరమయిన ఫలితం రావచ్చు. ఈ తడవ కాంగ్రెసు తరఫున ఎన్నికల్లో నిలిచే వారిలో ఎక్కువమంది ఉత్తమ శీలం కలవారు ఉండవచ్చు. అదే జరిగితే అవినీతి చాలవరకు తగ్గి, కాంగ్రెసు సంస్థపట్ల దేశంలో ఏర్పడ్డ తీవ్ర అసంతృప్తి, విముఖత కొంతవరకయినా తొలగవచ్చు. బెంగళూరు సభలో నాయకులు ఈ విషయమై హెచ్చరించటమేకాక, రాష్ట్ర కాంగ్రెసు అధ్యక్షులకు ప్రత్యేక సూచనలు చేశారు.

*　　　*　　　*

బెంగుళూరు సభ ఆంధ్రులకు చాలా ఆశాభంగం కలిగించినదని చెప్పాలి. విశాలాంధ్ర స్థాపనకు ముఖ్యమయిన హైదరాబాద్ విభజన విషయమై కాళేశ్వరరావుగారు ప్రస్తావించగా, నెహ్రూ తీవ్రంగా ప్రతిఘటించారు. ఆ విషయం ఎత్తితే అసలు ఆంధ్ర రాష్ట్రమే ఉండదని ప్రధాని మందలించారట. హైదరాబాద్ భవిష్యత్తును అక్కడివాళ్లే తీర్మానించుకోవాలినని, ఇతరులు అడగటానికి వీలులేదని కాంగ్రెస్ కార్యదర్శి వెంకట్రావుగారు సమర్థించారు కాని అది ఎవరిని సంతృప్తి పరిచిందో తెలియటం లేదు. హైదరాబాద్‌లో వివిధ వర్గాలకూ ఏ విషయం మీద నయినా ఏకాభిప్రాయం ఉన్నదంటే, అది సంస్థాన విభజన మీదే నన్న సంగతి జగద్విదితం.

అయితే తత్ప్రాంతీయులకు అంగీకారం కుదిరినవెంటనే సరిహద్దుసంఘం ఏర్పాటు చేయాలని కాంగ్రెస్ ఎన్నికల ప్రణాళిక చెపుతున్నది కనుక, మద్రాసుమీద హక్కులు వదులుకుంటేనే ఆంధ్రరాష్ట్రమన్నటువంటి అవమానకరమయిన షరతులను పై అధికారులు ఇకముందు విధించరని ఆశిద్దాం.

ఎన్నికలప్రణాళిక స్త్రీల ప్రాధాన్యతను ఉద్ఘాటిస్తున్నది కనుక ముందుగా హిందూ న్యాయశాస్త్ర సవరణ బిల్లు ఆమోదించబడి, స్త్రీలకు ఆర్థిక స్తోమత లభించాలని ఆశిద్దాము.

కథ, నాటిక

* వాడ్రేవు శ్రీ జోగిపంతులు *

శ్రీ కారంలో అంతర్భూతమైనవి—కథ, నాటిక. కథానిక, కథానకము, చిన్న కథ—కథకు వ్యవహరించే వివిధపదాలు—'స్కెచ్' లేదా 'గల్పిక.' కథకంటె చిన్నది మాత్రమే కాకుండా చిత్రణ విషయంలో కూడా భేదం వున్నప్పటికీ స్థూల దృష్టితో కథల శీర్షికలోనికే తీసుకుని పోవచ్చు. ఈ 'గల్పిక' ల్లో క్లయిమాక్సు, ఆంటీ క్లయిమాక్సులు చెప్పకుండా వ్రాసుకు పోతున్నారు. ఇటీవల మన సాహిత్యంలో ప్రవేశ పెట్టబడ్డ కొత్త విధానాల్లో ఇది ఒకటి. 'హితశ్రీ,' కొడవటిగంటి కుటుంబరావు, ఈ గల్పికలు వ్రాస్తున్నారు. వివిధ పాత్రల చిత్రణ సమగ్రంగా, విశిష్టంగా జరిగిన నాడు అట్టిదాన్ని 'నవల' అంటున్నాము.

'నాటిక' — 'ఏకాంకిక — 'ప్రహసనము'—ఈ మూడున్నూ కాల పరిమితిలో ఒకే ఒక సూత్రానికి బద్ధమై వుంటవి. నాటిక, ఏకాంకిక కేవలం ఒకేదాని పర్యాయ పదాలు—అది ఖచ్చితం! రెండిటిలోనూ దృశ్య విభజన సాదృశ్యమే. అయితే ఈ దృశ్య విభజన లేకుండా నాటిక వ్రాస్తారు కొందరు—వ్రాయనూ వచ్చు! కాగా, దృశ్య విభజనలో కొంత పరిమితి చూపబడాలి—ఇక ప్రహసనం—ఇది కూడా దృశ్య విభజన, కాల పరిమితులలో సాదృశ్యత కలదేకాని చిత్రణ విషయంలో వైచిత్రి వుంటుంది. ఒక విశిష్టత కనబడుతుంది. వక్రోక్తికంటె పరిహాసో[illegible] ప్రాధాన్యత వహిస్తుంది—ప్రాధాన్యత మాత్రమే[illegible] కాదు 'పరిహాసోక్తి యుక్తం ప్రహసనం' అ[illegible] నిర్వచించుకున్నా అభ్యంతరం వుండదు సరికదా[illegible] అది సత్యం, అవశ్యం కూడా! అయితే [illegible] పరిహాసం విశ్వ జనీనతనందివుండాలి. శు[illegible] మోటుగానూ, పచ్చి బూతుగానూ వుంటే అ[illegible] విజ్ఞులకు అసహ్యం కలిగిస్తుంది కాని హాస్యమూ పరిహాసమూ మాత్రం కాదు. సున్నితంగ[illegible] వుండాలి రచన—మనసును నొప్పించేలా వుం[illegible] రాదు—ఈ ప్రస్తావన కథా, నాటికల బాహ్య[illegible] స్వరూప ప్రదర్శన మాత్రం.

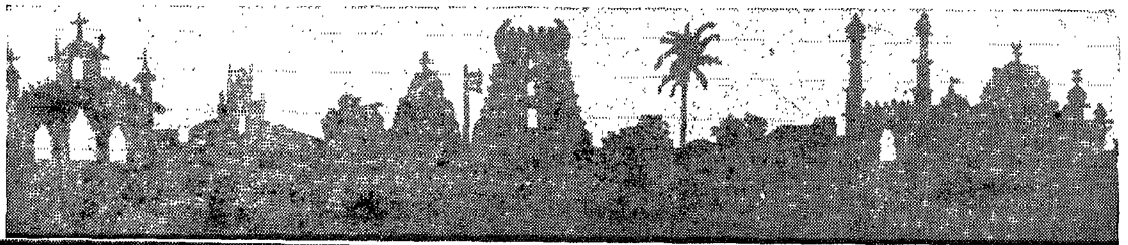
పోతే తదితర సాహితీ విభాగాలన్నిటిలోనూ కథ, నాటిక బహుళ ప్రచారంలో వున్నాయి—బహుముఖ ప్రయోజనం సాధిస్తున్నాయి ముఖ్యంగా కథలు విరివిగా ప్రచురింపబడడంతో అక్షరాస్యులయినప్పటికీ పెద్దపెద్ద గ్రంథాలను చదివి అర్థం చేసికోలేక నేర్చిన విజ్ఞానం కాస్త[illegible] కోల్పోతున్నవారికి పఠన పిపాస ప్రవృద్ధమైంద[illegible] పాడిందే పాటగా పోతూన్న ప్రాచీన సాహిత్యం[illegible] మీద మోజు తగ్గిన వారికి క్రొత్త కనబడింది. నిజానికి—కథలు పరోక్షంలోవయోజన విద్యా[illegible] ప్రచారానికి దోహద ప్రక్రియగా పరిణమించి[illegible] నయ్. అప్రయత్నంగా సిద్ధించిన ప్రయోజనం[illegible] ఇది. అయితే నేడు కానవస్తున్న కథకులందరి[illegible] వల్లా ఈ ప్రయోజనం సిద్ధించిందా అని నిలదీసి

అడిగితే నోరు వెళ్లబెట్టడం వినా మరేమీ చేయ లేరు. ఏమంటే నేటి కథకులు కొందరు అసభ్యకథల్ని సృష్టిస్తున్నారు. వీటివల్ల సర్వత్రా తలంచబడిన మేళ్లు కలుగకపోగా కీళ్లు మూడుతున్నాయ్. ప్రపంచాన్ని అవినీతి వైపుకు, పశుత్వం దిశగా పరుగులు తీయించడానికి ఈ నాటి కొన్ని పత్రికలు అసభ్యపు కథల్ని సృష్టిస్తున్నాయ్. జనత కళ్లుతెరుస్తోంది—చూసి చూసి ఒక్కసారిగా బుద్ధి చెపుతుందీ పత్రికలకు—అంతే తప్ప మీరూ నేనూ ఎంతగా నెత్తీ నోరూ మొత్తుకున్నా కలిగే ప్రయోజనం 'కుందేటి కొమ్ము' లాంటిదే!

నాటిక—సంఘంలోని దురాచారాలను, దుర్మార్గాలనూ—అవి జరుగుతూన్న రహస్య మార్గాలనూ, వాటికి పూర్వరంగంలో వ్యవహరిస్తూన్న పెద్ద మనుష్యులనూ బహిర్గతం చేసింది. ప్రహసనం—ఆచారాదికాలను సహేతుకంగా తృణీకరిస్తూ హేళనచేస్తూ వానిలోని అనర్థములను జనతకు ప్రదర్శించడంతో జనతా మనోనేత్రం మీది ఆచార సంప్రదాయ వినీల యవనికలు చిరిగిపోయి, జారిపోయి జీర్ణవిశీర్ణాలయినవి. సంస్కారావశ్యకతను ప్రాచి జనతకూడా గుర్తించగలిగింది. అందుకుగాను వారిని సమాయాత్తం చేసే భారం నాటిక తన పైన వేసుకొని నిర్వహిస్తూన్నది—కొంతవరకు కృతకృత్య కాగలిగింది. ఈ శీర్షికకు కారకుడు వీరేశలింగం పంతులే కావచ్చు. ఆ నాటి అవినీతినీ, దురాచారాలనూ తన ప్రహసనాలలో కడిగివేశాడు.

ఆ యీ పునాదులపై పుట్టి సమాజ హిత ప్రయోజనాలను సాధిస్తూన్న నాటిక, కథ సాహిత్యంలో సుస్థిరస్థానాన్ని ఏర్పరచుకొన్నవి. ఇక వీని విషయమై జనత చాలినంత ప్రోత్సాహాన్ని ఇవ్వలేక పోతోన్నది. కొంతవరకు ఇందుకు కారణం నిరక్షరాస్యత—తరువాత అసభ్యకథల దిగుమతీ!

అయినా వాటి అపార ప్రయోజనాల దృష్ట్యా, అద్యతన భావిలో జనత—కథాకారులకు, నాటికా కర్తలకు సముచిత స్థానాన్నిచ్చి, సత్కరించి తమ మహోజ్జ్వల భవిష్యత్ పథనిర్మాణం చేయించుకోవాల్సివుంది—

ఏకాంక నాటిక

*   *   *

"సా పా సా"

*   *   *

జి. యస్. సూరి

(సా)

[మధుసూదనరావు ఇంటిలో ఒకనాటి మధ్యాహ్నం రెండు గంటలకు. కాఫీ తాగటం అప్పుడే పూర్తి అవుతుంది. ఆయన భార్య రాజ్యం ఖాళీ కప్పులను వంట ఇంటిలోకి తీసికొని వెళ్లుతుంది. మధుసూదనరావు షర్టూ పంట్లాములను తొడగటం ప్రారంభిస్తాడు. ఇంతలో రాజ్యం హాలులోకి తిరిగి వస్తుంది.]

రాజ్యం : అప్పుడే జీను తగిలిస్తున్నారు. ఎక్కడికి ప్రయాణం?

మధు : అడిగావూ? ఊఁ. ఇక పని అయినట్లే.

రాజ్యం : [నవ్వుతూ] అడిగినంతమాత్రాన ఆగిపోయే పని అదెంతదిలే. సత్కార్యం అయితే వెనుకా ముందూ చూడనవసరం లేదు. పోనీ తమరు నాకు కాస్తో కూస్తో శకున శాస్త్రం బోధించి ఉంటే ఇలాంటి పొరబాటు జరిగి ఉండేది కాదుగా.

మధు : ఇప్పుడు మించిపోయిందేమున్నదీ? టూకీగా వల్లె వేస్తా విను. పురుష సింహం బయటికి వెళ్లుతున్నప్పుడు సివంగి, ఎక్కడికీ అని అడగకూడదు. ఆలస్యంగా ఇంటికి తిరిగి వచ్చినప్పుడు మీ కోసం పడిగాపులు పడి కూర్చున్నాను అని అనకూడదు. చికాకుతో పాత క్షవరపు బ్లేడునో కొత్త కాలి జోళ్లనో విసుక్కున్నప్పుడు అత్తమీది కోపం దుత్తమీద ఎందుకూ అని గొణగకూడదు. తెలిసిందా? మిగతా సూత్రాలు తరువాయి సంచికలో.

రాజ్యం : మనుమహర్షులు షుమ్మార్తులు. తమ దివ్య సూత్రాలు యథా తథంగా పఠించి, జపించి, కుంపట్లో హోమం చేస్తాను. నమస్తే గురూజీ.

మధు : మగవాళ్లకు బయటికి పోవటానికి అనేక కారణాలు ఉంటవి. అట్లా అడగవచ్చా చెప్పు రాజ్యం?

రాజ్యం : అబ్బో ఏమి మగతనం! ఉమ్మాయ్ జగ్గాయిలతో ఏదో సినిమా ప్రోగ్రామ్ ఉన్నట్లున్నది. అంతే కాదు మధూ?

మధు : సర్కారువాళ్లకు ఆడపోలీసులు కావాలిట, అప్లయి చేయరాదూ? శ్రీ పత్తేదారుగారూ! పప్పులో కాలు వేశారు.

[అంటూ కుర్చీ క్రింద పడుకున్న కుక్కపిల్ల తోక మీద కాలు వేస్తాడు. కుక్కపిల్ల కుయ్యోఁ మని అరుస్తుంది.]

రాజ్యం : [పకపక నవ్వుతూ] ఇతరుల కాలు ఎక్కడ వేసిందీ రిమార్కు చేసేముందు తమ కాలి విషయం కొంచెం చూచుకుంటే మంచిది మధూ. ఇంతకూ శెలవిచ్చారు కాదే తమ మహత్తర కార్యక్రమం?

మధు : ఏదో జర్నలిస్టుగా అఘోరి[illegible] మా బోంట్లకు మహత్తర కార్యాలు ఏముంటయ్యో చెప్పు. అలాంటివి చేసినా చేయించినా మామయ్యకు చెల్లి పోతుంది. మావన్నీ ఛోటాఛోటా పనులు రాజ్యం. తెలిసిందా?

రాజ్యం : అ తెలిసింది మీ ఇన్‌ఫీరియారిటీ కాంప్లెక్స్. ప్రతిదానికీ మా నాన్న ఒకడు దొరుకుతాడు ఒంటి కాలు మీద లేవటానికి.

మధు : అంటే జ్ఞాపకం వచ్చింది. మొన్న మీ అమ్మ వచ్చినప్పుడు ఏమిటీ ఒకళ్ల చెవులు ఒకరు ఊరికే కొరుక్కున్నారు? ఇద్దరు ఆడవాళ్లు చేరితే సరి, ఒకటే గుసగుసలు. మగశార్దూలాలు కలుసుకున్నప్పుడు చూడు ఎలా ఉంటారో.

రాజ్యం : ఎలా ఉంటారూ? కాఫీకప్పుల గలగలలు, సిగరెట్ల ఊదర, అమ్మలక్కల కబుర్లు, ఎవరెరుగరు? ఏదో గొప్పగా చెప్పవస్తారు. అమ్మా కూతుళ్లు మంచీ చెడ్డ అను కుంటే ఆక్షేపణ!

మధు : ఆ రహస్యం నా పాపపు చెవులు వినకూడదు కామోలు పోనీలే... చూడు రాజ్యం. నా బనియనుల సైజు నీకేమైనా జ్ఞాపకం ఉన్నదీ? ముప్పయి రెండా, ముప్పయి నాలుగా, చెప్పు. తెచ్చుకోవాలి.

రాజ్యం : రెండు సైజులు ఎక్కువగానే ఉండ నివ్వండి. కాస్త చిరుబొజ్జ వచ్చినా చేసినా ఇబ్బంది ఉండదు.

మధు : ఏమోయ్ చిరుబొజ్జ అంటూ ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుతున్నావు. సంగతేమిటో కొంచెం బయటికి రానియ్యి. స్వయం పాకం చేసుకుంటే సుఖం లేదు.

రాజ్యం : కొంచెం తగ్గవోయ్ మధూ. నాకు కోపం వస్తుంది. ఇంతకు నీవు బజారు వెళ్లేట్లయితే ఒక పౌను కాఫీ పొడి మాత్రం మరచిపోవద్దు. ఇక శీఘ్రంగా దయచెయ్యి.

మధు : మరేమీ అక్కరలేదూ? ముసుకులో గుద్దులాట ఎందుకు త్వరగా చెప్పు.

రాజ్యం : తెచ్చిపెట్ట దలచుకుంటే ఒక జాకెట్టుకు గుడ్డ తీసుకొనిరండి.

మధు : ఆఁ అదీ! అసలు జాబితా ఇప్పుడు బయలుదేరింది. ఇంకా ఏమిటి? మరి దాని క్రిందికి చీర?

రాజ్యం : అన్నట్లు సంవత్సరాది మూడు రోజులేగా ఉన్నది. ఇష్టమైతే ఒక నూలుచీర కూడ తెస్తే మంచిది.

మధు : అయితే చీర నూలుది అన్నావు; మరి జాకెట్టు సిల్కుదా?

రాజ్యం : సిల్కు ఎందుకులే. ఇంగ్లీష్ వాయిల్ లేకపోతే ఆర్గండో తెస్తే చాలు.

మధు : పాపం. అవి చాలా చౌక అని కాబోలు! ఏ రంగులో కావాలి?

రాజ్యం : ఏ రంగు అయినా ప్లెయిన్‌గా ఉండేట్లు చూడు మధూ.

మధు : అవశ్యం. మరి కొలతలో.

రాజ్యం : చీర ఆరు గజాలు. జాకెట్టు గుడ్డ ముప్పాతిక పన్నా అయితే గజం పాతిక కావాలి. గజం పన్నా అయితే గజం సరిపోతుంది.

మధు : గజం పాతిక పన్నా అయితే ముప్పాతిక. అంతే కాదూ?

రాజ్యం : చురుకుదనం అంటే ఇలా ఉండాలి. పాదరసం వంటి మనసు... మధూ, చీరకు దీటుగా ఉండే కలరులో జాకెట్టు గుడ్డ తీసికో తెలిసిందా? కొట్టవచ్చేట్లు ఉండే రంగులు వద్దు సుమా!

మధు : గుండే చెరువా? ఇక శలవు పుచ్చుకుంటాను రాణీ సాహెబా.

రాజ్యం : [దొంగ తుమ్ము తుమ్మి, నవ్వుతూ] తక్షణం దయచెయ్యి.

మధు : ఊఁ. గుర్కురుసం దుర్కురు నేన సుర్కునం అన్నారులే. తలుపు వేసుకో.

(పా)

[ఆ రోజు సాయంత్రం 5 గంటలకు. రాజ్యం సోఫా మీద పడుకుని పత్రిక చదువుతూ ఉంటుంది.]

మధు : [తలుపు తట్టి] రాజ్యం! రాజ్యం.

రాజ్యం : వస్తున్నా మధూ, వస్తున్నాను. [లేచి వెళ్లుతుంది]

[తలుపు తీయగా మధు ప్రవేశించి పొట్లాలు బల్లమీద పెడతాడు]

మధు : [కుర్చీ లాగి] అమ్మయ్య. టీ వేడిగా ఉంటే కాస్త ఇవ్వు రాజ్యం.

రాజ్యం : ఇదుగో తెస్తున్నా. (Pause) పుచ్చుకో మధూ. అలసినట్లున్నావు పాపం.

మధు : [టీ త్రాగుతూ] చూడు రాజ్యం. కాఫీ పొడి పొట్లం పగిలినట్లుంది.

రాజ్యం : అంత దూరంనుంచి భద్రంగా మోసుకొనివచ్చి గభాలున బల్లమీద పడవేయకపోతే నెమ్మదిగా పెట్ట కూడదూ ?

మధు : చవిటి నుంచి వచ్చిన గాడిద మాదిరి ఇన్ని సరుకులు నేను మోసుకు వచ్చినప్పుడు, కాఫీపొడి కాస్త పోగు చేస్తే తప్పు లేదులే. అర్ధాంగ లక్ష్మివి ఆ మాత్రం పంచుకోకపోతే ఎలాగు ?

రాజ్యం : ఇది చీర పొట్లం అనుకుంటాను. [కాగితాల చప్పుడు] ఆహా ! తమ సెలెక్షను మెచ్చుకుని తీరాలి. ఏమి సెలెక్షన్. ఈ పాలనాగమ్మ చీర తప్ప కంటికి ఏదీ దిశాయించ లేదు కామాలు !

మధు : పాలనాగమ్మ చీరెగా ! భలేదానివి. ఇది మధు బాల చీర అయితేను.

రాజ్యం : కాదు మధూ. మధుబాల చీరకు మధ్యగా బార్డరు ఉంటుంది.

మధు : ఏమో. షాపువాడు చెప్పింది అది. నర్గీస్ చీర అని, సురయ చీరె అని, అంజలి చీర అని ఒక లక్ష చూపిం చాడు. ఒక్కటీ నీ వంటి ఇల్లాలుకు తగినట్లుగా కనబడ లేదు.

రాజ్యం : ఈ మూసివాయనం చీరె నచ్చింది కాదూ ? ఈలాంటి చీరెను మొన్న మొన్నటిదాకా కట్టుకుని పని చేసేదానికి ఇవ్వటం ఎరగవు మధూ ?

మధు : నీ చీరెల దొంతరలలో ప్రతిదాని స్వీయ చరిత్రా నాకు గుర్తు ఎలా ఉంటుంది రాజ్యం ? నీకు తెలుసో తెలియనో గాని ఈ రంగు నీ వంటికి బాగా ఒప్పి ఉంటుంది.

రాజ్యం : చాలా సంతోషం. మీకైనా నచ్చితే అంతే చాలు.

మధు : పోనీ నచ్చకపోతే ఇది వాపసు ఇచ్చి మరొకటి తెస్తానులే దిగులు పడకు.

రాజ్యం : దీనికి తోత మరొకటి తయారవుతుంది ; ఎందుకులే అనవసరపు కష్టం.

మధు : నీకు ఇష్టమైనదేదో స్పష్టంగా మొదట చెప్పి ఉంటే కష్టనిష్ఠూరాలు లేకపోయేవి.

రాజ్యం : ఇష్టం, స్పష్టం, కష్టం—మాటలు దొర్లించటంలో అగ్ర తాంబూలం పుచ్చుకుంటావు. ఇంతకూ జాకెట్టు మరచిపోలేదు గదా ?

మధు : మరచిపోవటమే ! అదిగో ఆ చిన్న సంచి. దాని వ్యవహారం కూడ తేల్చివెయ్యి.

రాజ్యం : [పొట్లం విప్పి] ఊఁ, శకున శాస్త్రంలో యదార్థత ఉన్నట్లే తోస్తుంది మధూ. క్రేప్‌షిన్ గుడ్డ కొన్నా వెందుకని ?

మధు : అరే భగవాన్ ! ఇది కూడా అంతే !

రాజ్యం : నాజూకైన ఇంగ్లీష్ వాయిలునో ఆర్గండీనో తెమ్మంటే బొంతలాంటిది దీనిని తేవటమేమిటి ?

మధు : చూడు రాజ్యం. నాకు ఇవ్వాళ ప్రత్యక్షాత్తార, అన్నీ అస్తావిస్తం అవుతున్నవి. ఆ షాపువాడు మోసం చేసి అంటకట్టాడు. పోనీలే.

రాజ్యం : ఏమి కలరో చూస్తేగా. ఆ చీరకు దీనికి తూర్పు పడమరలంత వ్యత్యాసం ఉన్నది.

మధు : ఆ చీరమీద కాంట్రాస్టుగా ఉంటుందని చెప్పాడు షాపువాడు. నన్నేమి చెయ్య మంటావ్ ?

రాజ్యం : వాడు చెప్పాడు వీడు చెప్పాడు అనకపోతే కాస్త బుర్రను ఉపయోగించ కూడదూ ?

మధు : తెలివి ఒకడి సొమ్మా చెప్పు రాజ్యం ?

రాజ్యం : ఊఁ. సరే గాని గజం పన్నాది గజం పాతిక తెచ్చారేం. గజం చాలయ్యా అని నెత్తిన నోరు పెట్టు కుని అరిస్తే.

మధు : నేను అంతే ఇవ్వమన్నాను. పఫ్‌స్లీవ్స్ కావాలా, చోళీ కావాలా అని షాపువాడు అడిగాడు. అద్దైతే లేడీ ఫాషన్ అనుకుని పఫ్‌స్లీవ్స్ అన్నాను.

రాజ్యం : నేను పఫ్‌స్లీవ్స్ మానేసి ఎంత కాలం అయిందో తెలియదు మధూ ?

మధు : నేను చెప్పేది విను. అయినా గజం చాలు అని నిక్కచ్చిగా చెప్పాను. కాని వాడు ఇది సన్నటి వాళ్లకా కొంచెం బొద్దువాళ్లకా అని అడిగాడు.

రాజ్యం: లావాటి తనాబీకి అని చెప్పారు. అంతేనా ?

మధు : ఎబ్బే ! అలా చెప్పలేదు. ప్రస్తుతం సన్న వారు క్రిందనే లెక్క అని చెప్పాను. ఎటు బోయి ఎటు వచ్చిన కాస్తా ఎక్కువ ఉంటేనే మంచిదంటూ ఫర్మాన చించాడు. ఇక ఏం చేసేది ?

రాజ్యం : వాడి ముఖాన కొట్టి రావలసింది. ఇంత చదువూ చదివి గుడ్డల షాపువాడిచేత మసి పూయించుకున్నావు సిగ్గుచేటు మధూ.

మధు: నీ భర్త ఇందులో సిగ్గుపడటానికి ఈషణ్మాత్రమూలేదు. కాకపోతే ఒక పాతిక గజం మిగిలిపోతుంది. అంతేగా !

రాజ్యం : ఆ పేలికను చెరొక రోజూ మనం నెత్తికి చుట్టుకుందాములే. సరేనా ?

మధు : మనమెందుకోయ్ ? ఒక చిట్టితల్లి పుడితే...

రాజ్యం : మధూ నాకు కోపం తెప్పించకు.

మధు : పోనీలే. నేను చెడ్డీ కుట్టించుకుంటాను. ఏం ? అయినా రాజ్యం చిట్టితల్లి అంటే అంత ఉడికిపోతావేం ? భగవంతుడు కళ్లు మూస్తే...

రాజ్యం : మధూ ! నాతో మాట్లాడకు ఇక. [నిట్టూర్పు]

మధు : రాజ్యం ! రాజ్యం !

రాజ్యం : [మాట్లాడదు.]

(సా)

[అదే రాత్రి 8 గంటలకు. రాజ్యం మధుసూదనరావులు చెరిఒక పడక కుర్చీలో ఆసీనులై ఉంటారు. చెరిఒక పుస్తకం చదువుతున్నట్లు నటిస్తూ ఉంటారు.]

మధు : రాజ్యం. ఎనిమిది దాటింది. భోజనంచేస్తాం రావూ ?

రాజ్యం : నాకు ఆకలి కావటంలేదు. మీరు పోయి తినండి.

మధు : అయితే నాకు ఆకలి కావటంలేదు.

రాజ్యం : నాతో వంతా ఏమిటి ? ఎవరికి కావాలిస్తే వాళ్లు తినాలిగాని.

మధు : పోనీ కాసిని పాలైనా తాగరాదూ ?...మాట్లాడవేం రాజ్యం.

రాజ్యం : నన్ను పలుకరించకుండా వుంటే నమస్కారం.

మధు : ఊఁ.

[బయటినుంచి కారు హారన్ ధ్వని. తరువాత తలుపు తట్టిన చప్పుడు]

చిట్టిపంతులు : [దూరంనుంచి] రాజ్యం ! రాజ్యం !

రాజ్యం : వస్తున్నా నాన్నా.

[తలుపుతీసి చిట్టి పంతులుతో తిరిగి ప్రవేశం]

చిట్టి : ఏమర్రా ! భోజనాలు అయినయ్యా ?

మధు : లేదు మామయ్యా నీవు రొట్టెతిని వచ్చావా ?

చిట్టి : ఆ. తినేబయలు దేరాను. ఏమమ్మా రాజ్యం ! ఒక ఊరిలో వున్నా వారానికి ఒక్కసారి కూడా కనిపించవు ?

రాజ్యం : వస్తూనే ఉంటినిగా. మొన్న అమ్మ ఇక్కడికి వచ్చి వెళ్లటాన ఈ తడవ మాత్రం రాలేదు.

చిట్టి : ఇక వాడు సరేసరి. క్షణం తీరికా...

మధు : దమ్మిడీ ఆదా ఉండదు. రెక్కల మీద బ్రతికే వాళ్లం కాదుమరీ ! కారు ఉన్నవాడివి కూతురూ అల్లుడూ ఎలా ఉన్నారో అని కాస్త చూచి పోగూడదూ ?

చిట్టి : పిల్లనిచ్చిన మేనమామ అంటే ప్రతివాడికీ అలుసురా. ఏమిటోయ్ నీవు చేస్తున్న అములూ ? పోయిన వారం పత్రిక కూడా బయటి కొచ్చినట్లులేదు.

మధు : కాగితానికి కాటకం తగిలింది. బ్లాక్ మార్కెట్లు వాళ్లు చాలామంది నీ క్లయంట్లు కామాలు కొంచెం రాయితీగా ఏర్పాటుచేసి పెట్టరాదూ ?

చిట్టి : రేపు ఇంటికి రారా చూస్తాను. దానికేమి గాని ఇంకా తిండి తినకుండా కూర్చున్నారేం ?

మధు : మీ పుత్రికారత్నం ఏకాదశి ఉన్నది. తోక వెంబడి నారాయణా అని నేను డిటో.

రాజ్యం : నేను ఆకలిగా లేక తినలేదు నాన్నా. తక్కిన వాళ్లను తినవద్దని అన్నానా ?

మధు : తక్కిన వాళ్లకు కూడా మందంగా ఉన్నది మామయ్యా.

చిట్టి : ఏమర్రా ! చీలి జగడం వేసుకున్నట్లు న్నారే ! ఇంకా కుర్రతనం వదలకపోతే ఎలా అంట ?

మధు : జగడం ఏమీలేదు మామయ్యా. నేను ఇంతకూ ఈ రోజు బజారు వెళ్లకుండా వుంటే సరిపోయేది.

రాజ్యం : ఇంతకూ నేను బజారు వెళ్లేవాళ్లని అడ్డు తగిలి గుడ్డలు తెమ్మనకుండా ఉంటే సరిపోయేది.

మధు : చీరల నాణ్యం నాకు కొంచెం తెలిసి ఉంటే బాగుండి పోయేది.

రాజ్యం : ఇంకొకళ్లను బ్రతిమాలకుండా నాకు కావలసినవి నేను వెళ్లి కొనుక్కున్నా బాగుండి పోయేది.

మధు : షాపు వాడి మాయలో పడి పనికిరానివన్నీ పట్టుకుని రాకుండా ఉంటే ఏ గొడవా ఉండేది కాదు.

రాజ్యం : తెచ్చిన సరుకును చూసి మెచ్చి మేకతోళ్లు కప్పితే ఏ గొడవా ఉండేది కాదు.

చిట్టి : ఇదా మీ వ్యవహారం. మంచి సరాగమే. రాజ్యం ! ఏ గుడ్డ అయితే నేమమ్మా ? నీవు ధరిస్తేనే దానికి అందం వస్తుంది.

రాజ్యం : అవి తెచ్చినందుకు నేనేమీ అనుకోలేదు నాన్నా. ఇదివరకు నేను కట్టికట్టి విసుక్కెత్తి పారవేసిన చీర లాంటిదే మళ్లీ ఎందుకు తేవటం అని అడిగితే ఆ పెద్ద మనిషి ఏమి సమాధానం చెప్పాడో తెలుసా ? నాకున్న చీరల దొంతరలలో ప్రతిదాని స్వీయ చరిత్ర తనకేమి గుర్తు ఉంటుందీ అని వెటకారం. దొంతర్లుట దొంతర్లు. తానేమో మహా కట్ట పెడుతున్నట్లు.

మధు : నీవు చెప్పు మామయ్యా నాకు ఎలా గుర్తు ఉంటుందో. తడవ కొక కొత్త చీర కొంటుంది. బుల బాటంపడి అమ్మలక్కలందరిముందూ మెరిపిస్తుంది. ఇంతలో ఏ పుల్లమ్మో అలాంటి చీర కొనగానే ఇక దాని ముఖం చూడదు. పని చేసేదానికి రవాణా.

రాజ్యం : తన కష్టార్జన తీసుకెళ్లి నేనేమీ దుబారా చేయ లేదుగా. మా అమ్మా నాన్నా ఇచ్చిన కొద్దో గొప్పో కూడబెట్టి నాకు నచ్చినవి కొనుక్కుంటాను. మోజు తీరిన తరువాత నా యిష్టం వచ్చినట్లు చేసుకుంటాను. తన కెందుకూ అంట.

మధు : విన్నావు గదూ ! అత్తయ్యా. నీవూ చేసే గారాబం నా గొంతుకు చుట్టుకుంటున్నది. నేనేమి దొంతర్లు పోగు చేయలేదని వెక్కసుబడితే నేను ఏం చేస్తాను చెప్పు మామయ్యా.

చిట్టి : నీవు తెచ్చి తలకెత్తలేదని ఎవరన్నారు రా ? తెచ్చేది కలిగి ఉండి కొత్తరకం తెస్తే బాగుండేది అనుకున్నది గాని. అంతే కాదు రాజ్యం ?

రాజ్యం : అంతే నాన్నా. నేను ముందుగానే చెప్పాను. గజం పన్నా అయితే గజం సరిపోతుందని.

మధు : కాస్తముందు దృష్టి ఉంచుకుని ఒక పాతిక ఎక్కువ తెచ్చినమాట నిజమే మామయ్యా. అదే నా దోషం.

చిట్టి : ఈ ఆడవాళ్ల కొలతలతికమకలు మగ వాళ్లకు ఎలా తెలుస్తుంది చెప్పు రాజ్యం. నా పెళ్లి అయి యాభైయేళ్లు అవుతున్నా మీ అమ్మ రవికకు ఎంత గుడ్డ కావాలో నాకు ఇప్పటికీ తెలియదు.

రాజ్యం : ఎక్కువ తెచ్చినందుకు కాదు. మిగిలిన పీలికనుటా——

మధు : నేను చెడ్డీ కుట్టించు కుంటాలే అన్నాను. అదీ నా తప్పు. ఊరికే పోనియ్యటం కన్న ఇది మంచిగాదూ మామయ్యా ?

రాజ్యం : ఆమాట అని ఊరు కుంటేనా !

మధు : దేవుడి చలవన చిట్టితల్లి పుట్టితే బుజ్జిగౌను కుట్టుకో వచ్చు అనబోయినా మామయ్యా.

రాజ్యం : అదే అనవద్దన్నది. చిట్టిశల్లిట ! చిట్టితల్లి !

చిట్టి : పుట్టబోయేది చిట్టితల్లి అని ఎందుకు అనుకోవాలిరా ? చిట్టితండ్రి కాగూడదూ ? అంతేనా రాజ్యం ?

రాజ్యం : పో నాన్నా.

మధు : పుట్ట బోయేదీ ! అయితే నా అనుమానం నిజమే ! అదీ తప్పే ? ఆ అంటే తప్పు ; ఊఁ అంటే తప్పు.

చిట్టి : ఏ మమ్మా రాజ్యం ! వాడితో చెప్పలేదూ ?

రాజ్యం : చెప్ప కుండా ఉంటేనే గంతులూ శివాలు, ఇక చెపితే ?

మధు : అన్యాయం, అసమంజసం, అశాస్త్రీయం. సూత్రధారుడికి తెలియకుండానే సువార్త దేశమంతటా తెలియటం ! రే, భగవాన్ !

చిట్టి : దేశమంతటా తెలియటం ఏమిటిరా ? అది ఎవరితో అన్నదనీ ? మొన్న మీ అత్తయ్య వచ్చిమాటల సందర్భంలో గ్రహించి నా చెవిన వేసింది. దానికి మాత్రం ఏం తెలుసు పసికూన ?

మధు : అంతా పసికూనలే. నేనుమాత్రం ముసలి తాతయ్యను. అంతేను ?

చిట్టి : నీవు ఎందుకవుతావురా ? ముసలి తాతయ్యను కాబోయేది నేను. పిచ్చ కజ్జాలు మాని భోజనానికి లేవండి. లే, రాజ్యం, లే.

రాజ్యం : ఆయనగారిని ముందు లెమ్మనండి.

మధు : ఆ యమ్మగారినే ముందు లెమ్మనండి.

చిట్టి : ఇద్దరూ లేవండిరా ఒక్కసారి. త్వరగా భోజనం చేస్తే సినిమాకు తీసికెళ్లుతాను.

మధు : సాగర్‌లో మధుబాల ఫిలిం ఉన్నది మాదామా ?

రాజ్యం : స్టార్‌లో నర్గీస్ ఫిలిం ఉన్నది మాదామా ?

చిట్టి : మళ్లీ మొదలు. అంతా కుర్రతనం. కొంపలో పసివాళ్లు లేకపోతే వచ్చే గొడవే ఇది.

మధు : ఆ లోటు తీర్చివేస్తున్నాముగా. [నెమ్మదిగా] అమ్మ దొంగా ! చెప్పకుండా దాచిపెట్టావు కదూ ?

రాజ్యం : ఎందుకు చెప్పాలేం ? కొత్త చీర కట్టుకురానా సినిమాకు.

మధు : తప్పకుండా.

చిట్టి : కట్టుకో తల్లీ. పండగకు మీ ఇద్దరికీ కొత్త బట్టలు పెడుతానులే.

మధు : అంత తేలికగా తప్పుకోలేవేమో మామయ్యా.

రాజ్యం : చాల్లే మధూ. ఎప్పుడూ గుంజుదామనే ఆలోచన.

చిట్టి : అంతకంటే కావలసినది నాకేమున్నదమ్మా ? త్వరగా తినండి. తొమ్మిది కావస్తున్నది...వట్టి పిచ్చిబాగుల దంపతులు.

రాజ్యం, మధూ : పక పక నవ్వుతారు.

[తెర]

కరుణ

* బులుసు జీ. ప్రకాష్ *

కన్నాడొక ఉన్నవాడు
నన్నతి దుఃఖాంబుధిలో
ఇచ్చాడొక రూపాయిని
మాటలేక మంతిలేక —
    చచ్చేశాయా బాధలు
    యిచ్చేశానా రూపాయ్
    మ్రొక్కానతనికి మదిలో
    ఒక్కసారి ఒంటరిగా —

కన్నాడొక లేనివాడు
మళ్లీ నను బాధల్లో
పరిచర్యలు చేశాడే !
తిండిపెట్టి శేబవళ్లు ! —
    ఇతనికేమి చేయగలను
    చేసిందానికి ప్రతిగా —?
    విత్తము కన్నా గొప్పది
    కలదు సుమా ! కరుణ సుమా ! -

—: ఆగ్రహానుగ్రహాలు :—

తాడికొండ రాధావసంత

[వెనుకటి సంచికలో ఉమాదేవి శివగాంలోని కస్తూర్బా చికిత్సాలయానికి వైద్యురాలు. సమీపంలోనే వున్న వార్ధా విద్యా విధాన మహిళోపాధ్యాయ శిక్షణ కేంద్రానికి ప్రధానోపాధ్యాయురాలైన అనసూయా బాయి కరేండ్కర్‌గారు కూడ వైద్యశాల వసతి గృహంలోనే ఉంటూ ఉమాదేవితో సోదరీ భావం కలిగి వుంటుంది. ప్రేమించి, ప్రేమింపబడి, వివాహమాడనున్న తరుణంలో, ప్రియునకూ తనకూ బాపూజీ ఆదర్శ విషయాల్లో వచ్చిన వాగ్వివాదం విషమించగా, తిరిగి ఎవరి దోవను వారు పోయిన తన జీవిత విషాదాన్ని గూర్చి ఒకనాడు ఉమాదేవి అనూబహిన్‌కు వివరించింది—ఇట్లా ఆగ్రహతప్తమైన మనస్సూ, ప్రేమార్ద్రితమైన హృదయమూ—ఈ రెంటికీ తన బ్రతుకు రణరంగముకాగా, ఉమాదేవి కస్తూర్బా వైద్యాలయంలో సేవా దీక్షను పూని యున్నది—అంతట........!]

౫

వరదా విద్యావిధానానికి ఆంధ్రనాయకుడు సేవా రామమూర్తి ప్రముఖాచార్యునిగా ప్రసిద్ధి పొందినాడు. ఆర్యనాయకంగారికి కుడిచేయేనట అతడు. బాపూజీ ఏలాంటి అనుమానం వచ్చినా అతన్ని అడగవలసిందేనట. ఎం.లిట్. పరీక్షలో కృతార్థుడై ప్రభుత్వ కళాశాలలో ఆచార్యుడుగా ఉంటూ, ఏకారణం చేతనో ఉద్యోగానికి రాజీనామానిచ్చి మతిపోయినట్లు రెండేళ్లు దేశంఅంతా తిరిగినాడు. ఆ వెనక సేవాగ్రామంవచ్చి మహాత్మాజీకి ప్రియ శిష్యుడయినాడు. బాపుజీ ఆదేశం ప్రకారం పంథొమ్మిది వందల నలభై, నలభై రెండు సంవత్సరాల సత్యాగ్రహోద్యమాలలో జైలుకు పోయినాడు. హరిజనసేవలో పేరుపొందినాడు. ఆ వెనక వరదా విద్యావిధానంలో శిక్షపొంది, అదే తన జీవిత సర్వస్వంగా మలచుకొని, వరద సరస్వతినే భక్తితో ఆరాధిస్తూ, ఆ దేవికి అమూల్యమైన నూతనాభరణాలు అనేకం సమర్పించుకున్నాడు.

వరద సరస్వతికి 'ఖాదీ' ఆధ్యాత్మిక రూపమైన చిహ్నమట. ఖాదీయే భారతీయ స్వరాజ్య సంపాదనానికి మూలకారణమైనదట. ఖాదీయే అహింసావ్రత రూపమట. ప్రపంచమంతా బట్టల మిల్లులతో నిండిఉన్న ఈ రోజులలో, ఆ మిల్లులలోనుండి సర్వనాగరికతలూ పుణికి పుచ్చుకొన్న వస్త్రాలు ఉద్భవించే ఈ కాలంలో, ఆ వస్త్రాలపైన ఇచ్ఛ చంపుకొని, నూలు స్వయంగా వడికి నేసుకొని, కట్టుకొనే భావం మహాపురుషులు చేసే తపస్సు వంటిదట.

భారతదేశం వ్యవసాయ దేశమట. ఎవరికయినా తిండి వ్యవసాయంలోనుండే ఉద్భవించాలికదా! వ్యవసాయం ఒక విశ్వమే! విద్య అంతా వ్యవసాయంలోనే ఇమిడి ఉందంటాడు సేవా రామమూర్తి. సర్వకళలూ అందులోనుండే ఉద్భవించాయట. వ్యవసాయంలోని ప్రతిభావమూ కళాపూర్ణమేనట. నేల సరిచేయడం, దున్నడం, విత్తుపెట్టడం, నీరు ప్రవహింపజేయడం, కలుపు తీయడం, పంట పచ్చగా పెరగటం, బంగారంలా పండడం, పంట పోగుచేయడం అన్నీ విద్యాపూర్ణాలట.

వరదా విద్యావిధానవేత్త అవడంచేత అనేక రాష్ట్రప్రభుత్వాలవారు సేవా రామమూర్తిగారిని పిలుస్తూ ఉంటారు. ఆయన ఆయారాష్ట్రాలకుపోయి, అక్కడ వరదా విద్యావిధానం అవిచ్ఛిన్నంగా జరిగేటట్లు చూస్తూ, ఆయా రాష్ట్ర నైజాన్ని పట్టీ, ప్రజాచారాలనుబట్టీ,

కావలసిన మార్పులను చేగ్చడానికి సలహాఇస్తూ సంచారం చేస్తూ ఉంటారు.

ఒక్క నిమేషం ఊరికే ఉండలేడు. ఎప్పుడూ రాట్నం వడుకుతూనే ఉంటాడు. నిద్ర తక్కువ. శలాకులా ఉంటాడు. అంత చిన్నతనంలోనే జుట్టు నెరిసిపోయింది. కోలమోము. అంటకత్తిరి వేసుకొని, పిలక ఉంచుకొన్న జుట్టు. తాను వడికి తానే నేసుకున్న ఖద్దరు అంగవస్త్రం కట్టుకుంటాడు. ఒక దుప్పటి పైన కప్పుకుంటాడు. నవ్వడం ఎరగడు. అతి శాంతంగా మాట్లాడుతాడు. ఆతనికి కోపం తెప్పించడం బ్రహ్మకైనా తరం కాదంటారు.

సేవా రామమూర్తిగారిని శివగాం వెళ్లి అనసూయాబాయి కరేండకర్ గారి బాలికా విద్యాకేంద్రం పరీక్షించి రావలసినదని ఆర్యనాయకంగారి ఆదె[illegible]యినది.

ఆయన వస్తున్నాను, అని వ్రాసి అన్న రోజు శివగాం నకువచ్చారు. అనసూయాబాయి ఆయనను ప్రత్యుత్థానం చేసి ఆయనకు బస ఏర్పాటుచేసింది. స్నానాదికాలు నిర్వర్తించుకొని, శివగాం అంతా చూడటానికి బయలుదేరారు.

దేశంలో ఎన్నో రాష్ట్రాలలో దారిద్ర్యదేవత తాండవిస్తున్నది. గ్రామాలలో పరిశుభ్రము హుళక్కి. ఒక గ్రామానికి మరొక గ్రామానికి సరియైన బాటలులేవు. పంటలు తక్కువ. వ్యవసాయవిధానము హీనంగా పాతపోకడలుగా వెడుతున్నది. గ్రామ పరిశ్రమలు కన్నీళ్లతుడుపు. ప్రజల ఆర్థికస్థితులు సరీగా గ్రహింపలేక అనేక బాధలు పడిపోతున్నారు. నూతనంగా సంపూర్ణ స్వారాజ్యం సంపాదించుకొన్న భరతదేశం సర్వతోముఖంగా వృద్ధిపొందాలంటే ఎన్ని కష్టాలకో లోనుకావలసి ఉంటుంది అనుకుంటూ, ఆ గ్రామంలోని కాంగ్రెసు నాయకునితో కలసి అనసూయాబాయి విద్యాకేంద్రానికి వెళ్లినాడు సేవా రామమూర్తి.

సేవా రామమూర్తి వస్తున్నారని ఉత్తరంవచ్చిన విషయం ఉమాదేవి దగ్గరకువెళ్లి అనసూయాబాయి చెప్పింది.

"ఎవరాయన ? పేరు విన్నాను. కాని ఎప్పుడూ చూడలేదు అక్కా !"

"మీ ఆంధ్రదేశస్థుడే !"

"అదేమిపేరు ఆయనకు ?"

"అసలుపేరు ఏదో ఉందటమ్మా ! కాని తనకేదయినా పేరు ప్రసాదించమని మహాత్మాగాంధీజీని అడిగినారట ! ఆయన నవ్వుతూ ఈపేరు పెట్టినారట ! అప్పటినుండీ అదే నిలిచిపోయింది."

"అల్లాగా ! వారు తప్పక మా కస్తూరిబా వైద్యాలయము, సరోజినీ రోగి నిలయము, కమలా శిశుపోషణశాల అన్నీ చూడాలి. తప్పక తీసుకురా అక్కా !"

"తప్పక !"

౬

సేవా రామమూర్తిగారూ, అనసూయాబాయి ఆయన శివగాం వచ్చిన మరునాడుదయం కస్తూరీబా వైద్యాలయానికి వచ్చినారు. వైద్యాలయం అతిథి మందిరంలో ఇద్దరూ కూర్చుండి ఈ సంగతీ ఆ సంగతీ మాట్లాడుకుంటున్నారు.

ఆ సమయంలో డాక్టరు ఉమాదేవిగారు ఒక పురిటికేసులో నిమగ్నరాలై ఉన్నది. పదిహేను నిముషాలు గడుచునప్పటికి కేరు కేరు మంటూ నూత్న శిశువు తన జన్మకు తానే నాంది పాడుకున్నది. అప్పటికి మూడు గంటలనుండీ ఉమాదేవి ఆకేసులో నిమగ్నరాలై ఉన్నది. పురుడు చాలా గడ్డుకేసయినా అతి మెలకువతో, కౌశల్యంతో, ప్రతిభతో, వైద్యం నడుపుకు రావడంవల్ల, మాతాశిశువులకు ఏమీ ముప్పం రాకుండా పురుడు వచ్చింది.

ఉమాదేవి వైద్య చాతుర్యం అంతా వర్ణిస్తూ సేవా రామమూర్తిగారితో చెప్పున్నది.

"ఎవరీ ఉమాదేవి ?"

"ఈమె మీ ఆంధ్రబాలికే ! అసలుపేరు ఏదో ఉందట. "ఉమాదేవి" అని శ్రీ కొండా వెంకటప్పయ్య పంతులుగారు పెట్టారుట !"

"ఎవరూ? మా దేశభక్తుడే ! ఎవరు చెప్మా ఈ అమ్మాయి? గుంటూరు జిల్లా !"

"కాదు గురువుగారూ ! గోదావరి జిల్లా !

ఇంతలో ఉమాదేవి చేతులూ ఆవీ కడుక్కొని, వైద్యపు దుస్తులు మార్చుకొని, వీరిరువురూ కూర్చున్న హాలులోనికి

(తరువాయి 41వ పేజీలో)

మూలం: రాకూరు

నది మెట్లు

అనువాదం: విభావరి

గతదినాల విషాదగాథలు వినాలనుకుంటే, నా మెట్లపై కూర్చుని జలతరంగాలు వినిపించే కలస్వనాన్ని ఆలకించండి:

అప్పుడే ఆశ్వయుజ మాసం రాబోతున్నది. నది వరదలతో నిండివున్నది. నా నాలుగు మెట్లు మాత్రమే యింకా పైన వున్నై. నీళ్లింకా తీరం మీదుగా చెమ్మగా దిగజారి, ప్రక్కనున్న పల్లపుభూముల్లోని మామిడి తోపులు తడిసినయ్. మామిడి కొమ్మల క్రింద, కొమ్మలను అంటుతూ, గడ్డి దట్టంగా యేపుగా పెరిగింది. నదిమలుపులో మూడు యెత్తైన యిటుకరాళ్ల గుట్టలు సగంవరకు నీళ్లలో మునిగినయ్. నదీతీరపు ఘనవృక్ష మూలాలకి బంధింపబడివున్న చేపలు, పట్టునావలు సూర్యోదయపు నది పొంగులకి అలలమీద ఉయ్యాలల్లాగు అటూయిటూ వూగుతున్నై. సైకతతీరపు రెల్లు గడ్డిమీద సూర్యుని లేత కాంతులు అప్పుడే అందంగా పడుతున్నై. ఇంకా రెల్లు మొక్కల తలలమీద తెల్లటి పూలగుంపులు నిండుగా పెరగలేదు. అప్పుడప్పుడే కొంచెంగా విచ్చిన పూలు గాలికి మెల్లగా కదులాడుతున్నయ్.

సూర్యుని తొలికాంతి ప్రతిఫలించే నదీ హృదయం మీదికి, చిన్నచిన్న పడవలు తెరచాపలెత్తుకొని బయలుదేరినయ్. స్త్రీలు బిందెలు తీసుకుని, నీళ్లకోసం నా రేవుకి వచ్చారు. ఇదే 'కుసుమ' కూడా నా మెట్లమీదికి స్నానానికి వచ్చే సమయం.

కాని యెందుకనో 'కుసుమ' ఆ రోజు స్నానానికి రాలేదు. ఆమె స్నేహితురాళ్లు భవన, స్వర్ణ—యిద్దరూ రేవులో కుసుమను గురించి మాట్లాడుకుంటూ—విచారిస్తున్నారు. వాళ్ల ప్రియస్నేహితురాలు 'కుసుమ' యెక్కడో యీ నదికి చాల దూరంలోవున్న అత్తగారింటికి వెళ్లిందట! నిత్యమూ తమతో కలిసి, ఉల్లాసంగా కబుర్లు చెప్పుకుంటూ, నవ్వుకుంటూ, ఆడుకుంటూ స్నానం చేసే నది మెట్లనీ, స్నేహితురాళ్లనీ విడిచి క్రొత్త మనుషుల్లోకి, క్రొత్త ప్రదేశాల్లోకి, క్రొత్త యింటికి వెళ్లింది!

కాలం గడిచే కొద్దీ, ఆమె విగ్రహం నామనసు నుంచి తొలిగి పోయింది. నా రేవులోకి నిత్యమూ స్నానానికి వచ్చే కుసుమ స్నేహితురాండ్రుకూడా కుసుమని గురించి పూర్తిగా మరిచి పోయారు. వాళ్లు యెన్నడూ యిక కుసుమను గూర్చి నా రేవులో మాట్లాడినట్లు నాకు వినిపించలేదు!

ఇంతలో ఒకరోజు సాయంకాలం మళ్లీ నా పాత స్నేహితురాలి మృదుపాదాలనును స్పర్శకి నా మెట్ల మేనులు పులకించినై! యిప్పుడు 'కుసుమ' పాదాలకి పూర్వం వున్న మధుర సంగీతం లేదు! వట్టి బోడి పాదాలు; యే అలంకారమూ లేదు!

కుసుమ విధవైందని విన్నాను. ఆమె భర్త యేదో దూరదేశాల్లో పనిచేసేవాడట. కుసుమ అతన్ని ఏ వొకటి రెండుసార్ల కంటే యెక్కువ చూడలేదట. యింతలో తన భర్త మరణించాడని కుసుమకి ఒక వుత్తరం వచ్చింది. పట్టుమని యెనిమిదేళ్లు నిండా నోలేదో కుసుమ పాపం విధవైంది! బొట్టూ, కాటుకా, గాజులూ విసర్జించి కన్నీళ్లతో మళ్లీ తిరిగి కన్నవారింటికి వచ్చింది! కుసుమ విచార వదనాన్ని చూచి, నాగుండె దుఃఖంతో పొంగులెత్తింది!

అప్పటికి ఆమె పూర్వ స్నేహితురాళ్లు 'భవన', 'స్వర్ణ,' 'విమల' వివాహాలై అత్తవారిండ్లకి వెళ్లారు. ఒక్క 'సరళ' మాత్రం వుంది; ఆమె కూడా రేపోమాపో పెళ్లై, అత్తవారింటికి పోబోతోంది.

గంగానది అనంత వర్షవాహినులతో అతిశీఘ్రకాలంలో గట్టులంత నిండినట్లు—కుసుమ కూడా కాలగమనంలో అనతికాలంలోనే, సంపూర్ణ సౌందర్య యౌవ్వనవతి అయింది! ఉత్సాహం యేనాడో నశించి, విచారం ఘనీభవించిన ఆమె దీన వదనము, కాంతి విహీనమైన, మాసిన ఆమె దుస్తులు—ఆమె యౌవ్వనం పురుషులకి కన్పించకుండా వాళ్లకళ్లకి ఒక పొగమంచును కప్పింది. యేళ్లకియేళ్లు దొర్లిపోతున్నాయి, కాని 'కుసుమ' సంపూర్ణ యౌవ్వనాంగి అని యెవ్వరూ గుర్తించలేదు!

నది మెట్లు

ఒకనాటి సుందర ప్రాభాతాన యెక్కడినుంచో సన్నటి దీర్ఘకాయుడైన సన్యాసి వొకడు వచ్చి నా కెదురుగావున్న శివాలయంలో నివసించటం ప్రారంభించాడు. అతని రాక గ్రామమంతా తెలిసింది. ఆడవాళ్లంతా తమ బిందెల్ని బైటపెట్టి, ఆలయంలోని సన్యాసి చుట్టూ గుమికూడే వారు.

జనం గుంపులు రోజురోజుకీ పెరగటం ప్రారంభించారు. సన్యాసి కీర్తి స్త్రీ లోకంలో అతిశీఘ్రంగా వ్యాపించింది. రోజూ అతను యేదో వొక పవిత్ర గ్రంథపఠనం చేసేవాడు. ఒకరోజు వేదపారాయణమూ, మరోరోజు గీతా వ్యాఖ్యానమూ చేసేవాడు. అతని అమూల్య సలహాల కోసం, మంత్రాల కోసం, మందుల కోసం రకరకాలుగా జనం అతన్ని ఆశ్రయించేవాళ్లు.

యిలా కొన్ని మాసాలు గడిచినయ్. ఏప్రిల్లో ఒకనాడు సూర్యగ్రహణ సమయంలో గ్రామ గ్రామాలనుంచీ జనం గంగా స్నానానికి రాసాగారు. వాళ్లు స్నానాలు చేసి, సన్యాసి దర్శనం కోసం గుంపుగుంపులుగా పోతున్నారు. వాళ్లల్లో 'కుసుమ' అత్తవారి గ్రామం నుంచి వచ్చినవారు కూడా వున్నారు.

అప్పుడే సూర్యోదయమైంది. సన్యాసి నా మెట్లమీద కూర్చుని, చేతిలో జపమాలను త్రిప్పుతూ—రుద్రాక్షలు లెక్కిస్తూ జపం చేస్తున్నాడు. తీర్థస్నానానికి వచ్చిన ఒకామె ప్రక్కనున్నామెని మోచేత్తో పొడుస్తూ, గడ్డం క్రింద చేయిపెట్టుకుని సన్యాసిని ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ—

"అతను కుసుమ భర్తకాదూ!" అన్నది.

మరొకామె తన ముసుగును తొలిగించి పరీక్షగా చూచి—

"వాడే! యింకా అనుమానమేమిటీ? మనవూరి చతర్గ్గ చిన్న కొడుకూ!"—అన్నది.

"అదే ముక్కు, అవే కళ్లు, అవే కనుబొమలూ!" అని మూడో అవిడ అనంగానే, చెంబుతో నీళ్లు ముంచుకుంటూ, అతని వంకచూడనైనా చూడకుండానే ఒక్క నిట్టూర్పు విడుస్తూ—"యింకా వాడెక్కడున్నాడు? పూరిక మన పిచ్చిగాని! వాడేనాడో పోయాడు. మళ్లా రావటం కల్ల!" అంది అతిజాలిగా.

'వాడికి యింత పెద్ద గడ్డమెక్కడిదీ?'

'వాడసలు యిలా సన్నగా పుల్లలాగుండేవాడా?'

'వాడింత పొడుగెక్కడిదీ?'—ఇలా నలుగురూ నాలుగు విధాలు చెప్పుకుని, చివరికి అతను కుసుమ మొగుడు కాదనే నిర్ణయానికి వచ్చారు. అంతటితో వాళ్ల సంభాషణ సద్దు అణిగింది.

ఒకనాటి సాయం సమయాన, పూర్ణచంద్రుని పసిడి కాంతులు నా హృదయంపై ప్రతిఫలిస్తున్నయ్. అప్పుడే కుసుమ వచ్చి, నా రేవులో యింకా నీళ్లపైకి మిగిలివున్న ఒక్క మెట్టుమీద ఏకాంతంగా కూర్చుని, నాలోకి తొంగి చూస్తోంది.

గిలకోళ్ల 'రుయ్యి, రుయ్యి' మనే కూతలతో వాతావరణం గంభీరంగా వున్నది. దేవాలయపు తుది ఘంటానాదం ఆవలి తీరపు చెట్లగుంపుల చీకటి నీడల్లో కలసిపోయింది. గంగానది వినిర్మల జలంలో వెన్నెల రేఖలు మెరుస్తున్నయ్. నాతీరము ప్రక్కనే, పొదల నీడలూ, దేవాలయ గోపురపు నీడలూ, తాటితోపుల నీడలూ దెయ్యాల్లాగు వ్యాపించినయ్. నక్కల భయంకరమైన కూతలు ఒక్కసారి లేచి, మళ్లీ క్రమంగా నిశ్శబ్దంలో కలిసిపోతున్నయ్.

అప్పుడే సన్యాసి పవిత్ర దేవాలయాన్నుండి ప్రశాంత వాతావరణంలో యేకాంతంగా నావైపు నడిచివచ్చి, నామెట్లు కొన్నిదిగి, హఠాత్తుగా ప్రక్కనున్న 'కుసుమ'ను చూచి గిరున వెనక్కి తిరిగాడు. కుసుమ లేచి తలెత్తి అతని వెనకాలే చూచింది. ఒక్కసారి ఆమె మానసాకాశంలో పూర్వపు జ్ఞాపకాలేవో తటిల్లతలా తళుక్కున మెరిసినయ్! ఆమె యింకా అలాగే సన్యాసివైపు మరో లోకపు మధుర స్మృతులతో చూస్తోంది! ఆమె తలపై ముసుగుజారి, వెన్నెల కాంతులు ఆమె లేత చెక్కిళ్లపై మెత్తగా మెరిసినయ్!

ఓ గుడ్లగూబ వాళ్లిద్దరి నెత్తిమీదుగా కూస్తూ యెగిరింది. కుసుమ ఆకూత వినటంతోటే ఉలికిపడి, తన జారిన ముసుగును తిరిగి ముఖంపైకి సవరించుకుని, సన్యాసి పాదాలకి నమస్కరించింది.

సన్యాసి ఆమెని ఆశీర్వదించి, 'నీ పేరేమిటమ్మా ?'— అని ప్రశ్నించాడు.

'కుసుమ' అని ఆమె అతినెమ్మదిగా సమాధాన మిచ్చింది.

వాళ్ల సంభాషణ ఆ రాత్రి అంతటితోనే ఆగిపోయింది. కుసుమ నెమ్మదిగా సమీపంలోనే వున్న తన యింటికి వెళ్లింది. సన్యాసి మాత్రం అలాగే నా మెట్టుమీద కూర్చుని, చంద్రుడు ప్రాగ్దిశనుండి పశ్చిమానికి వచ్చేవరకూ నిశ్చలంగా ఆలోచించి ఆలోచించి, చివరికి తననీడ తన ముందుకు సాగటం చూచి, చాల ప్రొద్దుబోయిందని తెలిసి నెమ్మదిగా దేవాలయం వైపు నడిచివెళ్లాడు.

ఆరోజునుంచీ అనుదినం కుసుమ వచ్చి సన్యాసికి నమస్కరించేది. అతడు భగవద్గీతని పఠించేటపుడు దేవాలయపు స్తంభం చాటునే నిలబడి వినేది. ప్రాభాత పూజ అయిన తరువాత, అతను కుసుమకు మతమాహాత్మ్యాన్ని గురించి బోధించేవాడు. అది ఆమెకి అర్థం కాకపోయి నప్పటికీ, శ్రద్ధగా అర్థం చేసుకోటానికి ప్రయత్నించేది. అతని ఉపదేశానుసారంగా ఆమె నడిచేది. భగవత్పూజా విషయాల్లో ఆమె అత్యంత శ్రద్ధాభక్తులతో ఉండేది. ప్రతి ఉదయం పవిత్ర గంగా జలంతో ఆలయాన్ని శుభ్రం చేసి, దైవ పూజకి తోటలోని పుష్పాలను కోసితెచ్చేది.

శీతకాలం తుదిరోజుల్లో పడ్డది. యింకా చల్లగాలులు వీస్తూనే వున్నయ్. సాయంకాలాల్లో మాత్రం అప్పు డప్పుడు వసంతపు ఆనంద వాయువులు దక్షిణ దిశనుండి వీస్తున్నాయి. గ్రామంలో నుంచి కోలాహల సంగీతాలూ, ఫ్యాక్టరీల కూతలూ నెమ్మదిగా నా వైపు వచ్చి, మళ్లీ నిశ్శబ్దంలో లీనమౌతున్నయ్. నావికులు తమ నావలకు తెడ్లువేసే పని లేకుండా, ప్రవాహవేగంలో తెరచాపలెత్తి, ఆనందంతో పాటలు పాడుకుంటూ కూర్చున్నారు.

ఆదేసమయంలో కుసుమ నా రేవుకిగాని, దేవాలయానికిగాని, సన్యాసి దగ్గరికిగాని రావటం మానేసింది. తరువాత కొన్నాళ్లవరకూ 'కుసుమ' వార్తలు నాకేమీ తెలియలేదు.

మళ్లీ ఒకనాడు కుసుమ—సన్యాసి యిద్దరూ అనుకోకుండా నా మెట్టుమీద వచ్చి కూర్చోవటం చూచి నా కాశ్చర్యం వేసింది!

కుసుమ లజ్జాభారంతో తలవంచుకుని నేలకేసి చూస్తూ—

"నన్ను పిలిపించారటగా, స్వామీ!"—అంది నెమ్మదిగా.

"ఔను, పిలిపించాను—యిన్నాళ్లనుండి దైవ ప్రార్థనకి రావటం మానేసిన కారణం తెలుసుకుందామని:..."

ఆమె మౌనంగా నిలబడ్డది.

"నీ మనస్సులోని విషయ మేమిటో దాపరికం లేకుండా చెప్పమ్మా"

తనతలను ఒక ప్రక్కకిత్రిప్పి—

"నేను మహాపాపిని, స్వామీ! అందుకనే దైవ పూజను మానివేశాను!"

"కుసుమా! నీ హృదయంలో యేదో పెద్ద బాధ వున్నట్టున్నది."

ఆమె మనస్సు కొంచెం వణికింది. పైట చెరగును ముఖం మీదికిలాగి, సన్యాసి పాద సమీపంలో నా మెట్లమీద కూర్చుని యేడ్చింది—సన్యాసి కొంచెం జరిగి—

"అమ్మా నీ హృదయంలోని బాధయేమిటో చెప్పు, ఉపశమన విధానం చెబుతాను!"

గాఢ విశ్వాస పూరితమైన కంఠస్వరంతో అక్కడక్కడా మాటలకోసం కొంచెం తడబడుతూ చెప్పింది:

మీరు ఆజ్ఞాపిస్తున్నారు కనుక చెబుతున్నాను. కాని స్పష్టంగా వివరించలేను! అది మీ దివ్యశక్తితో మీరు వూహించవలసిన విషయం. నా హృదయంలో ఒకరిని

భక్తితో దైవసమానంగా పూజించాను. అతని మీది ప్రేమానందంతోటే నా హృదయమంతా నిండిపోయింది. ఒకనాడు స్వప్నంలో నాహృదయ ప్రియుడు నా దక్షిణ హస్తాన్ని తన వామహస్తంతో పట్టుకుని, నాచెవిలో యేవో ప్రేమ విషయాలు చెబుతున్నాడు. అదంతా నాకు ఎంతో సహజంగా తోచింది. కలకరిగి పోయింది గాని, ఆ స్వప్నానుభవం మాత్రం నా మనస్సుపై మాయని ముద్రల్ని వేసింది! మరునాడు అతన్ని చూచేసరికి, మరొక రూపంలో అగుపించాడు. ఆ స్వప్నదృశ్యం నన్నెప్పుడూ వెంటాడుతోంది! అతని విడి యెంతదూరం పారిపోదామన్నా గాని, అతని దివ్యస్వరూపం నా మనోదర్పణంలో మనోహరకాంతులలో తేజరిల్లుతోంది! ఆ నా ప్రియుని సంప్రాప్తి కోసం నాహృదయం తహతహ లాడుతోంది!

ఆమె తన కథ చెబుతూ జలజల కారే కన్నీళ్లని తన పైట చెరగుతో తుడుచుకుంటోంది. ఆమె విచార వదనాన్ని చూచి, సన్యాసి తన కాలితో నా మెట్లని యే భావంతోనో గాని, గట్టిగా నొక్కుతున్నాడు. ఆమె తన కథ పూర్తి చేయగానే—

"నీవు స్వప్నంలో చూచిన వ్యక్తియెవరో, చెప్పు?" అని సన్యాసి ఆమెని ప్రశ్నించాడు.

"చెప్పలేను, స్వామీ!"

"నీవు తప్పక చెప్పాలి?" గట్టిగా అడిగాడు.

"తప్పదా? ప్రభూ!"—

"తప్పదు...ఊఁ కానీ..."

ఆమె ఒక్కసారి భోరున యేడుస్తూ,

"ఆ వ్యక్తి మీరే ప్రభూ!" అని నా మెట్లమీదపడి వెక్కి వెక్కి యేడ్చింది.

ఆమె స్మృతికివచ్చి, లేచి కూర్చున్న తరువాత—

"నేను యీరాత్రే యీ దేవాలయాన్ని విడిచి—నీకు మళ్లీ కనపడకుండా వెళ్లిపోతున్నాను. నేను సన్యాసినని నీకు తెలీదూ?—యీ లోకంలో నా కెలాటి సంబంధమూ లేదు! ఇక నన్ను మరిచిపో"—అని శాంతంగా సన్యాసి ఆమెకి చెప్పాడు.

"అలాగే నండి, ప్రభూ!"—అన్నది కుసుమ క్షీణ స్వరంతో.

సన్యాసి అక్కడనుండి బయలుదేరుతూ—

"కుసుమా, యికశెలవు!" అన్నాడు.

కుసుమ అతని పాదరజాన్ని తీసి తన శిరస్సున ధరించింది. తరువాత సన్యాసి—అక్కడ నుండి వెళ్లిపోయాడు.

చంద్రుడు అస్తమించాడు; రాత్రి కాటుకలాగా నల్లనైంది. నాకు నీటిలో యెవరో అగపడ్డట్టు పెద్దధ్వని వినిపించింది. ఆకాశంలోని నక్షత్రాలని దులిపి వేయటానికా అన్నట్లు వాయువు ప్రచండ వేగంతో చీకటిని వణికిస్తూ వీచింది!

చెప్పేవారే కాని, చేసేవారు లేరు

మా అమ్మాయి చదువుకుంటుంది

* శ్రీమతి గొల్లకోట కమలామణి *

ఆడుదానికి, అక్షర జ్ఞానముండడం, అమంగళ కరమనుకునే కాలంలో,—'మా అమ్మమ్మ భారతభాగవతాలు చదువుకుంది, మాకిప్పుడర్థం చెపుతుంది' అని చెప్పుకో గలగడం ఘనతగాని, అబ్బాయిలతోబాటు అమ్మాయిలంతా B. A., లూ M. A., లూ ప్యాసవాలనే యీ రోజుల్లో,—"మా అమ్మాయి చదువుకుంటుంది" అని గొప్ప చెప్పుకోవడం నగుబాటు మాటే. ఇంకా, ఆ చదువుతోపాటు, యేవైనా, అదనంగా నేర్చుకుంటుంది అని చెప్పుకో గలిగితే కొంత విశేషముంది. కాని అలా చెప్పబోయే సరికి, "అబ్బో యిలాటివి చాలా విన్నాం లే. ఎన్నో చెప్పేవారే కాని, చేసేవారు లేరు" అని యెంతోమంది నిస్సాకారంగా అనేస్తారని తెలుసు.

నిజమే. చెప్పేవారే కాని చేసేవారు లేరన్నదీ, కేవలం అబద్ధం కాదు. అలాగవడానికి, ప్రధాన బాధ్యత మన ప్రస్తుత సంఘందే. ఆయన తల్లి కడుపు చల్లగా ఈ మధ్యనొక మహానుభావుడన్నట్టు, "లోకం, ఏదైనా సరే. చెప్పినా సహిస్తుంది; చేసినా క్షమిస్తుంది. కాని, చెప్పి, చెప్పినంతా చేస్తేమాత్రం భరించనంటుంది." అని (మొదట్లోనే లెండి.) అందుచేత సంఘ దృక్పథంలో మార్పు ముందు కలిగితేనేగాని, చెప్పింది చెయ్యడానికి చాలా మంది సాహసించరు. మంచివని నమ్మినా,—ఎంత దృఢాభిప్రాయాలున్నా, బలవత్తరమైన సంఘానికి భయపడకుండా, ధీరత్వంతో నిలవడం మాటలా? కనుక, ఆలోచనాశక్తి గల ప్రతివాళ్లూ, తమకు తోచినది నిర్భయముగా చెప్పడమూ, విమర్శనా జ్ఞానంగల వాళ్లంతా విని, తలలు తాకట్టులోనించి విడిపించుకుని, తమకు తాము తర్కించుకుని, మంచిదని తోచితే, సాధ్యమైనంతవరకూ, ఆచరణలో పెట్టడం ప్రారంభమైతే, సంఘంలో మార్పు దానంతటదే తెలియకుండా వస్తుంది. చెప్పి, చేసేవారి సంఖ్య కద్దన్నా పెరుగుతుంది.

మా అమ్మమ్మ తరంనించీ కూడా, మా కుటుంబంలో అమ్మాయిల సంఖ్యే, యెక్కువవడంచేత కాబోలు,—వాళ్ల బ్రతుకు తెరువులు గురించి, బాగుశీగులను గురించి కొంత ఆలోచించుకోవడం మా కలవాటయింది. వాళ్ల విద్యాభివృద్ధులను గురించి, నా కేర్పడిన కొన్ని అభిప్రాయా లిప్పుడు చెప్ప దలచుకున్నాను.

లోకమంతటా, యిప్పుడొక తీవ్ర సంచలన మారంభమయింది. ప్రతి వారకీ, ఏదో ఒక విద్య నేర్చి, స్వసంపాదన కలిగి జీవించాలనే, ఉత్తమాశయం, ప్రబల మౌతూంది స్త్రీలలో కూడా, మగవారితో సమానం కావాలనే ఆశ పెద్ద పెద్ద పరీక్షలు ప్యాసయితేనే వారితో సమానమై ఉద్యోగాలు చేసి, ఉబ్బిలగలమనే ఆశయమూ, గుబురుగ అలుముకున్నాయి. B. A, లూ, M. A, లూ ప్యాసవడ తప్పు లేదు. సమాన వ్యక్తిత్వం కలిగి, ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యముతో, ఒకరికి బరువు గాకుండా బ్రతకాలనే కోరిక ఆత్మ గౌరవముగల ప్రాణు లెవ్వరికీ, అసహజమూ గాదు కాని, దానికిని, ఏ విధానం లాభకరమో, ఆగి ఆలోచించకుండా, అందరూ ఒక్క దారినే పోవడం, పురుషులతో పోటీకి పోయి, వారు చేసినవే స్త్రీలు కూడా చేస్తేనే సమానత్వం వస్తుందనుకోవడమూ, అవివేకం గాదూ కాలానుగుణ్యంగా కలిగిన కోరకలను, పాత్రానుగుణ్యంగ ప్రోత్సహించి, పోషిస్తేనే సత్ఫలితాలు కలుగుతాయి సౌఖ్యకరంగా పరిణమిస్తాయి.

అక్కడక్కడ, అసామాన్య వ్యక్తులున్నా గానీ,—సామాన్యంగా స్త్రీలకి, పురుషులకి సుళువైన M. Sc. D. Sc., లూ, ఇంజనీరింగు యిత్యాదులు తలకు మించిన బరువు; తనువో ర్వలేని భారం. నవనవలాడే ప్రాయములో గుండెలెండిపోయి, తల తెల్లపడిపోయి, ప్రాణాలు కళ్లల్లో వచ్చేలాగా, అంత కష్టపడి నేర్చి, యికముందు బాలికల

మాట గట్టుకునే మహాభాగ్యమూ, ఏమంతగా కనపడడం లేదు...“ముందు పుట్టినవాళ్లకే లేక, మూకుళ్లతో భిక్షానికి బయలుదేరుతూ వుంటే, సంతానం కోసం సాగరాల యాత్రకు వెళ్లే” రన్నట్టు, ఎంతెంతో చదివి, సిద్ధంగా వున్న మగవాళ్లకే, తగిన ఉద్యోగాలు లేక, నానా అవస్థ పడిపోతూవుంటే, ఆ చదువులే, యింకా స్త్రీలు కూడా చదివి, పురుషులతో పోటీకి పోతే, నిరుద్యోగ సమస్య మరింత క్లిష్టమై పోవడమే గాని, నారీమణులంతా నోల్లుకో బోయే నవనిధు లేమిటి? ముందు వెనుకలు చూడకుండా, అందరూ M. A., లూ, యింకా స్థితిమంతులైతే M. L., లూగా, చిగురంటూ పోవడంలో వచ్చే విశేషం లేదని, పెద్దలంతా యిప్పుడు గుర్తించి, మగపిల్లలను మెట్రిక్యులేషన్ దగ్గరనించీ వివిధ శాఖల లోకి పంపితేనే యెక్కువ వృద్ధిలోనికి వస్తారనుకుంటూ వుంటే, అమ్మాయిల కేది అనువైనదో గూడా, కాస్త ఆలోచించుకోవద్దూ?

ఇంజనీరింగూ, పోలీసు యిత్యాది శాఖలు నిర్వహించ గలిగిన దారుఢ్యమూ, ధీరత్వమూ గల స్త్రీ, నూటి కొక్కతె గూడా వుండదు. కొంతవరకూ ప్రతి వారికీ సాధ్యమైనది, లేడీ డాక్టరూ, పంతులమ్మ పనులు, కాని, Competition యెక్కువైనకొద్దీ, అవైనా యెంత మందికి లభిస్తాయి? ఏమాత్రం లాభిస్తాయి? విధీ విరామం లేకుండా అతి కష్టపడితే, అదృష్టం కలిసి వస్తే, ఏ కొద్ది మందికో, కొంతవరకూ బాగా లాభించ వచ్చును. కాని, అదైనా, ఒంటిగా నున్నన్నాళ్లే గానీ, సంసారంలో దిగినతరవాత, సాగించడ మెంత కష్టమో, వేరే చెప్పేదేమిటి?

ఎన్ని చదివినా, ఎన్ని చెప్పినా,—ఏనాడో- ఒక నాడు,—ఏదో ఒక విధమైన పెళ్లీ, యిల్లేర్పడడమూ తప్పవు. పురుషుడు గృహమేధిగావడమూ, పూబోడి గృహిణి గావడమూ ప్రకృతి సిద్ధము. అయినా, యిల్లాలై నేర్పరితనంతో, జయకరంగా యిల్లు దిద్దడం మాత్రం, ఒక ముఖ్యమైన పెద్ద ఉద్యోగం కాదూ? గృహ రాజ్యంలో Home Minister తో సమానమైన పదవి అన్నమాట. అటువంటి బాధ్యతాయుత పదవి నలంకరించక, పసిపాపల నెత్తి పెంచుతూ, ఇల్లు దిద్దుకుంటూ వుండవలసిన స్త్రీకి, బయటకు పోయి, రోజంతా కష్టించి పనిచెయ్యడం, సులువా? సుఖమా?

బలశాలియైన పురుషుడికి, సాము గరిడీలు, ఉన్నత శాస్త్ర పరిశోధనలూ, కఠిన యంత్రాగార నిర్మాణ పరిశ్రమలూ మొదలైనవీ, సుకుమారియైన స్త్రీకి, గృహ నిర్వాహకత్వమూ, మధుర కళాభ్యాసమూ, సహజంగా ఒప్పే, అనుకూల విద్యలు.

ఏ కాలపు ఆశయాల నెంచి చూసినా, ఎన్ని విధాల ఆలోచించి జూసినా, అతివలకు సౌఖ్య గౌరవా లియ్యడానికి, కళాభ్యాసంతో సాటి అయినదింకేదీ కన పడదు.—ప్రాచీన కాలంలో, రాజ పుత్రికలకు గూడా, కళా శిక్షణ అత్యవసరంగా భావించబడేది. కులీనవంశ బాలికలు కళా వైదుష్యంతో విలసిల్లుతూ వుండేవారన్నది, ఏ కథ జదివినా, ప్రస్ఫుట మవుతూనే వుంటుంది. ఎటువంటి వ్యతిరేక పరిస్థితులలోనైనా, అభీష్ట సిద్ధి గావించి, ఆనందాన్ని పెంపొందించగల శక్తి, కళలకు గలదని,—మాళవికాగ్నిమిత్రమూ, రత్నావళి మొదలైన నాటికలలో కాళిదాసాది మహాకవు లతిమధురంగా చాటి చూపించారు. గ్రహచార వశాన్న, యెన్నో కట్టడులకు లోనై యున్న కథా నాయికలకు, వారి సహజ లావణ్యానికి, నేర్చిన కళానైపుణ్యం తోడై, కోరిన వరులను సమకూర్చింది. మగని ప్రేమ మన్ననలకు పాత్ర మయ్యారు. నాయిక సౌందర్యముతోపాటు, కళా వైదుష్యము గూడా వర్ణించ బడని ప్రబంధ రాజము లరుదు.

ఆ తరువాత, రాను రాను మధ్యకాలంలో దేశంలోని సమస్త సౌభాగ్యాలతో పాటు, సంసార స్త్రీలలోని కళాభిలాష గూడా, సన్నగిల్లి పోయింది. తిరిగి—యిప్పుడిప్పుడే మినుకు మినుకు మంటూ పొడ చూపుతూ వుంది. స్వల్ప కాలంలోనే, జగజ్జేగీయమానంగా ప్రజ్వలించి తీరుతుంది.

పెళ్లి జేసుకున్నా లేకున్నా, ఆనందంతో, ఆత్మ గౌరవంతో బ్రతకడాని కవకాశమిచ్చేది, కళాభ్యాసము. పూర్వపు రోజులలోలాగు పసితనంలో పెళ్లిళ్లు యిప్పుడు

లేవు. కాలంతో పాటు కోరికలూ పెరుగుతూనే వుంటాయి. ప్రస్తుతపు యువకులు, వారి తాతల లాగు, తమ కర్థాంగి జేసుకునే స్త్రీ, కేవలం వండి పెట్టడం, వంశం నిలబెట్టడం, చేస్తుందన్నంత మాత్రంలో సంతృప్తి పొందలేకుండా వున్నారు. కొంతవరకూ విద్యావతియై, కళావతియై, మానసిక సాహచర్యమూ, ఆనందమూ గూడా యిచ్చే కాంత కావాలని కాంక్షిస్తున్నారు. అటువంటి బాలికలకే యికముందు అనాయాసంగా వివాహాలయ్యేది. (కట్నాలు పోయేది గూడా అప్పుడే!) స్వార్జితశక్తి గలిగి, ప్రాజ్ఞత వచ్చాక పెండ్లి జేసుకునే నాగరిక యువకులను, కేవలము కట్నాలతోనే కూతుళ్లకు భర్తలుగా తేగలగడం, యింకా కొన్నాళ్లలో కష్టసాధ్యముగాక మానదు. ఒక వేళ, వేలకు వేలు గుమ్మరించి, అమ్మాయికి పెళ్లికొడుకుని తేగలిగినా, మగనిమక్కువ కొనియ్యగలరా? ఆమక్కువ సంపాదించగలిగిన శక్తి బాలిక కియ్యాలి. కళాశీలియైన కామిని కాశక్తి సునాయాసంగా కలుగుతుంది. సంఘ నిబంధనలవల్లా, చట్ట నిర్బంధాలవల్లా, భర్తని కట్టేసుకునే కన్నా, మహారాజ పథాన్ని గూడా త్రోసి రాజనగల మానసికానందాన్నిచ్చి, (పుచ్చుకుని) స్వాధీన భర్తృకగా మురియడం, ఆత్మ గౌరవకరం గాదూ, ఆడదానికి?

ప్రతిభాశాలియైన పురుషుడు, కళాశీలి అయిన స్త్రీని ఆదరించక మానడు. కళామూర్తియైన స్త్రీని, ఆరాధించక మానడు!

సంసార సాగరములో దిగిన తరువాత గూడా, సౌఖ్యమే గాకుండా, అర్థ సంపాదనకు గూడా, అతివలకు కళా రంగంలోనే యెక్కువ అవకాశాలున్నాయి.—కాలేజీలో చదువుకుంటున్న కన్య గానీయండి, పసి పాపాయిలున్న కుటుంబిని గానీయండీ,—ప్రజ్ఞను బట్టి, వారికి వీలైన కాల పరిమితిని బట్టి,—కళావతియైన మానినికి ప్రోత్సాహమిచ్చి, ఆదాయము గలిగించి, అభివృద్ధిలోనికి తేవడానికి,—రేడియో లున్నాయి; రంగ స్థలాలున్నాయి. పాటకచేరీలు, నాట్య సభలూ వున్నాయి. చివరికే రెండు మూడు సంగీతపు పాఠాలు చెప్పినా, కుటుంబాదాయము వృద్ధి జేసుకుని, తమ బరువే లేకుండా, సుఖంగా జీవితం సాగించవచ్చును. అన్నిటికన్న ముఖ్యమైనది,—కళాభిరతి గలవారికి, జీవితంలోని అందాన్ని, ఆనందాన్ని, అర్థం జేసుకుని, అనుభవించడం చేతనవుతుంది. అయితే, అందరికీ కళా వైదుష్య మబ్బుతుందా అంటే,—అత్యధిక ప్రజ్ఞ, పూర్వజన్మ సుకృతంవల్లగాని కలగనిమాట నిజమేగాని, M Sc., లకూ, B.Sc. Hons., లకూ పడ్డ వ్యయ ప్రయాసాలు, ఆట పాటలకూ, బొమ్మల గీతలకూ, చక్కటి రాతలకూ పడితే,—జీవితంలో ఆపాటి కిట్టింపు లేకుండాపోదు.

మరొక్కమాట:—పెద్దపరీక్ష వచ్చి ఉద్యోగాలు చెయ్యడంవల్లనే గాని, కళా వైదుష్యంవల్ల జీవనోపాధి యేర్పరచుకోవడం, గౌరవకరం గాదనే అపోహ, మనలో చాలా మందికి లేకపోలేదు. మోటుగా, మగవాడొలిచి తియ్యగలిగిన కొబ్బరినే, దవడలు నొప్పి పుట్టే లాగు నమిలి తిని బ్రతుకవలసిందేగాని, నాజూకుగా నొక్కితే తియ్యటి రసం చిప్పిల్లే కొబ్బరి మామిడితో, బత్తాయితొనలతో, జీవితం సాగించుకోవడం, రుచి కలిగించుకోవడం మర్యాదగాదనే మాటకు, జవాబేమని చెప్పను?

ఊహా లోకంలో, మాటలకందని ఉన్నత స్థానానికి, హృదయాన్ని తీసుకుపోయి, ఆత్మ సంతృప్తి కలిగించే కళారాధన, సత్సాంప్రదాయంగల సంసారిణికి తగదనీ,—నిత్యమూ చక్కగా అలంకరించుకోవడమూ, సుఖపడ గోరడమూ, సంతోషముగా నున్నట్టుండడమూ,—పతివ్రతా లక్షణం గాదనే దురభిప్రాయం తొలిగిపోతేనే గాని, నారీలోకం పైకెలా వస్తుంది?

తేనెలొలికే పాటలూ, ముద్దులు గొలిపే మాటలూ, అందాలు చిందే నడకలూ శృంగారవతులకు స్వంత సొమ్ములు. మనలో మన మాట,—ఏ యువతి శృంగారవతిని కాననుకొంటుంది?—కావాలని కోరుకోకుండా వుంటుంది. కళాభ్యాసము, వాటికి వన్నెవాసీ గలిగిస్తుంది. కళావతియైన తరుణి, సౌరభమూ, సౌకుమార్యమూ గల అపరంజి పద్మము. దాని నాశించిన వారెవ్వరు? మానవతికి, అంతకన్నా కోర తగిన జీవితమేమున్నది?—

మా అమ్మాయి చదువుకుంటుంది

కనుక, F. A., B. A., లే గాకుండా, వాటితోపాటు, ఏ విధంగా జూసినా, కోమలులకు అనువైన, కళాభ్యాసము గూడా, కులీన బాలికలందరూ తిరిగి ప్రారంభించితే, తమకు వచ్చిందని మానకుండా సాగించితే, స్త్రీ జీవితంలో సౌఖ్య సౌభాగ్యాలు వృద్ధి పొందుతాయని నా దృఢాభిప్రాయం. ఆనాడే అమ్మాయి చదువు సార్థకమౌతుంది.

అన్నీ సరేగాని, మీ అమ్మాయి విషయంలో నువ్వేమి చేస్తావంటారేమో! చెయ్యాలనే అనుకుని చెప్తున్నాను. ఎంతవరకు జయప్రదంగా సాగుతుందన్నది,—భగవంతుడి దయమీద, అమ్మాయిల పూర్వ పుణ్యం మీద ఆధారపడి వుంటుంది. చివరికి నేను,—'చెప్పేవారేగాని, చేసేవారు లేరనే' వారిలోనే చేరుతానో,—చెప్పినంతా చేసినవారికే చెందుతానో యిప్పుడెలాగ చెప్పగలను చెప్పండి?—

(ఆలిండియా రేడియోవారి సౌజన్యముతో)

భ్రమరమా!

తొలితూరి నీతోను మాటలాడాలంటి
మలితూరి నీతోను తూగి తేలాలంటి
మాట పోటానరించబోకే భ్రమరమా!
తేటి గీతము పాడవే.........!
ఘుమ ఘుమ రాడే వసంతవనిలో
ఝుమ ఝుమ రాగా లాల పించుచూ
కువకువలాడే కోయిల గీతికి
కమ్మకమ్మగా వంత పాడవే భ్రమరమా!
మారుడు వీర విహారుడాయె నే
మదనుడు మనసున మాటలాడినాడే
సఖియలు సిగ్గున తలలు వంచినారే
ప్రకృతి యంతా పులకరింపగా......
మదిముద మందగ మధుర గీతికలు పాడవే!

వాడ్రేవు శ్రీ జోగిపంతులు

"మమత"

*** శ్రీమతి కొత్తపల్లి లలిత ***

...వాడు పుట్టక పూర్వమే ఆమె భర్త చనిపోయాడు...ఆ దుఃఖ దినాల్లో తానుకూడా ఆత్మహత్య చేసికొని భర్తను అనుసరిద్దామనుకొన్నది గాని, తాను గర్భవతినని వూహు కొన్నది...సంతానం కల్గిన తర్వాత తాను నిశ్చింతగా చనిపోవచ్చు ననుకొన్నది...

...వాడు పుట్టినాడు...ఆమెకు ఎక్కడ లేని మమత కలిగింది...'అయ్యో! ఇంత చిన్నవాణ్ణి వదలి నేను చచ్చిపోతే వీడి గతి ఏమి కాను' అని కొన్ని నెలలు అనుకొని ఊరుకొన్నది...పిల్లవాడు పెద్ద వాడవడం మొదలు పెట్టినాడు...వాడి విద్దెలు చూస్తూ ఆనందించడం మొదలు పెట్టింది...అంతకు పూర్వం వాడు పాలు త్రాగుతూంటే, పిడికిళ్లు బిగించి కన్నులు నులుపుకొంటూంటే, బోసినోటితో నములుతూ నవ్వుతూంటే ఎక్కడలేని ఆనందం కలిగింది... వానిని అక్కున జేర్చుకొని చెక్కిలి నొక్కి ముద్దు పెట్టుకొంటూంటే శరీరం పులకరించేది...పాలు త్రాగుతూ కలువకాడలవంటి చేతులతో మెడలోని వస్తువులను సవిరిస్తూంటే ఏమిటో చెప్పలేని వెర్రి ఆనందం ముంచుకొచ్చేది...ఇవన్నీ అనుభవిస్తూంటే జీవితాశ బలమయింది..."నేను పిల్లవాని కోసం జీవించాలి...వీనిని ఎలాగైనా పెంచి పెద్దవాణ్ణి చెయ్యాలి...అదే నా జీవిత పరమావధి" అని తాననుకొని ఇతరులతో అనేది...చనిపోయిన భర్త అప్పుడప్పుడు జ్ఞప్తికి వచ్చేవాడు గాని, కొడుకు ముఖం చూస్తూంటే భర్త ముఖం మసకమసకగా కనబడేది...క్రమేపి, ఆ ముఖం జ్ఞాపకం చేసుకోడం కూడా కష్టమయింది...ఆ స్థానంలో వాడి ముఖమే కనబడేది......

...కుఱ్ఱవాడికి కూడా తల్లిదగ్గర చనువు చాలా అధికమైంది. తన్ను ప్రేమించేవారు సమీపంలో తల్లిని మించినవారెవరూ లేకపోవడం మూలాన్ని, ఏది కావలసి వచ్చినా తల్లికోసం ఏడుపే. తనకి శాంతినీ, భద్రతనూ ఇచ్చేది తల్లే గానీ ఇంకెవరూ కారని సహజంగానే గ్రహించాడు... ఆమె సామీప్యమే వాడికి పరమ సుఖస్థానం అయింది... ఆమెకి ప్రపంచం అంతా వాడే...వాడికి జీవితం అంతా ఆమే......

...చుట్టాల ఇంటికి ఎప్పుడైనా వెళితే, వాడికి సంబంధించిన పనులన్నీ చేసి సుఖం కూర్చిన తర్వాతనే ఇతర కార్యాలు చూసేది. చుట్టాలలో ఎవరు వాడికి సహాయం చేసినా మండి పడేది; తనకి వాళ్లేదో అపకారం చేసినట్టు, తనకున్న ఒక్క హక్కునీ వాళ్లు లాగేసుకొన్నట్లు.

..."వాడు నా వాడు. వాడికేది కావలసినా, నన్నే అడగాలి. నేనే చెయ్యాలి. వాడికి నేను, నాకు వాడు విధాయకం. వీళ్లంతా ఎవరు?" అనేది...వాడి విషయంలో ఆమె అంత పట్టుదల చూపడం చుట్టాలకి వింతగా వుండేది.

..."మీ వాడి బంగారం మేమేమీ ఎత్తుకొని పోవటం లేదులే...ఎవడిక్కావాలి మీ నల్లబంగారం" అని నవ్వేవారు...మరి కొంతమంది "కుఱ్ఱాడికి నీదగ్గర అంత చనువు కూడదు...ఇంక వాడు నిన్ను విడిచి బతకగలడా?" అని మందలించేవారు...ఇవన్నీ ఆమె పెడ చెవిని పెట్టేది. "నన్ను విడవడం ఎందుకు వస్తుంది వాడికి. ఏదో ఇంత తినడానికి వుంది గదా! కలో గంజో మేమిద్దరం కలిసి తాగగలం" అని గర్వంగా సమాధానం చెప్పేది...బంధువుల్లో ఈ అనుబంధం కథగా పరిణమించింది...చుట్టాలు అంటూన్నకొలదీ, ఆమె వాడిని దగ్గరకు తీసుకోడం మొదలు పెట్టింది...వయస్సు వస్తూన్నా కూడా, వాడు తనని వ్యక్తీకరించుకోలేదు...తనని ఆమెతో అభేదం చేసుకొన్నాడు...తల్లి వినాగా వాడికి జీవితమేలేదు...చివరకు 'వాడు' వాడుగానే ఉండి పోయాడుగాని, 'అతడు' కాలేదు...ఆమె, 'అతడు' అవడానికి వాడికి అవకాశాలు ఇవ్వలేదు......

* * *

...చదువు సంధ్యల్లో వాడు మంచి తెలివి తేటల్ని చూపడం మొదలు పెట్టినాడు. స్కూల్లో అందరూ మెచ్చు

కొనేవారు. "ఆ తండ్రే బతికివుంటే ఎంత ఆనందించే వాడో! పెట్టి పుట్టలేదు. ఏమంత పెద్దవాడు! నిన్న మొన్నటి వాడు "అనేవారు చుట్టాలు స్నేహితులునూ...ఆమె మాత్రం ఎప్పుడూ అలా అనుకోలేదు...మొదట్లో ఊహిస్తే మసకమసకగా కనబడే భర్త ముఖం ఇప్పుడు కనపడ్డమే మానేసింది...ఇప్పుడంతా వాడే...వాడికి, అసలు తండ్రినే ఎఱుగుండక పోవడం మూలాన్ని ఆ గొడవే లేదు...తల్లీ, తండ్రీ తనూ అంతా...తల్లే...పరీక్షలు ప్యాసవుతున్నాడు—కొలతలు మార్పిస్తూ చొక్కాలూ, లాగులూ కుట్టిస్తున్నాడు—కానీ తల్లి దగ్గర మాత్రం ఇంకా 'అడ్డాల్లోని బిడ్డే'...తాను తల్లిమీద ఇంతగా ఆధార పడ్డం లోకంచూసి ఏమనుకుంటుందో వాడెరగడు. లోకాన్ని చూడ్డం ఆమె వాడికి నేర్పలేదు...ఎప్పుడేనా, ఎవరేనా తనని చూసి నవ్వితే, వాడువచ్చి తల్లికి ఫిర్యాదు చేసేవాడు... "నవ్వనీరా వాళ్లమూతే వంకర పోతుంది. నీకేం రా, బాబూ; నే నుండగా" అనేది.

* * *

వాడు కాలేజికి వెళ్లడం మొదలు పెట్టినాడు...అంత వయస్సు వచ్చినా, వాళ్లిద్దరి మధ్యా మమత అలాగే ఉండి పోయింది...ఓ రోజున ఆమె ఏదో పనిమీద గదిలోకి వచ్చింది...వాడు తండ్రి యొక్క ట్వీడు కోటు వేసుకొని గదిలో నిలువుటద్దం ముందు నుంచుని ఉన్నాడు...ఆమె ఉలిక్కిపడి ఆగింది...తన కళ్లని నమ్మలేక పోయింది... చనిపోయిన భర్త లేచి వచ్చాడా అనుకొన్నది...వాడి ధోరణిలో వాడుండి ఆమె రావడం చూడలేదు...ఆమె మెల్లిగా వాడి వెనక్కి వచ్చింది...ఆమె ముఖాన్ని ఆమె, తల్లి ముఖాన్ని వాడు ఒకసారే అద్దంలో చూడ్డం జరిగింది...అక్కడక్కడ నెరసిన వెంట్రుకలు, కాంతి తగ్గిన ముఖం...భర్త చనిపోయిన తర్వాత, ఆమె అద్దంలో తన ముఖాన్ని చూసుకోవడం ఇదే మొదటిసారి... "అమ్మా" అంటూ వాడు వెనక్కి తిరిగినాడు "నాయనా" అని ఆమె వాణ్ణి కౌగలించు కొన్నది... ఆ అద్దం ముందు వాడు నుంచున్నప్పుడు ఆమె కేదో కొఱత కనబడింది...ఆ కొఱత ఏమిటో తటాలున స్ఫురించింది...వాడికి పెళ్లి చెయ్యాలి...తన పెళ్లి నాటికి భర్తకు అదే వయస్సు...ఎన్ని సార్లు తనూ, అతనూ ఆ అద్దం ముందు ఇదివరలో నుంచో లేదు! తన భర్త! తానూ!...అద్దం ముందు నుంచున్న కొడుకు, తండ్రి స్థానాన్ని తీసు కొన్నాడు......తనస్థానాన్ని?...తన కోడలు...ఆమె చిఱునవ్వు నవ్వుకొంటూ వంట ఇంటిలోకి వెళ్లిపోయింది...వాడికిదేమీ అర్థం కాలేదు "ఏమిటే అమ్మా" అంటూ ఇంట్లోకి వెళ్లినాడు..."ఏం లేదు రా నాయనా. మీ నాన్నగారి కోటు తొడుక్కొని అద్దం ముందు నువ్వునుంచుంటే ఎంతచక్కని పెళ్లికొడుకులా వున్నావురా" అని నవ్వింది...అమ్మ నన్ను చూసి నవ్వుతోందేమిటీ అనుకొన్నాడు...వాడు మామూలుగా భోజనం చేసి కాలేజీకి బయలు దేరినాడు...ఆవేళ తల్లి తన్ను చూసి నవ్వితే వాడికి అర్థంకాలేదు. తల్లి తన్నుచూసి నవ్వడం వాడికి ఉడుకుబోతు తనంగా ఉంది...ఏమిటో భయి మేసింది...క్లాసులో పాఠాలు వినబడలేదు సరిగ్గా... వినబడ్డవి అర్థం కాలేదు...ఈ పరధ్యానాన్ని చూసికొందరు స్నేహితులు "ఏం రా, అమ్మ తిట్టిందా ఏమిటీ?" అని ఎగతాళీ చేశారు...ఆ మాటలు వింటూంటే, ఎప్పుడూ లేంది ఆవేళ కన్నీళ్ల పర్యంతం అయింది...ఆవేళ ఇంటికి వస్తూ ఆలోచించడం మొదలు పెట్టినాడు...అవును, తాను తల్లిమీద ఆధారపడి ఉంటాడు. ఆమె ఒక్క నిమిషం ఇంట్లో లేకపోతే తనపని తాను చేసుకోలేడు...ఆఖరికి ఆమె, "ఆ తెల్లలాగు మీదికి ఆ గళ్ల షర్టు బాగుం టుందిరా" అని చెప్పాలి...ఈవేళ తన తెలివి తక్కువ తనాన్నిచూసి నవ్వలేదు గద తన తల్లి!...వాడికి, చిన్న కుఱ్ఱవాళ్లకు వచ్చేకోపం వచ్చింది. అమ్మమీద కోపం వచ్చింది...ఇంక అమ్మమీద ఆధారపడ కూడదు అని తీర్మానించు కొన్నాడు. లేకపోతే, తన్నుచూసి నవ్వు తుందా?...ఈ వేళనుంచీ అమ్మమాట వినకూడదు అని అనుకొంటూ ఇంటివైపు గబగబా నడిచాడు...

...తనకి చిన్నప్పటినుంచీ అమ్మమాట వినడం అలవాటు యిందే మరి ఇంక ఎవరిమాట వినడం! ఎవరిని ప్రేమించడం!...ఇందులోంచి తప్పించుకోడానికి ఏదో మార్గం

ఉన్నదని తోచింది గాని అదేదో జ్ఞాపకం రాలేదు. అలవాటు చొప్పున, అమ్మనడిగి తెలుసుకోవాలి అను కొన్నాడు చప్పున... వెంటనే తన ప్రతిజ్ఞ జ్ఞాపకం వచ్చి నాలిక కరుచుకొన్నాడు...

...ఇంటిని సమీపించేటప్పటికి, వీధి తలుపుతీసి ఆమె అరుగుమీద నుంచుని ఉన్నది మామూలుగా...గుండెలు కొట్టుకొంటూంటే లోపలకి వచ్చేశాడు...ఆమె వీధి తలుపువేసి వెనకాలే వచ్చింది......రోజూ మల్లే వాడు పుస్తకాలు బీరువాలో పెట్టు కొన్నాడు... ఈ మాత్రానికే ప్రపంచాన్నంతనీ జయించినంత ఆనందం కలిగిందా తనికి...కొడుకు ప్రవర్తన అర్థం కాక ఆమె అతని వైపు వింతగా చూసింది...ఎవళ్ల పని వాళ్లు చేసుకోడంలో ఇంత ఆనందం వుందా అనుకొన్నాడు...“ఒంట్లో బాగాలేదా, నాయనా” అంది ఆమె అతని చెంపను చేతితో స్పృశిస్తూ...“బాగానే, వుంది కాని ఆకలేస్తోంది అన్నం పెట్టు” అన్నాడు. అంతకు పూర్వం ఇలా అడగడం లేదెప్పుడూ...ఆమెకు ఆశ్చర్యం కోపం కలిగింది...వాడు, అతడుగా వ్యవహరిస్తున్నాడని గ్రహించ లేకపోయింది... “నీ ఆకలి నాకు తెలియదట్రా నాయనా” అంది “అడక్కపోతే నీకెలా తెలుస్తుంది. అడక్కపోతే అమ్మయినా పెట్టదు” అన్నాడు వెటకారంగా...ఆమె లోపలికి వెళ్లిపోయింది... వెండికంచం ఖంగున మోగింది వంట ఇంట్లో...ఆమెకి కోపం వచ్చిందని గ్రహించాడు...ఆమెకి ఆగ్రహం తెప్పించ గలిగానే అనే ఆనందం కలిగింది అతనికి...“రా” అని లోపలనుండి పిలుపు...కొంచెం ఆలస్యం చెయ్యాలి అనుకొన్నాడు... భోజనానికి ఆలస్యంగా వెళ్లినాడు...వండిన వాటిమీద వంకలు పెట్టినాడు... ఆమె నిర్ఘాంతయి పోయింది...మతి చలించింది...ఆలోచించింది... మధ్యాహ్నం తాను చేసుకొన్న నిర్ణయం జ్ఞాపకం వచ్చింది...“అయ్యో, నా తెలివి తెల్లారినట్లే వుంది... నోటితో చెబుతాడా ఏమిటీ...వట్టి నాగమ్మ” అనుకొంది...“దీనికి పెళ్లే మందు...అప్పుడదీ నేను కలిసి వీడిని లొంగదీయ వచ్చును.” అనుకొన్నది...అంతకు పూర్వం సంవత్సరన్నరనుండి సంబంధాలు వస్తున్నాయి... మూడు వేలు కట్నం లాంఛనాలు ఇస్తామని కొందరూనూ, చదువు చెప్పిస్తామని మరికొందరూ. కొంచెం లోకువగా వున్న పిల్లను చేసుకొంటే మంచిదని, ఓ సంబంధాన్ని మనస్సులో నిశ్చయం చేసుకొంది...

“ఒరే అబ్బాయి, నీకీ శ్రావణ మాసంలో పెళ్లి చెయ్యాలిరా. నిన్నో ఇంటివాడిని చేస్తే నా భారం తీరుతుంది” అన్నది...“నీ ఇష్టం” అన్నాడు అలవాటు చొప్పున... తరువాత ఆమెకు లొంగిపోయానే అని పశ్చాత్తాప పడ్డాడు...ఇంతలో సాయంకాలం తన మనస్సులో పడ్డ అలజడిని జ్ఞాపకం తెచ్చుకొన్నాడు...“ప్రేమించడానికి, ప్రేమను పొందడానికి ఓ వ్యక్తి వస్తుంది పెళ్లితో. దానితో కలిసి అమ్మను సాధించ వచ్చును. సాయంకాలపు ప్రశ్నకు అమ్మే సలహా ఇచ్చింది తెలియకుండా” అనుకొని “నీ ఇష్టం” అన్నందుకు విచారించడం మానివేశాడు...

...ఆవేళ రాత్రి ఇద్దరూ నిద్రపోలేదు...రాబోవు కోడలూ తనూ కలిసి కొడుకుని ఎలా తిప్పుకోడమా అని ఆమె ఆలోచన...

...భార్య సహాయంతో అమ్మనుండి స్వతంత్రాన్ని పొంద వచ్చునని కొడుకు ఆలోచన...

...ఈ ఆలోచనలవల్ల కాబోలు ఉదయం ఒకరి ముఖం ఒకరు చూడ్డానికి జంకి, ఆ రోజంతా తప్పించుకొని తిరిగారు...

* * *

...ఆమె అతనికి పెళ్లి చేసింది...పెళ్లి అయిన ఆరు నెలలకి కోడలు కాపురానికి వచ్చింది...ఆమెకు ఎక్కడ లేని సంతోషమూ కల్గింది...కోడలిని కాలు కింద పెట్ట నిచ్చేది కాదు...ఇప్పుడు తాను సుఖ పెట్టడానికి కొడుకు తోబాటు కోడలు కూడా దొరకింది గదూ—అనుకొంది...కూతుళ్లు లేని ముచ్చట తీరింది అనుకొంది...తన చీరలూ నగలూ అన్నీ కోడలకిచ్చింది...ఏ పనికైనా కోడలు సిద్ధ మయినప్పుడు “నేను లేనుటే, తల్లీ! నీ కెందుకే శ్రమ” అనేది...కోడలు పుట్టింటివారు, అత్తగారు చాలా మంచిది, తమ పిల్ల సుఖ పడుతుంది అని సంతోషిం

చారు...అతడు మామూలుగానే ఉన్నాడు...అన్ని పనులూ తనకూ, తన భార్యకూ తల్లే చేస్తూండడం అతని కంతగా రుచించటం లేకుండా పోవడం మొదలు పెట్టింది...

...కొత్త కోడలికి అత్తగారి ప్రేమ అర్థం గాలేదు... వాళ్లది పదిమంది గల కుటుంబం. ఈ గారాబాలు ప్రేమలు ఆమెకు తెలియవు...ఎవరి పని వారు చేసుకోవాలి అంతే అని నమ్మకం...మొదట నాలుగు దినాలు చూచింది... తాను ముఖం కడుగుకోడానికి సైతం అత్తగారే నీళ్లు తీసికొని రావడం ఆమెకు సవ్యంగా లేదు...చిన్నచిన్న పనుల దగ్గరనుండీ ఆమే చేస్తూంటే దానిలో వున్న ఆనందం కాస్తా పోయినట్లు తోచేది కోడలికి...తన భర్త స్థితి చూచింది...అతడు తనకంటె హీనస్థితిలో వున్నాడు. ఆమె మాటను కాదనలేక బాధ పడుతున్నాడని తెలిసి కొంది...అత్తగారికి ఇంత ప్రేమ ఎందుకు అని సందేహం కలిగింది...ఇంత ప్రేమా నిజంగా చూపిస్తున్నట్లామెకు తెలుసాలేదా అనుకొన్నది...ఆమె భర్తవైపు దృష్టి త్రిప్పింది...

...అతడు తన ప్రేమ నంతటినీ భార్య వైపు త్రిప్పి నాడు...ఆమె చిన్నచిన్న పనులు, పర్సుకు బొత్తాలు పెట్టడం, భోజనానంతరం వక్క ఒకటి ఇవ్వడం మొదలైనవి అతనికి ఎక్కువ ఆనందం కలిగించడం మొదలు పెట్టినవి...ఆ పనులే ఇదివఱలో తన తల్లి చేసేటప్పటికంటే ఇప్పుడు తనకు ఈమె చేస్తూంటే ఎక్కువ ఆనందం కనపడింది...మెల్లిమెల్లిగా ఒకటొకటే భార్య చూస్తూంటే సుఖంగానే ఉన్నాడు...తన పనులు, భర్త పనులు తాను సుఖంగా చేసుకొంటున్నానే అనే ఆనందంలో కోడలు ఉన్నది...తల్లి అవసరం కనబడ లేదతనికి...ఆమెకు మొదట్లో, కోడలు కొడుకునకు కొన్ని ఉపచారాలు చేయడం, అతడు అందుకు సంతోషించడం ఆనందమే కలిగించింది...కానీ రానురాను కోడలు, తాను పూర్వం తన చేతులారా కొడుకునకు చేసే ఉపచారాలన్నీ చేయడం బాధ కల్గించడం మొదలు పెట్టింది...కొడుకు తన్ను బొత్తిగా మరచి పోయాడనీ, కోడలు, తను వానికి ఉపచారాలు చేయడంవల్ల వచ్చే ఆనందాన్ని దోచుకొన్న దనీ ఊహించడం మొదలిడింది...క్రమేపి అదికోపంగా బయలు దేరింది...తన హక్కు ఏదో ఈ కొత్తగా వచ్చిన పిల్ల లాగుకొన్నదే అని ఈర్ష్యపడడం మొదలు పెట్టింది...ఇంక వాళ్ల నిద్దరినీ ఒకచోట చూడ లేక పోయింది...వాళ్లపై పూర్వం ఉన్న మమకారం పోయి నట్లనిపించింది...ఇలా ఉండగా వాళ్లనిద్దరినీ ఓ రోజున గదిలో అద్దం దగ్గర నుంచుని వుండగా చూచింది...అతడు భర్త కోటు తొడుకొన్నాడు...కోడలు అత్తగారు తన కిచ్చిన చీర గట్టుకొని వున్నది...ఆమెకు తన వివాహ జీవితపు తొలిదినముల మిఱుమిట్లు కళ్లకగుపించినవి. ఆమె మనస్సు అదొకలా అయింది...నాటినుండి వాళ్లతో ఒక మోస్తరుగా మాట్లాడ్డం మొదలు పెట్టింది...వాళ్లు తమ ప్రేమ వికాసం వేపు తొంగిచూస్తున్న చీకటి తెరల అంత రార్థం గ్రహించలేక పోయారు...కోడలు ఎప్పటివలె తన ప్రయత్నంలో తాను ఉన్నది...అతడు తల్లిపై ఆధారపడని జీవితం గడుపుతున్నాడు గదా అనే ఉత్సాహంతో ఉన్నాడు...ఆమెలోని ఈ మార్పునకు కారణం కనపడ లేదు...అత్తగారి విషయమై కోడలు పూర్వ విధంగానే వుంది...తల్లి విషయమై అతడట్లే వున్నాడు...కోడలు అత్తగారి పనికి పూర్వం కంటే ఎక్కువగా సహాయం చేస్తూ అత్తకు కావలసినంత విశ్రాంతి నిస్తోంది...ఇది ఆమెకు ఏవగింపుగా ఉండేది...లోపల బాధపడేది...

...ఇలా ఉండగా ఓ రోజున అతడు తలంటు కొంటా నన్నాడు...అంతవరకూ కోడలు తన భర్తకు ఎన్ని ఉపచర్యలు చేసినా తలంటి నీళ్లు పోయడానికి మాత్రం సిగ్గుపడి వూరుకొనేది...ఆ పని ఆమే చేసేది...ఆ వేళ అతనికి భార్యచేత తలంటించుకోవాలనే వెఱ్ఱి కోరిక కలిగింది...ఆమె ఉత్సాహంతో మనస్సుపడి 'సరే' అన్నది...ఈ సంగతి అత్తకేమి తెలుసు...మామూలు ధోరణిలోనే స్నానం గదిలో అన్నీ సమకూర్చింది... "రారా" అన్నది సహజవైఖరి నభినయిస్తూ...కొడుకూ కోడలూ ఇద్దరూ వచ్చినారు...ముసిముసి నవ్వులు నవ్వు కొంటూ ఒకరికొకరు ఎదురుగా నుంచున్నారు...ఆఖరికి

కొడుకు ధైర్యం వహించాడు..."అమ్మా! నాకు పెంద రాళే అన్నం కావాలి. నువ్వు వెళ్లి మడిగట్టుకో. ఇది నాకు నీళ్లు పోస్తుంది లే" అన్నాడు...

...ఆమె చేతిలోని నూనె గిన్నె క్రిందపడి పోయింది... ఆమె వెళ్లిపోతూ వెనకకు విరుచుకొని పడిపోయింది... కొడుకూ కోడలూ కంగారుగా ఆమెని పట్టుకొని కూర్చుండ బెట్టినారు...ఆమెకు మాటా మంతిలేదు...మిడిగ్రుడ్లు వేసుకొని చూడటంతో వాళ్లు మెల్లిగా బుజాల మీద జేర్చుకొని గదిలోనికి తీసుకు వెళ్లారు...ఆ వేళ రాత్రి తీవ్రంగా జ్వరం వచ్చింది...మూసిన కన్ను తెరువలేదు... మరునాడూ, మూడవ నాడూ అంతే...నాల్గవనాటి మధ్యాహ్నానికి స్పృహ వచ్చింది...కొడుకు గ్లూకోజు కలిపిన నీళ్లు గొంతుకలోపోసిన తర్వాత, "నా...హ...క్కులు—పోయినవీ" అన్నది ఏమీ అర్థంకాక వొకరి ముఖ మొకరు చూసుకొన్నారు...ఏమీ అర్థం కాలేదు... డాక్టర్లు వచ్చి మందులేవో ఇచ్చినారు...జ్వరం తీవ్రంగానే వుంది అన్నారు...'నా హక్కులు' అంటూ ఎన్నిసార్లో పలవరించింది...కానీ ఈ హక్కు లేమిటో ఎవ్వరికీ అర్థం గాక తెల్లపోతూ వూరుకొన్నారు...

ఆమెకు పూర్తిగా ఆరోగ్యం కలగడానికి రెండు నెలలు పట్టింది...ఈ రెండు నెలలూ కొడుకూ కోడలూ ఆమెకు సమస్త విధముల ఉపచర్యలు చేసినారు...కోడలి ఓర్పుకు అందరూ మెచ్చుకొన్నారు...ఆమె మెల్లి మెల్లిగా లేచి నడయాడడం మొదలు పెట్టింది ..పూర్తిగా సత్తువ రావ డానికి ఇంకో నెల పట్టింది...శారీరకంగా సంపూర్ణారోగ్యం కల్గిందన్నారు వైద్యులు...ఏం కలిగినా ఏం లాభం పూర్వపు మనిషి కాలేదు...తనకు తోచిన పని తాను చేసేది...ఎవరితోటీ అనవసరంగా మాట్లాడేది కాదు... పిలుస్తే పలికేది...అంత చులుకైన మనిషి మన్ను తిన్న పామువలె పడి ఉండేది...కోడలిని మాత్రం బెదురుతూ బెదురుతూ చూచేది...కొడుకూ కోడలూ ఆమెకు మతిస్థిరం తప్పిందని చాలా విచారించారు...అంత వెత్తి దానివలె ఉన్నా గృహ కృత్యాలన్నీ చక్కగా నిర్వర్తించేది...

.. కోడలికి ఏడవ మాసం అని ఆమె పుట్టింటివారు పురిటికి తీసుకొని వెళ్లినారు...

* * *

...మళ్లీ కొడుకు తల్లి మిగిలినారు. అతని వివాహానికి పూర్వం మల్లేనే.. తన పనులతో బాటు ఆమెకు కూడా సహాయం చేసేవాడు గృహకృత్యాల్లో...ఆమె మామూలు ధోరణి మారి పూర్వపు పరిస్థితులు వస్తాయా అన్నట్లు మెలగ సాగింది...అతనికి కావలసిన పనులన్నీ బెదురుతూ బెదురుతూ చేసేది...ఎవరో తన్ను పరీక్షిస్తున్నారా అన్నట్లుగా మెలిగేది. 'అమ్మా నాకిది కావాలీ, అది కావాలీ' అని అతనెప్పుడైనా పాత అలవాటు చొప్పున అడిగితే ఎంతో భయపడుతూ అతన్ని సమీపించి ఆ అడిగినవి దగ్గర పెట్టి వెళ్లిపోయేది. అతని కీమె పరిస్థితి చాలా విషాదాన్ని కలిగించింది. ఎందు మూలంగా ఆమె అలా అయిందో అతనికేమీ తెలియలేదు. ఎందరో డాక్టర్లకు చూపించినా మతి స్థిమితం తప్పిపోయింది అని చెప్పి వూరుకొన్నారు...

* * *

...ఇలా వుండగా మద్రాసులోని మనోరోగ చికిత్సాలయానికి ఓ పెద్ద డాక్టరు వచ్చినాడని తెలిసి, ఆమెను తనతో తీసుకొని వెళ్లినాడు...ఆమె ఏమీ అడ్డు చెప్పలేదు. ఆమెను ముందు రామేశ్వరం తీసుక వెళ్లి అక్కడనుండి తిరిగి వస్తూంటే మద్రాసులో దిగి డాక్టరు దగ్గరకి తీసుకొని వెళ్లినాడు...డాక్టరామెను మామూలుగా చూచాడు. ఆమె ఏమీ అభ్యంతరం చెప్పలేదు. తరువాత డాక్టర్ని అతడు ఏకాంతంగా కలుసుకొన్నప్పుడు డాక్టరు అసలు విషయమంతా అడిగి తెలుసుకొన్నాడు. అంతా విని చివరికి ఆమె మళ్లీ బాగుపడాలంటే మళ్లీ జీవితంలో పెద్ద ఆపదవంటిది వస్తే ఆ ఆకస్మిక ప్రమాదం వల్ల మనస్సు కుదుట పడవచ్చు నన్నాడు. ఆమెకు అతని మీద వున్న విశేష మమకారానికి, అతని భార్య రావడం తోనే అడ్డం వచ్చిందనీ, ఈ అడ్డం ఆమెలోని మాతృత్వాన్ని విశేషంగా రెచ్చగొట్టి మనస్సునకున్న స్థిమితాన్ని చెడగొట్టిందనీ అన్నాడు. ఆమెకు కొడుకు

మీద వున్న హక్కుకూ, ఆమె మీద కొడుకు కున్న ప్రేమకూ మధ్య అడ్డంగా కోడలు వచ్చిందనీ, దాంతో ఆమె లోని తల్లి ప్రేమను పూర్తిగా వినియోగించబడే అవకాశం అకస్మాత్తుగా పోవడం చేత కల్గిన తొట్రుపాటువల్ల చిత్త చాంచల్యము కల్గిందని చెప్పి ఆమెకు మళ్లీ పూర్వస్థితి కలిగితే కలగవచ్చునని చెప్పి వెళ్లి పొమ్మన్నాడు...

*　　　*　　　*

...ఇంటికి తిరిగి వచ్చిన తర్వాత అతడు మనస్సులో ఎంతో దిగులు పడ్డాడు. తన వివాహం చేతులార ఆమె చేసింది గదా, కోడల్ని అంతగా ప్రేమించేది గదా—ఈ వైకల్యం ఎలా కలిగిందీ అని ప్రశ్నించు కొన్నాడు... ఆతనికేమీ అర్థం కాలేదు...చికాకు కలిగింది...భార్య మీద కోపం పొర్లుకొచ్చింది...సుఖంగా వున్న తన ఇంటిలో ఈ కష్టం ఆమె వల్లనే వచ్చి పడిందని చికాకు పడ్డాడు...ఏమీ పాలుపోక వీధిలోకి వెళ్లాడు...

*　　　*　　　*

...ఆవేళ అతను తలంటు కుందామని అన్ని వస్తువులు తీసుకొని నీళ్ల గదిలోకి వెళ్లినాడు. తలంటుకొన్నాడు... అంటుకొంటూన్నంత సేపూ తన చిన్ననాటి సంగతులూ, తాను సున్నిపిండితో నలుగు పెట్టుకోనని ఏడుస్తూంటే "శ్రీపతి కృష్ణమ్మ రేపల్లెలోనూ—" అనేపాట పాడుతూ తల్లి నలుగు పెడితే తాను వూరుకోడం మొదలైన విషయాలన్నీ జ్ఞాపకం వచ్చి కళ్లు చెమర్చాయి...ఆ పాట తాను పెద్ద వాడైనాక కూడా తల్లిచేత పాడించుకొని గానీ నీళ్లు పోసుకొనేవాడు కాదు...ఇలా తన జీవితం సాఫీగా జరుగుతుంటే తన భార్య తన జీవితంలోకి పిడుగువలె వచ్చి పడడం—పాత జీవనానికి కాలక్రమంగా స్వస్తి జరగడం జ్ఞాపకం వచ్చాయి...ఇవన్నీ ఆలోచిస్తూ ఒళ్లు తుడ్చుకొం దామని చూస్తే తువ్వాలు మర్చిపోయినట్లు తేలింది. సరే... ఎలాగు తడిబట్ట కట్టుకొని వెళ్లాలి గదా. అని బట్టకట్టు కొంటూంటే స్నానాలగది తలుపుమీద తువ్వాలు కనబడింది...అతనికి ఆశ్చర్యం వేసింది. తన తల్లే అది తెచ్చివుండాలని నిర్ధారణ చేసుకొన్నాడు...ఆమెకు జబ్బు వచ్చి నప్పటినుండీ అతని పనే బొత్తిగా చూడ్డం మానే సింది...ఇప్పుడనుకోకుండా ఈపని చేయడం అతనికి ఆశ్చర్యాన్ని కల్గించింది...ఆమె మొట్టమొదట పడిపోయిన దినం జ్ఞాపకం వచ్చింది...ఆవేళ ఆమె 'నీళ్లు పోసుకుందు గాని రా నాయనా' అనడం, తన భార్య కోరిక ప్రకారం తాను 'నువ్వు పొయ్యక్కర లేదులే...ఇది పోస్తుంది' అనడం—జ్ఞప్తికొచ్చినవి...అతని గుండె గతుక్కు మంది...ఏమిటో అంతా అర్థమయినట్లయింది—డాక్టరు చెప్పిన వాక్యాలకు సమన్వయం కుదిరినట్లగుపించింది... మొదట్లో ఆ డాక్టరు వాక్యాలకు మనస్సులో నవ్వుకొని మనో రోగానికి మందేమిటీ—అని డాక్టర్లని లోపల గేలిచేశాడు...ఇంక ఆమెకు పూర్వ ప్రేమ మళ్లీ వచ్చేటట్లు మెలగాలనీ, తన భార్యను దూరం చేసుకోవాలనీ తీర్మా నించుకొన్నాడు "అమ్మా" అంటూ ఒక్క అంగలో సావిట్లోకి వచ్చాడు...

...ఇంతట్లోకి 'పోస్టుమాను' అనేకేక వచ్చింది... ఆ జాబు తీసుకొని పోస్టు ముద్రనుచూచి మామగారి వూరు వద్దనుండీ అని తెలుసుకొని గబగబ చింపాడు—మాఘ శుద్ధ త్రయోదశీ బుధవారం రాత్రి 10-27 గు॥ పుత్రోదయ మని వున్నది. "అమ్మా" అంటూ సంతోషంతో వంట ఇంట్లోకి వెళ్లినాడు...ఆమె అతని మొదటి కేక విని ఇవతలకు వస్తూనే—ఇద్దరూ వసరాలో కలుసుకొన్నారు... మళ్లీ భార్యా—ఇప్పుడు కొడుకు—వాళ్లతో నిండిన ప్రపంచంలో పడ్డాడు. ఆమెకా శుభవార్త చెప్పాడు. ఆమె తలవూపి వూరుకొంది...

...నెల వెళ్లకుండానే వుబలాటంతో వెళ్లి భార్యనీ, కొడుకునీ తీసుక వచ్చాడు...బాలెంతరాలు, చేసుకో లేదని అత్తగారు కూడా తోడు వచ్చింది...తన తల్లి ఎల్లాగా సహాయం చెయ్యలేదు గదా. అత్తగారు వుండటం మంచి దని అతనూ సరే అన్నాడు.

...వియ్యపు రాండ్రిద్దరూ ఏమీ మాట్లాడు కోలేదు... అతని అత్తగారికి తన కూతుర్ని అత్తగారి పిచ్చితనం ఏమి చేసి పోతుందో అనే భయం మొదట వుండేది. ఇప్పుడు పసి పాపను ఏమి చేస్తుందో అని మరీ భయపడి ఆమెకు పిల్లవాణ్ణి కనబడ నిచ్చేది కాదు...తల్లి కూతుళ్లు ఏక

మయ్యారు...ఆతనికిసంగతేమీ తెలియదు...తన గొడవ ఏదో తనేగాని...

*　　　*　　　*

...ఓ రోజున తల్లీ కూతుళ్లిద్దరూ తన గదిలో ఏదో మాట్లాడుకొంటూంటే,చప్పున లోపలికి వెళ్లాడు "విధవ ముండ కిటికీలోంచి చూస్తోందా?" అన్న అత్తగారి మాటలు చెవిని పడ్డాయి...అల్లుణ్ణి చూసి అత్తగారు నోరు మూసుకొంది. అతని భార్య ముసిముసినవ్వులు నవ్వుతూ పిల్లవాడి కడుపుమీద గుడ్డ కప్పుతూంది... అత నేదీ వినిపించుకోకుండా ఇవతలకు వచ్చేశాడు...తరువాత పెళ్లాం చెప్పింది... అతని తల్లి కిటికీలోంచి చంటివాణ్ణి చూస్తోందనీ, పిచ్చివాళ్లకి పిల్లలంటే కోపం అని తల్లి చెప్పిందనీ ఆమె అంది...అతనేమీ మాట్లాడలేదు... గంభీరంగా చూసి వూరుకొన్నాడు....అతని హృదయంలో తరువాత చాలా బాధ పడ్డాడు...తన తల్లి ఎంత దయార్ద్ర హృదయో వాళ్లకేమి తెలుసు అని విచారించాడు... ఆమెకు తానే వెళ్లి తన పిల్లవాణ్ణి చూపిద్దా మను కొన్నాడు...కానీ కొంత సిగ్గుచేత, కొంత అత్తగారు భార్య ఏమనుకొంటారో అనే భయంచేత ఎప్పుడూ సాహసించ లేకపోయాడు...

*　　　*　　　*

...'పిల్లవాడు జాగ్రత్త సుమా' అని మరీమరీ చెబుతూ ఆమె తల్లి పిల్లవాడికి ఏదో సెలవచ్చి దొర్లుతున్నాడు గదా అని వెళ్లిపోయింది...

...అతని తల్లి ఏదో మామూలుగా తన పనేదో తాను చేసుకోడమేగాని పిల్లాడిని ఎత్తుకొంటాననిగాని, ఎలా వున్నాడనిగానీ ఎప్పుడూ అడగలేదు...ఇది కోడలికి కొంచెం కష్టంగా వున్నా అడుగుతే చేతికివ్వక తప్పదు; ఇస్తే పిచ్చిది ఏం చేస్తుందో అని భయపడడం వల్ల అడక్క పోవడమే బాగుంది అనుకొంది...ఓ పనిమనిషిచేత పిల్ల వానికి నీళ్లు పోయించేది...

*　　　*　　　*

...ఆ వేళ మామూలుగానే పిల్లాడికి నీళ్లు పోసి, పొడరు అద్ది వసారాలో పడుకోపెట్టి గదిలోకి వెళ్లింది కోడలు. అక్కడ భర్తతో ఏదో ముచ్చటిస్తూ కాలమే మర్చిపోయింది...

...పిల్లాడు మామూలుగానే ఆడుకుంటున్నాడు... ఆ వసారా క్రింద ఎండలో కూర్చుని ఆమె వత్తులు చేసు కొంటూంది....అప్పుడప్పుడు పిల్లాడి కేసి చూసినా ఆ దృష్టిలో శూన్యం తప్ప ఏమీ లేదు...పిల్లవాడు ఇటూ అటూ దొర్లడం మొదలు పెట్టాడు...వసారా అరుగు మీద, తాను కొత్తగా వశం చేసుకొన్న కండరాలకు పని కల్పిస్తూ దొర్లుతున్నాడు...ఆమె చూచింది...ఆమె చూపులోని శూన్యం కొంత పొరలు విప్పుకొని మాసి పోవాడగింది...ఆ నిస్సహాయుడైన పిల్లవాణ్ణి చూస్తే ఆమెలో ఏదో నిద్ర మేల్కొన్నట్లయింది...అది అసూయో—ప్రేమో—ఆమె చెప్పలేకపోయింది...

...పిల్లవాడిటు అటూ దొర్లుతూంటే ఆమె కళ్లుకూడా ఇటూ అటూ తిరగడం మొదలు పెట్టాయి...వత్తులు చెయ్యడం మానేసింది...కళ్లల్లోకి ఒక్కసారి ఈర్ష్య... ఇంకొక్కసారి వర్ణించలేని ప్రేమ వెల్లి విరిశాయి... శరీర మంతా ఆమెకు గగుర్పొడిచినట్లయింది... పిల్లవాడు ఒక్క సారి దొర్లి వసారా అంచు దగ్గరకు వచ్చాడు...ఇంకొక సారి దొర్లడానికి సన్నాహ పడ్తున్నాడు....పిట్టలు పైకెత్తాడు.....ఆమె చూస్తూ కదలకుండా రాయిలా కూర్చుంది...తనకి లేని కొడుకు తన కోడలికి ఎందుకు అనే ప్రశ్న వేసుకొంటూంది కాబోలును...పడకగదినుండి కిలకిల నవ్వులు విన వచ్చాయి...కాపురానికొచ్చిన కొత్త దనాలు వాళ్లకేగా మరి...పిల్లవాడు దొర్లడం కెవ్వున కేక వేయడం ఒక్క క్షణంలో జరిగినాయి...ఆమె వైఖరి ఇంకా ఈర్ష్య ప్రేమల మధ్య కొట్టుమిట్లాడు తున్నట్లు గానే అగుపించింది..."అయ్యో, అయ్యో—నా చిట్టి తండ్రిని చంపేసింది" అంటూనే లోపలినుంచి కేకలు వేసుకొంటూ కోడలు "ఆ" అంటూ అతనూ ఒక్క పరుగులో వసారాలో వచ్చి పడ్డారు...గానీ—ఆశ్చర్యం! ఆమె, పిల్లవాణ్ణి అక్కున చేర్చుకొని ముద్దాడుతోంది... చంటివాడామె శుష్క స్తనాన్ని నోట్లో పెట్టుకొని ఉత్సా హంతో ఆమెను హూనం చేస్తున్నాడు... ఆమె మంద

"మమత"

హాసంతో, వికసించినమోముతో—ఏవేవో ముద్దు మాటల్తో బుజ్జగిస్తోంది...అతనికి ఆ మాటలన్నీ వింటూంటే చిన్నప్పుడు తన్ని ఆ మాటల్తోనే తల్లి లాలించడం జ్ఞాపకం వచ్చి కన్నీరు వచ్చింది...కోడలు ఆ మాటలు వింటూ సిగ్గుపడింది......

...పిల్లాణ్ణి తీసుకు వెళ్లి తొట్టెల్లో పడుకోబెడదామని కోడలు అత్త చేతుల్లోంచి వాణ్ణి తీసుకోడానికి చేతులు జాచింది...వాడు వొకటే ఏడుపు..."ఉండవే పిల్లా! నే వాణ్ణి సముదాయిస్తాను...ఇప్పటి కాలం వాళ్లకి పిల్లల్ని పెంచడమే చాతగాదు" అంటూ ఆమె వాణ్ణి లోపలికి తీసుక వెళ్లింది...కోడలు భర్త కేసి వింతగా చూస్తూ—"పిచ్చిపోయిందల్లే వుందండోయి" అన్నది సాగదీస్తూ... అతను డాక్టరు వాక్యాలు జ్ఞాపకం చేసుకొంటూ 'ఊ' అని నిట్టూర్పు విడ్చాడు పెద్ద భారం దింపినట్లుగా...

ఆగ్రహానుగ్రహాలు

(24 వ పేజీ తరువాయి)

వస్తూ, "క్షమించాలి. వైద్యం—" ఇంతలో ఆమె సేవా రామమూర్తిని చూచింది. "ఆఁ! మీ—మీ—మీరా?" అని మోము వైవర్ణ్యం పొందగా తూలి పడబోయింది. "ఏమిటిది తల్లీ!" అని అనసూయాబాయి లేచి, ఒక గంతున ఉరికి ఉమాదేవిని పట్టుకుని సోఫాలో కూర్చుండ బెట్టింది.

"నర్సూ! త్వరగా! అమ్మగారికి అమ్మోనియా ఆరొమేటికా మందు ఒక డోసియ్యి!" అని కేక వేసింది.

ఇంతలో ఉమాదేవి ఆ సోఫామీద ఒళ్లు తెలియకుండా మూర్ఛపోయింది.

ఉమను చూడగానే చటుక్కునలేచి నిలుచున్న సేవా రామమూర్తిగారు "పార్వతీ! నువ్వా! నువ్వా!" అని ఆయన మోము వైవర్ణ్యమైపోగా తూలబోయి, ఉమాదేవి స్థితిని చూచి తాను తెప్పరిల్లి ఒక్క గంతున ఉమాదేవి పడి ఉన్న సోఫాదగ్గిర వాలాడు.

"అనసూయా బహెన్! విసనకర్ర! నీళ్లు!!" అని అరచుచూ ఉమ నుదురు తడుపుతూ, తన టోపీతీసి ఆమె మోముకు విసరడం ప్రారంభించినాడు.

ఒక నర్సు మందు పట్టుకువచ్చి, సేవా రామమూర్తిగారి చేతికామందునిచ్చి, వారిని తప్పుకోమని, ఉమమోము సోఫానుండి తప్పించి, తాను సోఫాదగ్గిర చదికిలబడి, కాళ్లు ఎత్తుగా సోఫాపైనా, తలక్రిందుగా తన ఒళ్లోనూ వుండేటట్లూ పట్టింది. ఇంతలో ఒక మంత్రసాని వాసనమందు సీసా పట్టుకు పరుగెత్తుకొని వచ్చింది. అనసూయాబాయి కుండలో వున్న చల్లటి నీరుతో ఉమ మోము తడుపుతోంది.

ఉమకు మెలకువ వచ్చి లేవబోయింది. వద్దని వారిస్తూ అనసూయాబాయి ఆమెకు మందు తాగమని తాగింపించింది.

సేవా రామమూర్తిగారు గజగజ వణుకుతూ ఉమ సోఫాప్రక్కన వున్న కుర్చీలో చతికిలబడినారు. ఉమకు కొంచెం బలం కలిగింది. అనసూయాబాయి "గురువుగారూ! ఇదా మీ కథ! మీ ఇద్దరూ వట్టి పెంకి బిడ్డలు! అంతకన్న నేనేమీ అనుకోను. ఇదిగో లోపల ఆ పురుడు కేసు ఎల్లావుందో చూసివస్తాను. అంటూ నర్సును, మంత్రసానిని తీసుకొని లోనికివెళ్లి పోయింది.

"పార్వతీ నువ్వా! అంత ప్రసిద్ధిపొందిన డాక్టగారివి. నేను...మహాపాతకుడను...నిన్ను ఎంత బాధ. పెట్టాను....రాక్షసులు—అయినా...అంత బాధ... ఆతని—కన్నులు...నీరు తిరిగింది.

ఉమ మాటలేక కన్నులు గంగోత్తరీ యమునోత్తరులై పైకెగురుతూన్న వక్షంపైబడి పయ్యెదను తడిపివేస వుండగా మాటలేక, వంగి, ఆయన పాదాలను స్పృశిం తన కళ్ల కద్దుకొంది.

"మీ తప్పేమి...నా...నా...మూర్ఖత...మిమ్ము.. అంత....అంత....ప్రేమిస్తూ....నిజ....నిజమైన....ప వ్రతను కాలేక మాటలన్నాను...మీ.. మీ...మీలోని.. కర్కశత్వాన్ని...పైకి...ఉబికింపచేశాను...ఈనాటికీ—

"పార్వతీ...నా మూర్ఖత—వర్ణింపరానిది — నువ్ ఆలా—వెళ్లిపోగానే, ఆ కోపంతో వెళ్లిపోయాను—మదరాసు—నువ్వు...వివాహం మానివేశావని—మీ—మీ నాన్నగారు—టెలిగ్రాం...ఇచ్చారు...నా ప్రపంచ కూలిపోయింది...మొదట వదిలింది ఈ కాంగ్రెసువా సంబంధం అనుకున్నాను." కాంతారావు కళ్ల వెంట నీ కారిపోతూనే వుంది.

"నాన్నగారు నన్నెంతో బ్రతిమాలారు...నేనే విన టెలిగ్రాం ఇప్పించాను—" పార్వతీదేవి భాష్పఝురు ఆమె శరీరాన్నంతా ప్రయోగచేస్తున్నది.

"నేనెవర్ని సంపూర్ణావతారుని...పరమపవిత్రుణ్ణి.. జగద్గురువును...బాపూజీని...అనడానికి...ఛీ! ఆ రోజు ఎంత నీచుణ్ణి అయిపోయాను. ఆ బాధ వ్రణమూ అయింది నిన్ను దేవీ మూర్తిని, కల్యాణస్వరూపను, సౌందర్య కాం మయిని—దూరం చేసుకొన్నానన్న బాధ హృదయంలో నిశితమైనబాణం గుచ్చుకొన్నట్లూ అయింది—తిం సహించలేదు—నిద్రలేదు—ఖద్దరు కట్టాను—మీ ఇంటి రాజమండ్రీ వచ్చి మీ నాన్నగారి కాళ్లమీద పడ్డాను—'

"అంతా విన్నాను——అయినా——రాయిల అయిపోయింది హృదయం——నాకూ నిద్రాహారాల పోయాయి—!"

"ఇంతకూ—"

"మిమ్మ మరువలేదు—నారు—నారు ఎప్పుడూ—మీరే—"

"నేను—ఒక్క క్షణికం నిద్దురలోనన్నా—నిన్న—నువ్వు—"

"........."

"నన్ను — పూర్తిగా — సంపూర్ణంగా — క్షమించగలవా ?"

"నన్ను—మీ — మీరే — క్షమించ — క్షమించలేరు—"

"అయ్యో! నేనా—నేనా క్షమించడం—హీనుణ్ణి—"

"మనం ఇద్దరం—ఒకర్నొకరు క్షమించుకో—అవసరంలేదు—"

"నన్ను...నన్ను...కృతార్థుణ్ణి చేయగలవా దేవీ!"

"నేను ఏనాటికైనా మీదాన్నే—మీమాట నారు భగవంతుని వరం—"

"ఎంత కష్టపడితే ఏమి—ఆరాధ్య దేవతవు—నిన్న ఇప్పటికైనా—దేవీ!"

"మీరు నా...నా—ఆత్మరు ప్రభువులు—"

వారిరువురూ ఎంతలోన ఆశిస్తున్నారో—వారి బ్రతుకులు ఏ పరిణితికోసం వేదనా భరితాన్వేషణ యోగంలో ఉండిపోయాయో! సేవా రామమూర్తి లేచి ఆమె ప్రక్కన కూర్చొండినాడు. ఆమె అతనికి దగ్గరగా జరిగి—"మీరు—మీరు—నిజమా—?" అన్నది అస్పష్టకాకలీ స్వరంతో.

వారి కంటిధారలు అలాగే ప్రవహిస్తున్నాయి.

అవి పవిత్ర గంగాంబుజ తరంగిణులు.

అవి దివ్యామృతధారలు.

ఆయన ఉమను దగ్గరగా తీసుకొన్నాడు.

"అనసూయాబహిన్ ముహూర్తం పెట్టిస్తుంది!"

"బాపుజీ! జగత్పిత! పెళ్లి పెద్ద!"

ఓం తత్‌సత్

[ఇది కేవలము కల్పిత కథ. ఇందలి పాత్రలుగాని, పేర్లుగాని ఏ ప్రత్యేక వ్యక్తికి చెందినవిగావు. —రాధా వసంత.]

చర్చిలో ప్రత్యేక అర్చనలతో, తోచిన బహుమానములతో
తండ్రులను గౌరవించే పద్ధతి

అమెరికాదేశస్థులు, వర్షావర్షం, జూన్ 3-వ ఆదివారం, తండ్రుల దినముగా ప్రత్యేకించారు. ఆ రోజున గుళ్లల్లో ప్రత్యేక అర్చనలు చేయించి, ఏవో చిన్న చిన్న బహుమానములతో తండ్రులను గౌరవించటం ఒక పద్ధతి అయింది. 1910 సం॥లో, స్పోకేన్‌లో, మిసెస్. డాడ్ అనే ఆమె, తల్లి మరణానంతరం, ఆర్గురు బిడ్డలను పెంచిన తన తండ్రియందు ప్రత్యేక గౌరవమును తెలుపుటకై, ఆ ఊరి చర్చి సంఘంవారికి తన అభిమతాన్ని ఎరింగిస్తే, ఆ ఊరి ప్రజలందరూ దానికి సమ్మతించారు. అమెరికా అధ్యక్షులు కాల్విన్‌కూలిడ్జిగారు 1924 సం॥ నుండి, దేశమంతటా జూన్ మూడవ ఆదివారం తండ్రుల రోజుగా ప్రత్యేకిస్తే బాగా ఉంటుందని తమ అభిమతాన్ని సూచించారు. అప్పటి నుండి, ఆ పద్ధతి జాతీయమైనది.

ఈ సంవత్సరము, దేశీయుల ప్రత్యేక అభిమానాన్నిపొంది, బహూకరించబడ్డ పెక్కుమందిలో, మిషిగన్ వ్యవసాయదారుఁడు గెరిట్‌కోయంగా. 21 మంది బిడ్డల తండ్రి యగుటయే యితని ప్రత్యేకత—ఇందులో 5 జతలు కవలలు. 21 మంది సజీవులైయున్నారు. అగ్రజుడికి వయస్సు 25 సం॥లు. కనిష్ఠునికి 2 సం॥లు.

బాలానందం

పాత్రలకు బిడ్డలు

* శ్రీమతి వల్లూరి సుశీలాదేవి *

పూర్వము ఒక వూళ్లో ఒక కోమటి ఉండే వాడు. వాడు చాల పిసిని గొట్టు, దురాశా పరుడు. ఎప్పుడు స్వార్థము కోరుతూ ఉండేవాడు. ఇలా ఉండగా ఆ కోమటి ఇంటికి ఒకడు వచ్చి "అయ్యా! నా ఇంట్లో ఒక శుభకార్యము జరుగ బోవుచున్నది. దయయుంచి తమరు నాకు కొన్ని పాత్రలు ఇప్పించండి. పాత్రకు రోజుకు రెండు అణాలు చొప్పున తెచ్చి ఇస్తాను" అని వేడుకున్నాడు. కోమటి కొంతసేపు ఆలోచించి తర్వాత లోపలికి వెళ్ళి కొన్ని పాత్రలు లెక్క పెట్టి అతనికిచ్చి పంపివేసెను.

ఆ వచ్చిన మనిషి ఒక వారము దినముల తర్వాత వచ్చి అతను తెచ్చిన పాత్రలు కోమటి ఎదురుగ పెట్టెను. పెద్ద పాత్రలతో పాటు కొన్ని చిన్న పాత్రలు కూడ అధికముగ తెచ్చి నాడు. వాటిని చూచి కోమటి ఆమనిషితో "అయ్యా! ఈ చిన్న పాత్రలు ఎక్కడనుండి వచ్చాయి? నేను నీకు పాత్రలు ఇచ్చినప్పుడు అవి లేవు కదా!" అని అడిగాడు. వెంటనే ఆమనిషి "అయ్యా! అవి తమ పాత్రలు పెట్టిన పిల్లలు. అవి కూడ తమరికే ఇచ్చి వేయాలి గదా! అని అన్నీ ఇచ్చి వేశాను." అని చెప్పగానే ఆ కోమటి చాలా సంతోషించి వాటినన్నిటిని తీసుకొని జాగ్రత్తగా లోపలికి చేర్చి ఎల్లప్పుడు తన ఇంటికి వచ్చుచుండు మని చెప్పి అతనిని పంపివేసెను.

కొన్ని నెలల తర్వాత ఆ మనుష్యుడు తిరిగి కోమటి ఇంటికి వచ్చి "అయ్యా రేపు నా కొడుకు వివాహము. దయయుంచి ఒకమారు మీ పాత్రలు ఇప్పించండి" అని అడిగాడు. వెంటనే దురాశాపరుడైన ఆ కోమటి లోపలికి వెళ్లి ఇంటిలో ఉన్న పాత్రలు అన్నీ అతనికి ఇచ్చి "అయ్యా ఆ పాత్రలు పెట్టిన బిడ్డలు అన్నిటినీ తీసుకురండి" అని చెప్పాడు. ఆ మనుజుడు సరే నని ఇంటికి వెళ్లాడు. అతని ఇంట్లో పెళ్లి అయి పోయిన మూడు రోజుల తర్వాత అతడు ఏడుస్తూ

కోమటి ఇంటికి వచ్చాడు. అతని ఏడ్పు చూచి కోమటి సంగతేమిటో చెప్పమని కోరాడు. అప్పుడు అతడు "అయ్యా! రాత్రి తమ పాత్రలకు జబ్బు చేసింది. ఎంతమంది డాక్టర్లకు చూపించినా నయము కాలేదు. తెల్లవారు జామున అన్నీ చచ్చి పోయాయి!" అని ఇంకా ఏడ్పుట మొదలుపెట్టాడు. దానికి ఆ కోమటి "ఏమిటీ, నువ్వు చచ్చిపోతావు, నేను చచ్చిపోతాను. మనుష్యులు, జంతువులు చచ్చి పోతాయి కాని ఎక్కడైనా పాత్రలు చచ్చి పోతాయా? నిజము చెప్పుము" అని గద్దించాడు. ఆ మనుష్యుడు తిరిగి "అయ్యా! తమ పాత్రలు చాల విచిత్రమైనవి. మీ పాత్రలు బిడ్డలని పెట్టాయి, చచ్చిపోతాయి. కూడాను" అని చెప్పినాడు. అప్పుడు కోమటి అతని మాటలకు సిగ్గుపడి మారు మాటాడక లోనికి పోయాడు. ఆ మనుష్యుడు కోమటికి మంచి పాఠము నేర్పాడు. కథ కంచికి మనము ఇంటికి.

—హిందీనుండి

గోరింక

* గులపల గోపాలు *

గూటిలో ఒకనీలి
గోరింక నను జూచి
కిలకిలా నవ్వింది
తలవూపి పోయింది.
సంధ్యవేళానాడు
చరచరా గోరింక
గూటికీ వెడుతుంటె
వేటకాడొక్కండు
వెంబడించాడు
గత్యంతరము లేక
కదలి వచ్చాను.
ఆ నాడు నడిరేయి
గగనమ్ములో మేము
కిచకిచల్లాడాము
పయిపైన పోర్లాడి
ఉస్సు మన్నాము.

మరునాడు గోరింక
నను కలియవచ్చింది
ప్రక్కనే వున్న ఓ
పక్కినీ జూచింది
ఉక్రోష మొచ్చింది
కండ్లు వుఱుముచు పండ్లు
పెటపెటా గీటింది.
గొల్లుమని నా యెదుట
గోడు మన్నాది.
నమ్మినా నన్నాది.
నట్టడవిలో నీట
ముంచినా వన్నాది.
దిక్కు లేదన్నాది.
నీవు విడిచిన-భ్రష్టు
రాలగుదు నన్నాది.
హృదయమంటూ నీకు

ఉన్నదా అన్నాది.
కటికరాయే నీకు
హృదయమూ అన్నాది.
సత్యమే పలికింది
నా మనసు కరిగింది.
కన్నీటి బిందువులు
బొటబొటా రాలింది
గోరింక, దరిజేరి
కొంగుతో తుడిచింది
కొంగులోనే తలను
దాచుకొన్నాను.
ప్రక్కనున్న పక్కి
పరువు లెత్తింది.
ఇరువురము యిచ్చగా
ఇలను యున్నాము.

వదినపాట

* సుంకర రామమోహన రావు *

వాకిట నిలచిన వదినమ్మా
నేటికి పుణ్యం నెగ్గిందా
అన్నను దలచి మది కులుకు
మమ్ముల జూచి మరి నవ్వు! ॥ వా ॥

ముదమొందిన ముత్తైదులలో
పదములు బాడే పాపలలో
జీవము నిచ్చేడి దీవెనల
భావముచిందిన దోయమ్మా ॥ వా ॥

ఆస్తులు పెంచిన హంకారం
కట్నాల్ కీకల కలవరము
అణగిన జీవిత ఆనందం
గణన జేసెనా మీబాబు! ॥ వా ॥

లేతలేత సొరకాయలను
కోరిక దీరా కోసేస్తూ
పరిపరి విధముల మీయన్న
పలికిన సత్యం పండిందా! ॥ వా ॥

లోకం తీరులు పరికించు
లోతుగుండెలను కదిలించు
విజ్ఞానాంబుధి చిలికించు
విజయ గీతమే పూరించు! ॥ వా ॥

అమాయకమ్మగు ఆనందం
అవలేపమ్మగు ఆశయము
పవిత్రమగు మీ ప్రణయమ్ము
పావనమై పోయినవమ్మా ॥ వా ॥

భారత మహిళల బాధ్యతలు
నెరవేర్చేడి నీ నేరుపులో
హారతి బట్టిన ఆశయము
అమరియున్నదని నమ్మితిమి! ॥ వా ॥

ఆలోచించండి!

మండ మల్లికార్జునరావు

(1) ప్రపంచమంతటిలో పెద్దపట్టణ మేది?

(2) ప్రపంచమంతటిలో జనసంఖ్య ఎక్కువ గల దేశమేది?

(3) మన దేశములో పెద్దపట్టణ మేది?

(4) ప్రపంచ జనసంఖ్య ఎంత?

(5) బంగారు దేవాలయం మన దేశములో ఎచ్చట గలదు?

(6) మన దేశాధ్యక్షు డెవరు?

శ్రావణ మంగళ వారం

* మండ మల్లికార్జున రావ్ *

ఒక గ్రాంటు బడికి ప్రొప్రైటరు
"జాక" ను క్రిష్టియన్ దొర
ఆ దొరగారికి మాత్రం
ఏదో తెలుగు కొద్ది వచ్చు.

ఆతను ప్రతి యేడాదీ
అతనిబడికి వచ్చువాడు
పిల్లల చదువులు సంధ్యలు
ఎల్ల తణిఖీ చేయువాడు.

ఇల్లాగునె ఒకయేడూ
ఆ స్కూలుకునె వచ్చాడు.
ఎన్ని ప్రశ్నలు వేయాలో
అన్నీ అట్లు వేశాడు

ఇంతలో ఒకకుర్రాడు—
వింతగ నిలబడ్డాడు.
జాక్కుగారు! దొరగారూ!
"ఒక్క మనవి"—అన్నాడు.

వెంటనె ఆ దొరగారు ఏ—
మిటని అడిగారు....
జంకకుండ కొంకకుండ—
బొంకులేక చెప్పాడు.!

శ్రావణ మంగళారానికి
ప్రతిసారి శెలవిచ్చేవారు!
కాని మరి యెంచేతో-.
ఈ యేడు ఇవ్వలేదు-!

తక్షణమె దొరగారు-ప
రీక్ష ఆపుచేశారు
హెడ్మాష్టర్నడిగారు-అ
తడిట్లు చెప్పాడు.

శ్రావణ మంగళవారం
ఈ యేడు పడ్డదాదివారం
సెలవురోజున పడుటచేత
బాలలకు శెలవివ్వలేదు.

(ఆలోచనలకు జవాబులు)

(1) లండన్.
(2) చైనా.
(3) బొంబాయి.
(4) 237 కోట్ల 80 లక్షలు.
(5) అమృతసర్.
(6) బాబు రాజేంద్ర ప్రసాద్.

साल సంవత్సరము
सही సరి
सो అది
पढ़ाई విద్య, చదువు
सुविधा సౌకర్యము
शुल्क బడి జీతము
मौक़ा అవకాశము
करीब దాదాపు
प्रबंध ఏర్పాటు
बदनसीब దురదృష్టవంతుడు
जिन्दगी జీవితము
आसरा ఆధారము
जीविका జీవనోపాధి
सहेली స్నేహితురాలు
कताई నూలు వడకుట
बुनाई బట్టలు నేయుట
सिलाई కుట్టుపని
मुफ़्त జీతములేక Free
छात्रालय వసతి గృహము
सदस्या (woman) member
सराहनीय పొగడదగినది
सैकड़ों వందలకొలది
प्रायः సాధారణముగా
भर्ती होना చేరుట
बदलना మారుట, మార్చుట
कमाना సంపాదించుట

जानकी—लक्ष्मी, मैंने सुना, तुम्हारी बहन आजकल 'कान्वेन्ट' नहीं जाती।

लक्ष्मी—हाँ, वह तो इस साल 'आन्ध्र महिला सभा' में भर्ती हुई है।

जानकी—क्यों? एक ही स्कूल में पढ़ना अच्छा है न? इस तरह साल साल स्कूल बदलने से क्या फ़ायदा?

लक्ष्मी—हाँ बहन, तुम्हारा कहना सही है। लेकिन इस स्कूल में पढ़ने में फ़ायदा जरूर है।

जानकी—सो कैसे?

लक्ष्मी—पहली बात यह है—वहाँ पढ़ाई जल्द पूरी हो जाती है। वहाँ, जिसे अंग्रेजी का थोड़ा-बहुत ज्ञान है। उसके लिये तीन या दो ही साल में मैट्रिक परीक्षा में बैठने की सुविधा है। तो इससे समय और शुल्क भी कम लगता है न?

जानकी—लेकिन कोई कह रही थी—परीक्षा देने के लिये लड़कियों को बनारस जाना पड़ता है।

लक्ष्मी—हाँ, वह भी एक बात है। इसमें भी तो उन्हें फ़ायदा है। हर साल स्कूल की दो तीन अध्यापिकाएँ लड़कियों को बनारस ले जाती हैं। वहाँ इन्हें क़रीब एक महीने तक ठहरना पड़ता है। प्रायः ये वहाँ से सारनाथ, प्रयाग, देहली और आगरा भी देखने जाती हैं। इससे उन्हें उत्तर भारत की दो चार जगहें देखने का मौक़ा मिल जाता है।

जानकी—तो वहाँ पढ़ाई पूरी करने के बाद ये लड़कियाँ कालेज में भर्ती हो सकती हैं?।

लक्ष्मी—क्यों नहीं? वहाँ की कई पुरानी विद्यार्थिनियाँ अब तक डिग्री भी ले चुकी हैं।

जानकी—इस स्कूल की स्थापना हुए कितने साल हुए?

लक्ष्मी—दस साल हुए हैं। इसे खोलने का उद्देश्य था उन बदनसीब बहनों की पढ़ाई का प्रबंध करना—जिन्हें कि ज़िन्दगी में कुछ आसरा नहीं रह गया है और जो अपनी जीविका ख़ुद कमाना चाहती हैं।

जानकी—यह जानकर मुझे बड़ी ख़ुशी होती है। मेरी एक सहेली है जो ऐसी किसी संस्था में भर्ती होना चाहती है। तुम उसे किसी दिन वहाँ ले जा सकती हो?

लक्ष्मी—ज़रूर। सभा की एक और शाखा भी है जिसमें स्त्रियों को कताई, बुनाई, सिलाई वग़ैरह की शिक्षा दी जाती है। जो शुल्क नहीं दे सकतीं, उन्हें मुफ़्त ही शिक्षा मिलती है। बाहर की लड़कियों के रहने के लिए छात्रालय भी है।

जानकी—वहाँ और क्या क्या है?

लक्ष्मी—और भी बहुत है। क्लब शाखा एक है। क्लब की सदस्याएँ शाम को वहाँ आया करती हैं। उन्हें अन्य बहनों से मिलने का मौक़ा मिलता है। यहाँ के पुस्तकालय में तेलुगु, अंग्रेज़ी और हिन्दी की किताबें पढ़ने को मिलती हैं। शाम को नृत्य, गायन और हिन्दी वर्ग चलते हैं। इतना ही नहीं, 'टाइप' और शार्ट हैन्ड के वर्ग भी हैं। सभा की तरफ़ से एक मासिक पत्रिका भी निकलती है।

जानकी—तो यह संस्था बहुत ही सराहनीय काम करती है।

लक्ष्मी—हाँ, इसकी प्रशंसा देश के बड़े बड़े नेता भी करते हैं।

जानकी—हमारे देश में अभी ऐसी सैकड़ों संस्थाओं की ज़रूरत है।

పిల్లల శిక్షణ, శాస్త్రీయ దృక్పథం

శ్రీమతి దరిసి సుభద్రమ్మ

సామాజిక ప్రవర్తన

(రెండవ భాగము)

రెండున్నరనుండి మూడేళ్లు ఈడువరకు, బిడ్డలు కొందరు తమ ఇంటివద్దనే ఆడుకొనటానికిష్టపడుతారు. ఇరుగు పొరుగు బిడ్డలతో కొంత ఆడుకొంటారు కాని, ఇంటి వద్ద మాత్రమే ఆడుకొంటారు. ఇతరుల ఇండ్లకు, క్రొత్త చోట్లకు వెళ్లి ఆడుకోటానికెంత మాత్రము ఇష్టపడరు. మరికొందరు ఇరుగు పొరిగిళ్ల వద్ద కాని మరెచటనైనా సరే క్రొత్త పాత లేకుండ చక్కగా ఆడుకొంటారు. మొదటి రకం బిడ్డలకు క్రొత్తవాళ్లు, క్రొత్తచోట్లు అంటే తగని బిడియము భీతి. ఇట్టి సిగ్గు భయాదులను వెలిబుచ్చు బిడ్డలు క్రొత్త పరిసరములకు, క్రొత్త పరిస్థితులకు తగినట్లుగా ప్రవర్తించు శక్తి త్వరగా అలవరచుకొన జాలరు. రెండవ రకం పిల్లల ప్రవర్తన భిన్నంగా వుంటుంది. అపరిచితులు, అపరిచిత స్థలాలంటే వీరికి, సిగ్గు, భయముండదు. అందుచేతనే ఈ రకం బిడ్డలు ఇరుగు పొరిగిళ్లకు వెళ్లి, ఆడుకోటానికెంతో ఉల్లాసము ఉత్సాహమును వెలిబుచ్చుతారు. ఇట్టి బిడ్డలు, క్రొత్త పరిసర పరిస్థితుల కనుగుణ్యంగా ప్రవర్తించు శక్తిని త్వరగా అలవరచు కొంటారు. ఇట్టి భిన్న ప్రవర్తనలకు ముఖ్య కారణము బిడ్డ పెరుగుతున్న కుటుంబ పరిసర పరిస్థితులే అని చెప్పక తప్పదు. కాబట్టి తల్లి దండ్రులు, తమబంధు మిత్రులతో, ఇరుగు పొరుగు వారితో కలసి మెలసి వుండుట, విందు వినోదములలో తఱచుగా పాల్గొనుట, సంస్కృతి, సహవాసము, సానుభూతి సహకారములతో గూడిన వాతావరణమును కల్పించుట, మున్నగు విషయములకు గమన మిచ్చుట ఎంతయినా అవసరమన్న మాట. ఇంత మాత్రమేకాదు, తల్లి తన ఈ ఈడు బిడ్డ యొక్క చిత్తవృత్తిని పరిశీలించుచూ దాని సామాజిక ప్రవర్తన పెంపొందుట కవశ్యకమైన సుశిక్షణ ఇవ్వాలి. ఏలాగంటే :—

తమ, ఇంటివద్ద తప్ప మరెక్కడ కాని ఆడనొల్లని బిడ్డల విషయం మొదట ఆలోచిద్దాము. తల్లి ఇరుగు పొరుగు బిడ్డలను ఇంటికి రప్పించి తన బిడ్డను ఉల్లాసంగా వారితో కలసి ఆడుకొనునట్టి అవకాశమును కల్పించాలి. దీనితోపాటు, పై పిల్లలతో కలిసి క్రొత్తచోట్లకు, ఇతరుల ఇళ్లకు, అనగా...పురఉద్యానవనములు, బాలక్రీడాస్థలములు, బంధుమిత్రులు, ఇరుగు పొరుగువారి ఇండ్లు మొదలగు చోట్లకు వెళ్లి ఆడుకొనునట్టి అవకాశములను కల్పించాలి; బిడ్డ తన ఈడువారితో మాత్రమేగాక తనకన్న పెద్ద పిల్లలతో—అనగా—నాలుగైదేళ్ల ఈడువారితో కలసి ఆడుకొనునట్టి సదుపాయములను కల్పించాలి.

ఇంతేకాదు. ఈ బిడ్డకున్న మరొక లక్షణము తెలుసుకొనుట అత్యవశ్యకము. ఈ బిడ్డ (తన ఇంటివద్ద తప్ప మరెచటకాని ఆడ నొల్లని బిడ్డ) సామాన్యంగా, తన ఆట సామగ్రితో ఇతర బిడ్డలను ఆడుకోనివ్వదు; తనకత్యంత ఇష్టమైన క్రొత్త పిడతలు, బొమ్మలను అసలే తాక నివ్వదు. ఇట్టి లక్షణమును గుర్తించి తల్లి ఇరుగుపొరుగు బిడ్డలు రాకముందే తన బిడ్డ కిష్టమైన ఆట వస్తువులను కొంత కాలం మాత్రం దాచి వుంచాలి. ఆ విధంగా చేసినచో తన బిడ్డ తనకంత ఇష్టం లేని ఆటసామగ్రితో ఇతర బిడ్డలతో ఆడుటకు అంగీకరించుతుంది; తను కూడ వారితో కలసి కొంత సేపు ఆడుకొంటుంది; అటుపిదప తనకత్యంత మక్కువగల క్రొత్త పిడతలను, బొమ్మలను తన చెలి కాండ్రకు చూపెట్టాలన్న అతిశయ భావంచేత తీసుకవచ్చి చూపెట్టుతుంది; క్రమేణ వారితో కలసి క్రొత్తవాటితో ఆడుకొనుటకు అలవడుతుంది. ఏ కారణం చేతనైనా తన బిడ్డను తనకత్యంత ప్రియమైన ఆటవస్తువులను అసలే చూపించక పోయినచో వాటిని చూపెట్టు లాగున తల్లి అత్యంత చాకచక్యంతో సూచించాలి. ముఖ్యంగా ఇట్టి బిడ్డలను నర్సరీ స్కూళ్లకు పంపుట అత్యుత్తమము! అచట పరిసర పరిస్థితులు సుశిక్షణ ఫలితంగా ఈ బిడ్డకున్న బిడియము, భీతి సన్నగిల్లుతవి; అప్పుడప్పుడే తలసూపుతున్న అహం

భావం, అతిశయం మొక్కలోనే నశించిపోతవి; కష్ట నిష్ఠూరముల నెదుర్కొంటూ సహజమార్గమున తన వ్యక్తిత్వమును స్థిరపరచుకొంటుంది; వీటితోపాటు నలుగురితో కలిసి మెలసి ఆడుకోటం, అన్యోన్య అనురాగం, సహవాసం మున్నగునవిపట్టు బడుటేగాక, క్రొత్త పరిస్థితుల కనుగుణ్యంగా ప్రవర్తించుటను అలవరచుకొనుటకు అవకాశ మేర్పడుతుంది. అనగా—సంఘ జీవనమునకు పునాది ఏర్పడు తుందన్నమాట.

ఇక రెండవ రకం బిడ్డలను గురించి ఆలోచిద్దాము:— వీరు ఇంటివద్ద ఆడుకోటాని కిష్టపడరు; ఇరుగు పొరుగిళ్లకు, క్రొత్తచోట్లకు వెళ్లి ఆడుకొంటారు; ప్రొద్దస్తమానం బయటకెళ్లి, ఎక్కడో ఒకచోట ఆడుకోటాని కిష్టపడుతారు. ఇట్టి బిడ్డలు క్రొత్త పరిసరములకు, పరిస్థితులకు అనుగుణ్యంగా వర్తించుటను త్వరగా అలవరచు కొంటారు, కాని, కుటుంబ జీవనము, బంధుజన ప్రేమ పెంపొందించునట్టి అవకాశములను వీరికి కల్పించుట అవశ్యకము. తల్లి ఈ లక్షణముగల తన బిడ్డను ఇంటివద్ద సయితము, ఇతర పిల్లలతో పాటు, అన్నదమ్ములు, అప్పచెల్లెండ్రతో కలిసి ఆడుకొనునట్టి పరిస్థితులను—అనగా—అత్యంతాకర్షణీయమైన పరిస్థితులను కల్పించాలి:— ఉదా:— బిడ్డలు పాల్గొనునట్టి, విందు వినోదములు, తన బిడ్డ యొక్క జన్మదినోత్సవము, బొమ్మలకొలవు, ఆటపాటలు మున్నగునవి అన్నమాట; ఇంటిలో తన తల్లికి, తండ్రికి తక్కిన బంధు జనులకు చిన్నచిన్న పనులను చేస్తూ తోడ్పడటం మొదలైనవాటికి అవకాశములు కల్పించాలి. ఈ విధంగా తల్లి తెలివి తేటలతో ఈ రకం బిడ్డకు తోడ్పడినచో, తన బిడ్డ ఇంటా బయటా ఆయా పరిస్థితుల కనువగు ప్రవర్తనల వరచుకొంటూ కుటుంబ జీవనమునకూ, సంఘ జీవనమునకు సిద్ధపడుతుంది.

సాధారణంగా ఈ ఈడు బిడ్డలు (2 నుండి 3 ఏళ్లు దాక) తమ తల్లి దండ్రులలో ఎవరినో ఒకరిని మాత్రమే అధికంగా ప్రేమించునట్లు గోచరించుతుంది; తల్లినా, తండ్రినా అను విషయంలో ఒక్కొక్కరొక్కొక్క విధంగా వుంటారు; ఒకప్పుడొకరినీ మరొకప్పుడు ఇంకొకరినీ ఎక్కువగా ప్రేమించుట కలదు; కాని పై రెండు లక్షణములు తాత్కాలికమేను; పగలు ఒకరినీ, రాత్రి మరొకరినీ, లేదా, కొన్ని ఘంటల కాలం తల్లియందు, కొన్ని ఘంటలసేపు తండ్రియందు అధికానురాగం వెల్లిబుచ్చుట కలదు. మరుసటి రోజు, లేదా, కొంత సేపుకుతరువాత వారిలో మరొక విధంగా మార్పుకలుగుట పరిపాటి. అనగా—ఈ వయస్సు బిడ్డకు ఈ విషయంలోకూడ స్థిరత్వము ఏర్పడక డోలాయమానము గోచరించుతుంది. అయితే, ఆ పూట ఎవరిని ఎక్కువగ ప్రేమిస్తుందో వారియందు బిడ్డకు గురుత్వం ఏర్పడి, వారి సలహా సహాయములను పొందుటకు ఇష్టపడుతుంది. రాత్రులందు మూత్రవిసర్జన విషయంలోకాని, తనకు నిద్రవచ్చినప్పుడుకాని తఱచుగా తల్లి తన చెంత వుండి సహాయ పడాలని కోరుతుంది. కాని, ఒక్కొక్క సమయంలో తండ్రి కావాలని పట్టు బట్టుతుంది. ఈ విషయమును గురించి మన శాస్త్రజ్ఞులలో వివిధాభిప్రాయములు బయలుదేరినవి. ముఖ్యమైన కొన్నిటిని మాత్రము సంక్షిప్తంగా తెలిసికొనుట మంచిదనుకొంటాను.

తల్లిదండ్రుల పిల్లలమధ్య, పరస్పర ప్రేమ లింగ భేదమునుబట్టి పెంపొందునని కొందరు శిశుమనస్తత్వవేత్తల అభిప్రాయము. మరి కొందరు శిశుమనశ్శాస్త్రజ్ఞులు పై అభిప్రాయము ఖండించుతూ, బిడ్డ పుట్టి పెరుగునట్టి పరిసర పరిస్థితుల ప్రభావ ఫలితముగ, అనురాగ విషయంలో లింగభేదం కొందరు బిడ్డల విషయంలో కొంత కనిపించినను అది అస్వాభివికమనీ, అందరికీ ఈ సిద్ధాంతం అన్వయించదనీ ఉద్ఘాటించినారు. కొంత స్థూలంగా పరిశీలిద్దాము:—శిశువు జన్మించి నప్పటినుండి ఆరు ఏళ్లు ఈడు వరకు సామాన్యంగా, ఆడ బిడ్డ తన తండ్రినీ, మొగ బిడ్డ తల్లినీ అధికంగా ప్రేమిస్తారనీ, ఇది సహజ గుణమనీ, వీటికి సంబంధించిన మరెన్నో విషయములను, కొందరు శిశు మనస్తత్వ వేత్తలు సిద్ధాంతీకరించి యున్నారు.

ఇట్టి సిద్ధాంతం పొరపాటు. బిడ్డ చుట్టునున్న సన్నివేశ సందర్భములు సరియైనవి కానప్పుడే ఇట్టి విచిత్ర గుణం (అస్వాభావికమైన పెడదారి బట్టిన చిత్తవృత్తి) తాత్కాలికంగా కొందరు బిడ్డలయందే మాత్రం గోచరించవచ్చుననీ,

అందరు బిడ్డలయందు ఇట్టి చిత్తవృత్తి ఉండదు అనీ ఉద్ఘాటించారు—తండ్రి ఉదయం నుండి సాయంకాలంవరకు ఇంటివద్ద వుండడు; తన వ్యవహారములను ముగించుకొని సాయంకాలం తండ్రి ఇంటికి రాగానే బిడ్డను (ఆడ మొగ వివక్షత లేకుండ) చేరదీసి, వాహ్యాళికో, వింత వినోదములను తిలకించుటకో తీసుకపోతాడు; లేదా బిడ్డతో ఆడు కుంటాడు; సాధారణంగా తల్లి తన గృహ కృత్యాలలో మునిగిపోయి వుంటుంది. ఇంతే కాదు. వుదయం నుండి తండ్రిని చూడకపోవుటచే అతనియందు కొంత క్రొత్తదనం బిడ్డకు కనిపించుతుంది; ఇట్టులే మరెన్నో కారణములచేత బిడ్డ తండ్రిచెంత నున్న కాలంలో అధికంగా ప్రేమ వెలిబుచ్చుతుంది. కాని, ఇట్టివాటికి వ్యతిరేక పరిస్థితులలో—అనగా—వ్యవహార ప్రపంచమున పనిచేసి, అలసి వచ్చుట చేతనో, లేక కష్ట నిష్ఠూరముల వలన ఏర్పడిన హృదయ బాధ చేతనో తండ్రి ఇంటికి వచ్చినపుడు విసుకు, చీకాకు చూపించవచ్చును. అట్టి సందర్భములలో బిడ్డడు తండ్రితో ఆహ్లాదంగా, స్వేచ్ఛగా ఆడుకోక, భయపడవచ్చును. తల్లి తన్ను అనుక్షణం ఆదరించుతూ అనురాగం చూబెట్టుటచేత ఆమెను ఎక్కువగా ప్రేమించవచ్చును. లేదా, కుటుంబంలో దారిద్ర్యం మున్నగు బాధలవల్ల తల్లి తన సహజ సహన శక్తిని తాత్కాలికంగా గోలుపోయి చీదరించు కొన్నచో తాత్కాలికంగా బిడ్డ తల్లిని చూచి భయపడవచ్చును. లేదా, కొన్ని కుటుంబములలో నున్న అజ్ఞానం, ఐశ్వర్య మదాంధము, స్త్రీలయందు నైచ్యభావము, పురుషులయందు ఉత్కృష్ట భావము, మున్నగు వాటితో గూడిన వాతావరణములో పెరుగు నట్టి బిడ్డలు మొగ, ఆడ వివక్షతలేక తల్లిని ఏవగించుకోటం, తండ్రిని పూజ్యభావంతో ప్రేమించటం తటస్థించ వచ్చును. కుటుంబ పోషణకు సరిపోవునంత ద్రవ్య ఆధారముండి (ఉద్యోగంలేక ఏదో ఒక వృత్తి వలన సంపాదించుకొను అవకాశము) చక్కని సంస్కృతి—అనగా, విద్య విజ్ఞానాలు, సంగీత సాహిత్యాలు, పరస్పర ప్రేమ, సత్సహవాసము, సానుభూతి మొదలగు పరిస్థితి వాతావరణములమధ్య పెరుగునట్టి బిడ్డలలో సహజమైన అనురాగము, సత్ప్రవర్తన మొదలగునవి నిరాటంకంగా అభివృద్ధి చెందుతవి. అష్టైశ్వర్యమున్నప్పటికీ, సంస్కృతికీ, అన్యోన్య రాగములకు, తావులేని కుటుంబములలో పెరుగు బిడ్డలలో అస్వాభావికమైన వాంఛలు, అవకతవకలగా నుండు అనురాగము మానసిక వ్యాధులు మున్నగునవి గోచరించును. అసలే అన్నానికే మలమల లాడి పోతూ, అష్ట దరిద్రము ననుభవించుచున్న కుటుంబములో పుట్టి పెరుగు బిడ్డలకు మరెన్నో విధములయిన అస్వాభావిక వాంఛలు, దైహిక మానసిక వ్యాధులు సంక్రమించ వచ్చును. కాబట్టి ఇట్టి విచిత్రమైన—అనగా—అస్వాభావికమైన ప్రవర్తనలు జన్మతో పుట్టిన సహజ గుణములనుటకన్న, బిడ్డ పెరుగు పరిసర పరిస్థితుల ఫలితముగ పెడదారి బట్టిన ప్రవర్తలనుట సమంజసము. అనేక సుగుణ దుర్గుణములకు, సత్ప్రవర్తన దుష్ప్రవర్తనలకు, సక్రమ చిత్తవృత్తులకూ, పెడదారిని బట్టిన చిత్తవృత్తులకూ, వివిధ మానసిక రోగములకూ బిడ్డ పుట్టి పెరుగు తుండే సమాజ, కుటుంబములయొక్క పరిసర పరిస్థితులే మూలకారణములనీ, సామాజిక ప్రవర్తన అనేది బిడ్డకు ఆరు ఏళ్లు నిండునప్పటికే చాలవరకు పట్టుబడిపోతుందనీ మరికొందరు మనస్తత్వవేత్తలు అనేక ఏండ్ల పర్యంతము బహువిధములగ పరిశోధించి సిద్ధాంతీకరించి యున్నారు.

ఇందువలన తేలినదేమంటే, బిడ్డ సంఘజీవి. ఆడ, మొగ అను వివక్షతలేక సక్రమ మార్గమున సర్వతోముఖాభివృద్ధి చెందుటకు అనువగు సంఘ కుటుంబ పరిసర పరిస్థితులు—అనగా, ఒక వైపు, అష్టైశ్వర్యము, మరొకచెంప అష్ట దరిద్రమునకూ, ఉత్కృష్టత నైచ్య భావములకూ, అవిద్య, అజ్ఞానములకూ తావు లేనట్టిదియు, సమస్త ప్రజలకు జీవిత పోషణకు విద్యా విజ్ఞానములకు సదవకాశములూ, బంధు మిత్ర ప్రేమ, సత్సహవాసము, సానుభూతి, సహకారములు, విరాజిల్లునట్టి సమాజ, కుటుంబ పరిసర పరిస్థితులు అవశ్యకము అని వీరి సిద్ధాంతము. అట్టి పరిస్థితులు ప్రస్తుతం అందరికీ అందుబాటులో లేవు; నిజమే. కాని, తల్లిదండ్రులు, ఉపాధ్యాయులు, ఇట్టి సర్వోత్కృష్టమైన, శాస్త్రీయమైన సిద్ధాంతములను, అనుభవ జ్ఞానమునూ, కొంతయైనను తెలిసికొని తమకు సాధ్యమైనంత వరకు తమ బిడ్డల సక్రమ వికాసమునకు కృషి సల్పుట అత్యవశ్యకము కదా!

ఆంధ్ర రాష్ట్ర కస్తూరిబా సేవా కేంద్రము

రాజు పాలెము

సాయంత్రము 4-30 గంటలకు కేంద్ర పాఠశాలలో శ్రీమతి ఆదుర్తి భాస్కరమ్మగారి అధ్యక్షతను స్త్రీ సమాజము తెరువబడినది. ఆమె అధ్యక్షోపన్యాసములో ఇట్లు చెప్పిరి :-

సమాజము అనగా పదిమంది ఒకచోటు పోగవుట. సామాన్యముగా చాలామంది స్త్రీలు చెరువులవద్దను, బావుల వద్దను పోగవుదురు. అచ్చట వ్యర్థముగా కాలయాపనము చేయుదురు. స్త్రీ సమాజపు ఉద్దేశ మేమనగా స్త్రీలందరునూ ఒకచోట కూడి తమ తమ అభిప్రాయాలను ఒకరిలో ఒకరు తెలియజేసుకొని సంఘములోనున్న లోటుపాట్లను, అవసరాలను తీర్చుకొనుటకును, సంఘమును విజ్ఞాన వంతముగా చేయుటకును ప్రయత్నము చేయవలెను."

స్త్రీలయొక్క శక్తిని గురించి చెప్పుచు పురుషులకంటెను స్త్రీలలో అధిక శక్తి గలందుకు మన దేశములో గల గొప్ప గొప్ప స్త్రీలను గురించియు, మళయాళ దేశపు స్త్రీలను గురించియు ఉదాహరణముగా చెప్పిరి.

"స్త్రీలే పురుషులకు తల్లులు. పురుషులకు చక్కని శిక్షణ ఇవ్వగలవారు స్త్రీలే కనుక స్త్రీలు విద్యావంతులై యుండవలెను. అట్లయిన వారు ఓటింగు హక్కును కూడా తెలుసుకోగలరు. గనుక అన్ని విషయములు తెలిసికొనుటకు ముఖ్యముగా ప్రతి స్త్రీయు అక్షర జ్ఞానము కలిగి యుండవలెను." అని చెప్పిరి.

తరువాత గ్రామీణప్రజలకు పరిశుభ్రమును గురించియు (అనగా) పాకీదొడ్లు కట్టుకొనవలయు ననియు స్త్రీ సమాజమువారు పట్టుదలతో పని చేసిన, ప్రతి కార్యమును అవలీలగా సాధింప గలరనియు చెప్పిరి. ఇదేకాక తల్లులు చదువుకొన్నచో పిల్లలలో కూడా ప్రేమ, త్యాగం, శుభ్రం మొదలైనవి నేర్పగలరనియు, అంటువ్యాధులు మొదలగు వాటికి గల కొన్ని కారణములు చెప్పుచు అన్నిటిని స్త్రీ సమాజమువారు నిర్మూలించాలనియూ చెప్పిరి.

"కులమత భేదాలను గురించి చెప్పుచు బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్ర అనే నాలుగే జాతులు. బ్రాహ్మణేతరులందరును వారిలో వారు కలియరుగాని, బ్రాహ్మణులపై దాడి సల్పుచున్నారు. వారిలో వారు ఎంతవరకు సంబంధ బాంధవ్యాలు కల్పించుకొంటున్నారో అనే విషయం ఆలోచించిననాడు ఈ సమస్యే రాదు. ఇటువంటి విషయాచరణే సమాజ ఏర్పాట్లయొక్క వుద్దేశము." అని తెల్పిరి.

స్త్రీ సమాజమునకు అధ్యక్షులుగా శ్రీమతి కోసూరి రామచంద్రంగారు, కార్యదర్శి శ్రీమతి కోసూరి అగ్రవాలమ్మగారు, సహాయ కార్యదర్శి శ్రీమతి పెన్మత్స సూరమ్మగారు, ఇంకను 15 మంది స్త్రీలు సభ్యురాండ్రుగా చేరిరి. కేంద్ర కార్యకర్తలలో ఒకరైన శ్రీమతి సుసర్ల సావిత్రిగారు, గ్రామస్థుల తరపున శ్రీమతి ఆదుర్తి భాస్కరమ్మగారికి ధన్యవాదములర్పించిరి. సీతానగరం కస్తూరిబా గ్రామసేవికా శిక్షణ కేంద్రపు విద్యార్థినులచే బాపూజీ బుర్రకథ చెప్పించబడినది. సాయంకాల ప్రార్థన, జనగణ గీతముతో సభ ముగిసినది.

ఈ సమావేశమునకు క. గ్రా. సే. శి. కేం. సీతానగరము సంచాలికగారు శ్రీమతి దిగుమర్తి బుచ్చి కృష్ణమ్మగారును, ఆంధ్ర రాష్ట్ర కస్తూరిబా గాంధీ జాతీయ స్మారక నిధి ఆర్గనైజరుగారు శ్రీమతి ఆర్. సామ్రాజ్యంగారును విచ్చేసిరి.

అక్క ఋణం

*** శ్రీపాద గాయత్రి ***

ఆ రోజు రాత్రి శశికళకు నిద్రపట్టలేదు. "తల్లి దండ్రులు లేని నిన్ను పెంచి, పెద్దచేసి, విద్యాబుద్ధులు చెప్పించిన నీ అక్కకి జరిగిన అన్యాయానికి ప్రతీకారం చేసి, ఆమె ఋణం తీర్చుకో." అనే ఉమ మాటలు శశి చెవుల్లో రింగు మంటున్నాయి. శశికి కర్తవ్యం తోచటం లేదు. "చూడు శశీ! లోకంలో ఎందరో స్త్రీలు మగవారి దౌర్జన్యాలకి ఆహుతియై పోతున్నారు. ఆది నుంచీ ఉగ్గుపాలతో మన భారత దేశ స్త్రీలకు పతే దైవమని, సహనమే భూషణమని, నేర్పబడింది. ఆడదంటే ఆట వస్తువుగానూ, మగవారు తమ ఆనందం కొరకు ఉపయోగించుకొనే కీలుబొమ్మగానూ తలచబడింది. ఇతర దేశాల్లో స్త్రీలు మనలాగే ఉంటారా? ఏమైనా సరే శశీ! నువ్వు ఒప్పుకోకు......మీ బావ నెదిరించి నీవు చెయ్యగలదేమీ లేదంటావా? నిజమే. ద్రోహి, నీకు వివాహం కాకూడదనే ఉద్దేశంతో నీ శీలం చెడిందనీ, నీవు పతితవనీ లోకంలో చాటేడు. గ్రుడ్డిలోకం నమ్మింది. కానీ, శశీ! నీ డబ్బు కోసమే సుమా, నీ అక్కని చంపి నీ బావ నిన్ను పెండ్లాడ గోరుతుంట. రేపు నీ కన్న డబ్బున్నది కనిపిస్తే, నీకూ నీ అక్కగతే. డబ్బు కోసం తన లోని మానవత్వాన్ని పూర్తిగా చంపేసు కొన్నాడు నీ బావ. ఇటువంటి బావను కట్టుకొని నువ్వేం సుఖ పడు తావు? నీ కర్తవ్యం నెరవేర్చి నీ అక్క ఋణం తీర్చుకో" అనే ఉమ మాటలు ఇంకొకసారి రింగు మన్నాయి. తన ప్రాణం పోయినా సరే బావని పెండ్లాడ కూడదనుకుంది. తన బావ దౌర్జన్యాన్ని ప్రతిఘటించి తన అక్క ఋణం తీర్చుకోవాలని నిశ్చయించుకుంది శశి.

శశి కళ, సుశీలా అక్క చెల్లెళ్ళు. శశి పది నెలల పిల్ల అయి వుండగానే ఆమె తండ్రి పరలోకానికి వేంచేసేడు. చనిపోయేటప్పుడు తన 200 ల ఎకరాల ఆస్తిని, 100 ఎకరాలు తన భార్య పేరా, మిగిలిన 100 ఎకరాలలో చెరి 50 ఎకరాలూ 5 ఏళ్ళ కూతురు సుశీలకీ, పది నెలల పసిగ్రుడ్డు శశికీ వ్రాసేడు.

తల్లి సుశీలను 14వ ఏట ప్రభాకర్‌కిచ్చి పెండ్లి చేసింది. శశికి 11వ ఏడురాగానే ఒకరోజు తల్లి హటాత్తుగా మరణించింది. తల్లి 100 ఎకరాలూ కూడా పెళ్ళి కాని శశికే వచ్చింది. ఆమెకూ, ఆమె ఆస్తికీ ప్రభాకరే గార్డియనైయ్యాడు.

శశి చాలా చక్కనిది. చక్కగా చదువు కొంటూంది. ఆమెకి లోకంలో తన అక్క తప్ప ఎవ్వరూ లేరు. అక్కే ఆమె ప్రపంచం.

శశిని, సుశీల కంటికి రెప్పల్లే కాచేది. రెండు సంవత్సరాల తన బిడ్డ మంజూతో సమంగా ప్రేమించేది. తన తల్లి, చెల్లెలిని తన చేతులలో పెట్టి కళ్ళుమూసుకుంది. ఆమెను పెంచి, పెద్ద చేసి పెండ్లి చేసే బాధ్యత తన మీద వుంది. ఆమె రూపానికీ, గుణాలకీ తగిన వరుణ్ణి ఆమెకు కూర్చవలెనని సుశీల తలపోసేది.

ప్రభాకర్ విద్యావంతుడైనా చిన్నప్పటినుంచీ దారిద్ర్యంలో పెరగడంవల్ల సంకుచిత భావాల నలవర్చుకున్నాడు. అతనికి డబ్బంటే అమితప్రేమ. డబ్బు కోసం ఎటువంటి పనికైనా ఒడంబడే రకం. తన మరదలకి 150 ఎకరాల ఆస్తి సంక్రమించడం ప్రభాకర్‌కి కన్నుకుట్టింది. కానీ ఏమి చెయ్యగలడు. ఒకసారి ఈ విషయం తన భార్యతో అంటే ఆమె అతన్ని అసహ్యంగానూ, క్రోధంగానూ చూచింది.

ఒకనాడు సుశీల ప్రభాకర్‌తో శశి పెళ్ళి విషయం ఎత్తింది. ప్రభాకర్ కలవరపడ్డాడు. శశి ఆస్తి అంతా ఇంకొకరికి పోవలసిన దేనా? కొంతసేపూరకున్నాడు. సుశీల అతని ఖంగారు చూచి చిన్నప్పటినుంచీ పెంచిన మమకారమనుకుంది. వెంటనే "అలా ఖంగారు పడితే ఎలాగండీ? ఎంతైనా ఆడపిల్ల పై వారింటికి పోవలసినదే. ఎదిగిన పిల్లను ఎన్నాళ్ళు పెళ్ళి చెయ్యకుండా వుంచుకొనేదీ? మా అమ్మ దాన్ని మన చేతులలో వుంచి పోయింది. దానికి పెళ్ళి చేసే బాధ్యత మన మీద వుంది." అంది. ప్రభాకర్ వెంటనే తేరుకుని "సుశీలా! శశి అంటే సామాన్యురాలా? 150 ఎకరాల భూస్వామిని. ఆమెను

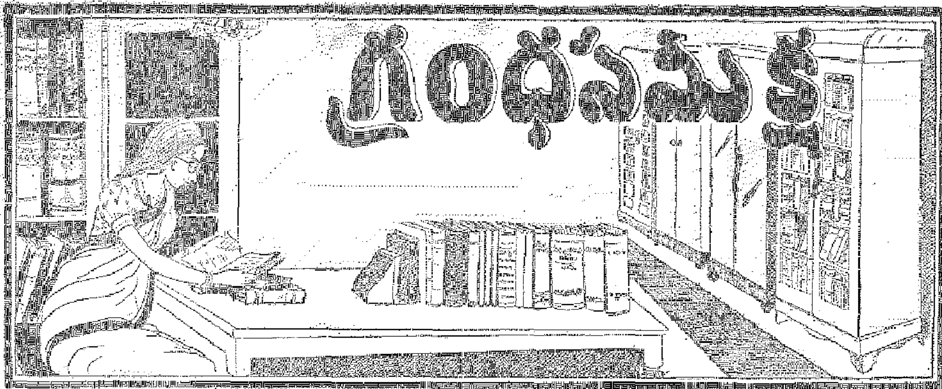
పెండ్లాడిన వాడెంత అదృష్టవంతుడో? అంత డబ్బు పై వానికి పోవలసినదేనా? వీల్లేదు. శశిని నేనే పెండ్లాడుతాను." అన్నాడు. సుశీల నివ్వెర పడింది. లోకంలో డబ్బే ప్రధానమా? నీతీ నియమం లేదూ? అనిపించింది. "అదేమిటీ? దానిజీవితం డబ్బుకోసం నాశనం చేస్తారా? ఏమైనా సరే మీరు దాన్ని పెండ్లాడ డానికి వీల్లేదు." అంది. ప్రభాకర్ కోపంగా, "ఏఁ. ఎందుకువీల్లేదూ? శశిని నేనే పెండ్లాడుతాను. పెండ్లాడి తీరుతాను. అప్పుడు 200ల ఎకరాలూ మనకే దక్కుతుంది." అంటూ బయటకి వెళ్ళి పోయాడు. అది మొదలు శశిని వివాహమాడడానికి ఒప్పుకోమని సుశీలని రహస్యంగా బాధించేవాడు.

ఒకనాడీ విషయమై భార్యా భర్తలకి పెద్ద ఘర్షణ జరిగింది. "వీల్లేదు. మీరు శశిని వివాహమాడ లేరు." అని అంటున్న సుశీల గొంతు ప్రక్క గదిలోని శశికి వినబడింది. ఆమె ఆశ్చర్య పోయింది. "ఏమైనా సరే. 150 ఎకరాలు పైకి పోనివ్వను. శశిని నేనే వివాహ మాడుతాను." అనే బావ కేకలు కూడా వినబడ్డాయి. శశి ఖంగారు పడింది. తన బావ డబ్బు కోసం తన్ని వివాహమాడ గోరుతున్నాడా? ఆమెకి బావంటే ఎక్కడలేని అసహ్యం పుట్టుకొచ్చింది. మళ్ళీ సుశీల అరపులు వినిపించేయి "ఒప్పుకోను, ఇప్పుడే శశితో మీ కుతంత్రం చెప్పేస్తాను. మా మేనమామ దగ్గరకు పంపుతాను. డబ్బు కోసం ఆమె జీవితాన్ని నాశనం చెయ్యకండి. నా చెల్లెల్నే నాకు సవతిగా తెచ్చి నా కడుపులో చిచ్చు పెట్టకండి. ఏమైనా సరే. నా కంఠంలో ప్రాణముండగా ఈ పని జరగనివ్వను." ఆమె గొంతు వొణుకుతోంది. "ఒప్పుకోవూ? నీ కంఠంలో ప్రాణముండగా ఒప్పుకోవు కదూ? పోనీ అది తీసేస్తే ఒప్పుకుంటావా?" అంటూ ప్రభాకర్ ఆమె లెంపమీద బలం కొద్దీ కొట్టేడు. దాంతో సుశీల వెనక్కి పడిపోయింది. ఆమె కళ్ళు పచ్చ బడ్డాయి. సుశీల "ఒప్పుకోను, ఒప్పుకోను." అని ఏడుస్తూ లేవబోయింది. ప్రభాకర్ ఆమెని క్రింద పడేసి, ఏ చేతులతో ఆమె మెడలో పవిత్రమైన మంగళ సూత్రం కట్టేడో ఆ చేతులతోనే ఆమె మెడను "ఇప్పుడొప్పుకో. నీ బలమింతే, నువ్వు చెయ్యగలదింతే, చావు, చావు," అంటూ గట్టిగా నులిపేసేడు. సుశీల "కెవ్వు" మని ఆఖరిసారి గట్టిగా అరిచింది. ఆ అఱపుకి బంగళా అంతా ప్రతిధ్వనించింది. శశి హడలి పోయి ఆ గదివైపు పరిగెత్తింది. తన బావ రాక్షసుడిలాగ చనిపోయిన అక్క ప్రక్కనే నిలబడివున్న దృశ్యం చూచి గట్టిగా అరచి వీధులోకి పరిగెత్త బోయింది. వెంటనే ప్రభాకర్ ఆమెను జబ్బ పట్టుకొని వెనక్కి ఈడ్చి గదులోకి త్రోసి గడియ పెట్టేడు. అది మొదలు ప్రభాకర్ శశిని తన్ను పెండ్లాడమని నిర్బంధించేవాడు. నయాన్న, భయాన్న చెప్పిచూచేడు. లాభం లేకపోయింది. ఆఖరికి నెమ్మదిగానే మంచి మాటలతో వశపరచుకోవాలని తలచేడు.

ఉమ ఈ సంఘటన జరిగినప్పుడావూళ్ళోలేదు. ఉమా, శశీ ప్రాణ స్నేహితులు. శశి బంగళా ప్రక్కనే ఉమ ఇల్లు. చిన్న తనంనుంచీ ఒకే కంచంలో తినీ, ఒకే మంచం మీద నిద్రించేవారు. ఉమ సుశీలను "పెద్ద వదినా" అనీ, ప్రభాకర్ని "అన్నయ్యా" అనీ పిలిచేది. ఆమె ప్రభాకర్ లోని దుర్గుణాలు గ్రహించీ కూడా పైకేమీ అనేది కాదు. ఉమ వచ్చేసరికి గ్రామం అట్టుడికినట్లుడికిపోతోంది. ఆమె ఊళ్లో అడుగు పెట్టగానే "శశి మంచిది కాదనీ, శశీ ప్రభాకర్ల ప్రవర్తన సహించలేక సుశీల ఆత్మహత్య చేసుకొందనీ, శశి తన బావని పెండ్లాడుతుందనీ తెలిసింది. ఆమె కలవరపడింది. శశి అలాంటిది కాదే. అమె నమ్మలేదు. తల్లివలన నిజం తెలుసుకుని ఆమె ఆశ్చర్యపోయింది. దుష్టుడైన ప్రభాకర్ బారినుండి శశిని తప్పించాలనుకుంది. ఒక రోజంతా ఆలోచనతో గడిపింది. మర్నాడు ప్రభాకర్ దగ్గరకు వెళ్ళి "అన్నయ్యా! శశికి నేను చెప్తాను. ఆమె నిన్ను వివాహ మాడడానికి ఒప్పుకునేటట్లు చేస్తాను." అంది. ప్రభాకర్ సంతోషంతో ఒప్పుకున్నాడు.

శశి ఉమని కౌగలించుకొని భోరున ఏడ్చింది. ఉమకి కూడా చిక్కి శల్యమైవున్న శశిని చూడగనే పట్టరాని దుఃఖం వచ్చింది. శశి సంగతంతా చెప్పింది. ఉమ శశికి కర్తవ్యాన్ని ఉపదేశించి ధైర్యంగా నిలబడమని ప్రోత్సహించింది. ఆమె ఉపదేశమే శశి చెవుల్లో గింగురు మంటూంది. శశికి ఎటూ పాలుపోక కొంతసేపు గదిలోనే అటూ ఇటూ

(తరువాయి 56-వ పేజీలో)

పాలతరగలు

1వ భాగము

రచయిత: శ్రీ కోట శ్రీరాములు.

ప్రచురణ: ప్రకృతి కార్యాలయ ట్రస్టు, బెజవాడ.

వెల రు. 2 లు.

ఒక కథ వ్రాస్తే అది మన నిత్య జీవితాన్ని ప్రతిబింబించే టట్లుండాలి. అది మన సంఘంలోని సంఘటనలను చిత్రించి లోటుపాటులను సరిదిద్దుకోవడానికి మార్గాన్ని చూపించాలి. సంఘ వ్యవస్థను బాగా అర్థంచేసుకుని, సామాన్యుని కర్థ మయ్యేటట్లు కథారూపంగా వ్రాసి, సంఘంలోని దురలవా ట్లను బయట పెట్టాలి, నివారణోపాయాన్ని సూచించాలి కూడా. అట్టి కథలకు ఒక ప్రత్యేకత ఉంటుంది. అలా వ్రాయడం అంత సులువైన పని కాదు.

"పాలతరగలు" కథలు చదువుతుంటే అచ్చంగా ఈ పద్ధతిలోనే శ్రీ కోట శ్రీరాములుగారు వ్రాశారని తోస్తుంది.

ఈ "పాలతరగలు" మొత్తం 12 కథలున్న సంపుటి. ప్రతీ కథ వేర్వేరు అంశంపై వ్రాయబడింది.

ఈ పుస్తకంలోని కథల్లో, సామాన్య కుటుంబాల్లో ఉండే దురలవాట్లను, దినదినమూ జరిగే సంఘటల్ని ఆచార వ్యవహారాలను, కథకుడు బాగుగా తెలియజేశారు. కొన్ని కొన్ని కథలు చదువుతుంటే పల్లెటూరి జీవితాలు కళ్లకు గట్టినట్లుంటుంది. కథల్లో మధ్య తరగతి కుటుంబాల్లోని పిల్లల పెళ్లిళ్లకు చేసే ప్రయత్నాలు, సంభాషణలు చాలా సహజంగా చిత్రింపబడ్డాయి.

కథలన్నీ చదువుతూంటే నిజంగా జరిగిన సంఘటన లేమో అనిపిస్తుంది.

"ఈ కథల్లో, నాటికీ నేంటికీ మన సంఘంలో ఉన్న అనేక దురలవాట్లను గూర్చి వ్రాసిన కథలు. అట్టి మాట్లా డితే ఏ కుటుంబంలోనో ఒకకుటుంబంలో... ఎక్కు వగా బ్రాహ్మణ కుటుంబాలలో ఉన్న పిచ్చి వేషాలను గురించి వ్రాయటం," అని శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ గారు తమ తొలిపలుకుల్లో చాలా సవ్యంగా తెలియ జేశారు. "నెత్తురు కూడు" అనే కథలో, తుచ్ఛ జిహ్వా కోసం నోరులేని జంతువుని చంపడంవల్ల ఎంత దోషమో గ్రంథకర్త నిరూపించారు.

పతివ్రతా తిలకమైన ఒక సామాన్య కుటుంబంలోని స్త్రీ అవనీతిపరుడు, క్రూరుడు అయిన భర్తయొక్కయు, తన కష్టాలు అర్థంచేసుకోలేని తల్లిదండ్రులయొక్కయు మధ్య— ఏ విధంగా అంతులేని బాధ పడి అసువులు బాసిందో "పెనిమిటా—పిశాచమా?" అనే కథలో బాగా వ్రాశారు.

విద్యావంతుడు, రూపవంతుడైన భర్త హృదయం తెలుసుకో లేక అతనెప్పుడూ తనతోనే—అతని తల్లి దండ్రు లేమైనాసరే—సుఖంగా ఉండాలని కోరే ఒక గొప్ప ఇంటి యువతియొక్క స్వభావాన్ని అతి సమర్థతతో "ఇల్లరికం" అనే కథలో తెలియజేశారు. ఈ కథ అన్ని కథలకంటే స్వభావసిద్ధంగాను, రమ్యంగానూ ఉంది. నాయిక చంద్రిక పాత్ర బాగా చిత్రించగల్గారు.

తక్కిన కథలుకూడ ఒక్కసారి చదువుకోవడానికి పనికి వస్తాయి.

గ్రంథకర్త రచనాశైలి అతి సులభంగా ఉంది. కాని మాధుర్యం లోపించింది. అయినప్పటికి, కథలను అనవసరంగా

పొడిగించలేరు. కొన్నిచోట్ల పొడిగించవలసి వచ్చినా, అతుకుల బొంతగా లేక "కంటిన్యూటీ" ఉంచగల్గారు.

కొన్నికొన్ని కథల్లో రసవత్తర ఘట్టాలున్నాయి. అవి మళ్లీమళ్లీ చదవాలనిపిస్తుంది. కథల్లో పాత్ర పోషణ చాలా బాగుంది. పల్లెటూరి జీవితాన్ని బాగా పరికించి, కథల్లో శ్రీరాములుగారు ఇరికించగల్గారు.

"పాల తరగలు" తేలిగ్గా కాలక్షేపానికి చదువుకోవడానికి బాగా పనికొస్తుంది. వెల కూడ పుస్తకంలోని సరుకుకు తగినట్టుంది.

* * *

సూర్య నమస్కారములు

రచయిత: శ్రీ కందాళ వెంకటాచార్యులు:
ప్రకాశకులు: గుప్త విద్యామండలి, విజయవాడ.
మూల్యము. అణాలు 8.

ఒక జాతి వృద్ధి పొందాలంటే, ఆ జాతి ప్రజల్లో శారీరక, మానసిక శక్తులు పెంపొందాలి. ఆ శక్తుల కోసం ప్రతీ పురుషునకూ, స్త్రీకీ దేహ పరిశ్రమ అవసరం.

పది అధ్యాయములుగల ఈ చిన్ని పొత్తములో, శ్రీ కందాళ వెంకటాచార్యులుగారు సూర్య నమస్కారముల ఆవశ్యకతను, వాటినెట్లు చేయవలసినదో చక్కగా విపులీకరించి వ్రాశారు. ప్రతీ అభ్యాసానికి తగిన రీతిగా బొమ్మలు కూడా గీయబడ్డాయి.

దేహ పరిశ్రమయందు శ్రద్ధగల వారందరికీ ఈ పుస్తకం ఉపయోగిస్తుంది. వెల కూడా అందరికీ అందు బాట్లో ఉంది.

* *

హితకారిణి సమాజము

వార్షిక నివేదిక

రాజమహేంద్రవరంలో, కీ|| శే|| శ్రీ కందుకూరి వీరేశలింగంగారిచే స్థాపించబడిన హితకారిణీ సమాజము యొక్క వార్షిక నివేదికల (1948—49 & 49—50) పుస్తకం మా కార్యాలయానికి చేరింది. సమాజ నిబంధనలు, కార్య నిర్వాహకుల యొక్కయు, సభ్యుల యొక్కయు పేర్లు, ఆదాయ వ్యయముల పట్టీయున్ను, ఈ నివేదికల పొత్తములో జత పర్చబడింది.

—గిడుగు లక్ష్మీకాంతమ్మ

(54వ పేజీ తరువాయి)

తిరిగింది. బావ దౌర్జన్యాన్ని సహించి అతన్ని పెండ్లాడడమా? చాలసేపు దీర్ఘంగా ఆలోచించింది. శశిచెవుల్లో "డబ్బుకోసం దాని జీవితాన్ని నాశనం చెయ్యకండి. నా కంఠంలో ప్రాణముండగా ఈ అన్యాయం జరగ నివ్వను" అనే అక్కమాటలు ఒక్కసారి మ్రోగేయి. అక్క చేతుల్లో తనని అప్ప చెప్పుతూ, కన్నీరు నింపుతున్న తన తల్లి దీన వదనం కళ్ళకి కట్టినట్లైంది. "శశీ! ఈ అన్యాయాన్ని ఎదిరించు. అప్పుడే నా ఆత్మకి శాంతి లభిస్తుంది," అని అక్క అంటున్నట్లు వినపించింది. శశిలో ఉద్రేకం ఉరకలెత్తింది. తన కర్తవ్యం నెరవేర్చుకోడానికి సిద్ధపడింది.

నవ్వు ముఖంతో గదిలోకి వస్తున్న శశిని ప్రభాకర్ చూచి, ఉమ సామర్థ్యాన్ని మెచ్చుకున్నాడు. 200 ల ఎకరాల భూస్వామి నయ్యానను కొని పొంగిపోయాడు. పాపం, శశి తనని వరించడానికి వస్తూందను కొన్నాడే కానీ, శశి రూపంతో మృత్యుదేవత తన్నాహ్వానిస్తోందని అనుకోలేదు. చిరునవ్వుతో శశికెదురేగేడు. శశి తన ధైర్యాన్ని చిక్కబట్టుకొని రవికలో దాచిన పిస్తోలు బయటికి తీసి, ధనకాంక్షతో కళ్లు మూసుకొనిపోయిన బావ గుండెకు గురి చూసి "మా అక్కకి చేసిన అన్యాయానికి ప్రతిఫల మిదిగో" అంటూ మీట నొక్కింది. ప్రభాకర్ బాధతో గూడిన ఆక్రందనతో వెనక్కి జరిగేడు. వెంటనే శశి "అక్కా నీ ఋణం తీర్చుకున్నాను. నా కర్తవ్యాన్ని నెరవేర్చుకొన్నాను." అని పిచ్చిగా అరస్తూ పిస్తోలు తన గుండె వైపు త్రిప్పుకొని మీట నొక్కింది.

ఈ శబ్దాలకూ, అరపులకూ ప్రక్కింటి ఉమ పరిగెత్తు కొచ్చింది. శశి, ఉమకి మంజునీ, తన తండ్రి ఆస్తినీ అప్ప చెప్పి, తమ అప్పచెల్లెండ్ర గతి మంజుకి పట్టకుండా కాపాడమనీ, అనాథస్త్రీ జనాభ్యుదయంకోసం తన తండ్రి ఆస్తిని వినియోగించమనీ కోరింది. ఉమ కన్నీటితో తను ఆజన్మ బ్రహ్మచారిణిగా ఆమె ఆదేశాన్ని పాటిస్తానని శపథం చేసింది. శశి ఆనందంతో, అక్క ఋణం తీర్చుకొన్నాననే సంతృప్తితో కళ్లు మూసుకుంది.

